

Was bietet uns die Organisation?

(Wochenbeitrag 40 Heller.)

Die Organisation gewährt bei einer Mitgliedschaft von:

26 Wochen	50 Tage Krankengeld	K 30.—
1 Jahr	100 " " " " " " " "	60.—
2 Jahren	150 " " " " " " " "	90.—
nach 3 "	26 Wochen " " " " " " " "	109.20

in wöchentlichen Unterstützungen à **K 4.20**, d. i. pro Tag **60 h.**

Arbeitslosen-Unterstützung wird gewährt:

nach 26 wöchentlicher Beitragsleistung in Kondition	K 6.—
" 2 jähriger Mitgliedschaft	8.—
" 4 jähriger " " " " " " " "	10.—

Reise-Unterstützung wird gewährt:

Das Höchstaussmaß der Unterstützung erstreckt sich in einem Jahre:

bei 52 wöchentlicher Beitragsleistung	bis K 20.—
" 156 wöchentlicher " " " " " "	35.—
" 250 wöchentlicher " " " " " "	50.—

Weiters wird eine Hinterbliebenen-Unterstützung gewährt und zwar:

mit einer Mitgliedschaft von 1—2 Jahren	K 20.—
" " " " 3 " " " " " "	30.—
" " " " 4 " " " " " "	45.—
" " " " 5 " " " " " "	60.—

Weibliche Mitglieder erhalten nach einer **10**monatlichen Mitgliedschaft einen Entbindungsbeitrag von **K 10.—**.

Gratis erhalten die Mitglieder alle 14 Tage die Fachzeitschrift
„Der Druckereiarbeiter“ zugestellt.

Der Zentralausschuß.

7133
Założony w r. 1894

Związek

austriackich Stowarzyszeń drukarzy
i odlewaczy czcionek
oraz pokrewnych zawodów

Sprawozdanie

z czynności Związku

za rok 1899

wraz z poglądem na ogólną działalność Stowarzyszeń związkowych
od czasu ich założenia

Wiedeń 1900

Nakładem Związku (Franciszek Reifmüller)

Drukarnia Udziatowa - Lwów, Lindego 8.

Słowo wstępne.

ok ubiegły rozpoczął się pod znakiem rewizji cennikowej i pod znakiem tym się zakończył. Ogół kolegów austriackich agitował i pracował bez wyjątku z nadzwyczajną pilnością nad poprawieniem naszego materialnego bytu. Już na początku roku spotkała nas niemiła niespodzianka, że pryncypałowie czescy postanowili rozmyślnie usunąć się od utworzenia nowego cennika normalnego, aby natomiast wraz z towarzyszami czeskimi utworzyć cennik krajowy. Ku czei naszych kolegów pracujących w Czechach podnieść to należy, że koledzy ci jednomyślnie i stanowczo przeciwko pomysłowi temu zaprotestowali i oświadczyli, iż zgodzą się jedynie na cennik, który utworzony będzie w Wiedniu na konferencji ogólnej. Okoliczność, iż znaleźli oni we wszystkich kołach koleżeńskich całej Austrii najgorętsze poparcie, nie wymaga osobnej wzmianki, bo wówczas, gdy należy wystąpić solidarnie, drukarze dotąd zawsze stali na posterunku. Projekt cennika wypracowany przez ogół towarzyszy, został przez pryncypałów „z oburzeniem“ odrzucony. Charakterystycznym jest, że żądania robotników, umożliwiające im byt ludzki, wywołują u panów przedsiębiorców „oburzenie“!... Z powodu zamierzonej abstynencji pryncypałów czeskich, musiał Zarząd Związku wysyłać delegatów, aby kołom koleżeńskim wyświetlić stan sprawy cennikowej. Prócz tego odbywały się konferencje wstępne celem ostatecznego zredagowania projektu cennika. Nadszedł wreszcie dzień rewizji cennika (1. października). Co w dniu tym się stało, pozostaje oczywiście w świeżej pamięci każdego z kolegów, wobec czego nie ma potrzeby podnosić tu prowokacyi, jakiej dopuścił się wobec towarzyszy jeden z czeskich delegatów pryncypałów. Konferencja rozbiła się z powodu oporu delegatów pryncypałów, którzy nie chcieli przyznać żadnej zgola podwyżki płacy, odwołując się na „zły“ bieg interesów. Koledzy nasi mimo to nie stracili ducha męstwa i nie złożyli broni. Nawet założenie Związku państwowego właścicieli drukarni, nie zdołało im odebrać odwagi. Przeciwnie: z przeciwnikiem zorganizowanym walka jest możliwą i przyjemniejszą, organizacja zaś towarzyszy jest dość silną, by z przeciwnikiem takim zwyciężką stoczyć bitwę. Na skutek interwencji urzędu cennikowego w Niemczech, doszło w grudniu 1899 roku do ponownych pertraktacyj, których wynikiem było wypracowanie i przyjęcie cennika. Że kolegów naszych w pierwszej chwili zdobycze nowego cennika nie zadowolili, zrozumieć bardzo łatwo. Koledzy nasi jednak pojęli konieczność przyjęcia cennika i wobec tego wszedł on w życie dnia 1. stycznia 1900 r. Kończąc wzmiankę o przebiegu ostatniej sprawy cennikowej, pozostaje mi jeszcze obowiązek wyrażenia pełnego uznania dla wszystkich delegatów towarzyszy za ich rzeczywiście koleżeńskie postępowanie — a w szczególności koledze Wilhelmowi Schieglowi.

Gdy główna uwaga Zarządu Związku zwróconą była na sprawę rewizji cennika, to mimo to nie spuszczał on oka z innych spraw swego zakresu działania. Głównie zajmować się musiał Zarząd sprawą „żelaznego kolegi“, który szybkim krokiem posuwa się naprzód i coraz szersze zyskuje zastosowanie. Wszędzie, gdzie kolega ten stawał „do kondycyi“, musiano dopiero stoczyć z pryncypałem małą choćby utarczkę, aby on o ile możności nie niszczył egzystencji dotychczasowych pracowników. Również i wypracowanie cennika dla zecerów maszynowych natrafiło — jak to

z protokołu konferencji cennikowej jest widocznem — na pewne przeszkody i trudności.

Co się tyczy czynności Zarządu Związku w kierunku zarządzania funduszami, ożywiony on był zawsze dążeniem do ścisłego wykonywania uchwał Zjazdu Związkowego i z mrówczą pracowitością współdziałał w ciągłym rozwoju naszych Stowarzyszeń Związkowych i rozszerzaniu naszej organizacji. W jakiej mierze stowarzyszenia nasze wzrosły i udoskonalily się, o tem przekonać się można z przyległych zestawień materiału cyfrowego, wypracowanych z wzorową starannością przez kolegę Dworzaczka. Możemy zaprawdę z dumą powiedzieć, że austriacka organizacja drukarska może śmiało stanąć obok Związków zagranicznych! Co więcej, — mimo skromności — twierdzić możemy, że austriacka organizacja drukarzy stanęła na czele wszystkich organizacji robotniczych w Austro-Węgrzech. Że tak jest — nie jest zasługą Zarządu Związku. Zarządy stowarzyszeń krajowych dzielnie tu współdziałały, a koledzy nasi mają szczerze i serdeczne przywiązanie do naszej organizacji. A gdy tak dalej będziemy postępowali, osiągniemy wreszcie tej wyżyny, którą obrał sobie za cel w programie swoim wielce dla ogółu kolegów w Austrii zasłużony pierwszy przewodniczący Związku, kolega Karol Höger.

W końcu wyrażam podziękowanie szanownym Zarządom stowarzyszeń za liczne ofiary, które dla dobra organizacji złożyły. Również dziękuję szanownym redaktorom naszych organów związkowych, w szczególności zaś ze czcią wspominam działalność kolegi Jana Zeh, który w międzyczasie ze stanowiska redaktora centralnego organu związkowego ustąpił. Czego funkcjonariusze nasi nie mogli zrobić przez agitację ustną — tego dokonali redaktorowie agitacją za pomocą pisma.

Jeżeli wszyscy, jak dotąd, wspólnie będziemy pracowali, organizacja nasza jeszcze bardziej wzmocni się i wzmocnie dla naszego dobra i wzbudzać będzie zazdrość i złość naszych przeciwników. Dlatego:

„Naprzód bez wytchnienia!”

Wiedeń, w maju 1900.

Franciszek Reifmüller
przewodniczący Związku.

Sprawozdanie z czynności Związku za rok 1899.

Z polecenia Zarządu Związku zestawił sekretarz Związku J. Dworzaczek.

I. Działalność urzędowa.

1. Ogólne położenie.

Pięć lat upłynęło od czasu, gdy Stowarzyszenia drukarzy połączyły się w Związek. Okres to nie długi, a mimo to, dla historii naszej organizacji, która w międzyczasie wykazuje znaczny rozwój — niezmiernie ważny. Pole, na które czynność Związku pierwotnie się rozciągała, z powodu wciągnięcia zdala od wielkiej austriackiej rodziny drukarskiej stojących kół koleżeńskich, znacznie się rozszerzyło i dziś gdziekolwiek byśmy zaszli, czy to w najdalszy wschód czy zachód, czy północ czy południe, wszędzie dotarła już wiadomość o istnieniu naszej wielkiej jednostki zbiorowej, wszędzie znajdziemy członków naszej, roztaczającej tak błogą działalność, organizacji, a to dzięki niezmordowanej czynności mężów powołanych do pracy agitatorskiej i organizatorskiej tak w stolicy państwa, jakoteż i w poszczególnych krajach. Związek do którego w chwili założenia przystąpiło 12 stowarzyszeń krajowych (*czeskie, bukowiańskie, karyntyjskie, krańskie, morawskie, niższo-austriackie, wyższo-austriackie, solnogradzkie, szląskie, styryjskie, tyrolsko-przedarlubańskie i tryestyńskie*) liczących 5540 członków, pozyskał w ciągu tego czasu nowo-powstałe stowarzyszenia w *Galicii i włoskim Tyrolu*, jak również zdawna już istniejące, do celów Związku przekształcone Stowarzyszenie *dalmatyńskie*, tak, że z końcem roku 1899 obejmował Związek 15 stowarzyszeń liczących ogółem 8618 członków. Liczba członków przynależnych do Związku wzrosła tedy w ciągu pięciu lat o **3078 osób**, czyli o **55·56 procent**, co stanowi bądź co bądź cyfrę znaczną.

Na czas pięcioletniego istnienia naszej organizacji państwowej, *przypada pięć na szczególną uwagę zasługujących zdarzeń*, na które w krótkości, z powodu ich znaczenia, wskazać pragniemy. *Pierwszem jest stworzenie*, po wielu bezskutecznych próbach, obowiązującego dla całej Austrii, ustanawiającego dziewięciogodzinny czas pracy, cennika normalnego, do którego za podstawę służył uznany przez zjazd drukarski w r. 1892 elaborat komisji zjazdowej drukarskiej, a który po nużących obradach przez zastępców towarzyszy ze wszystkich niemal prowincyj i zastępców pryncypałów został przyjęty i w dniu 1. stycznia 1896 wszedł w życie. — *Drugim ważnem zdarzeniem* była rewizja powyższego cennika normalnego, który z dniem 31. grudnia 1899 stracił moc obowiązującą. Gdy o rewizji tej mowa jest w osobnym rozdziale niniejszego sprawozdania, wystarczy tu wskazać tylko na zmienioną sytuację, jaką spotkali towarzysze odnośnie do ostatniego ruchu cennikowego. Podczas, gdy pryncypałowie przy tworzeniu pierwszego cennika normalnego nie chcieli nie wiedzieć o Związku towarzyszy, względnie o pertraktacjach z jego zastępcami, odbyła się w roku 1899 rewizja cennika z bezpośrednim współdziałaniem Związku. Zkądże powstała owa zmiana zapatrywań co do tego, kto powołanym jest na zastępcę towarzyszy austriackich? Oczywiście powstała ona z powodu budzącego poważanie wzrostu Związku i jego świadomego celów, ener-

gicznego postępowania podczas wprowadzania i przestrzegania pierwszego cennika normalnego. W tym kierunku, możemy to powiedzieć bez zarumienienia, mogli pryncypałowicie od nas wiele się nauczyć. Że nie przyglądali się oni naszej pracy organizacyjnej na darmo, dowodzi *trzęcie godne uwagi* zdarzenie, którem jest utworzenie *Związku państwowego austriackich stowarzyszeń pryncypalskich*, które częściowo zostały już założone, częściowo znajdują się w okresie zakładania.

Na *czwartym* miejscu wymienić musimy, szczególnie w roku 1899 w przyspieszonym tempie wykonane, *wprowadzenie w Austrii maszyny do składania*, co do którego specjalny wykaz znajduje się w dziale statystycznym.

Nadzwyczajne znaczenie dla austriackiego przemysłu drukarskiego posiada jednak *pięte* zdarzenie, zaszłe w ciągu krótkiego czasu istnienia naszego Związku, a mianowicie: początek *rozsądnej reformy ustawy prasowej* wskazujące *zniesienie stempla gazetowego i kalendarzowego z dniem 1. stycznia 1900 r.* Jaki wpływ wywrze to zarządzenie na podniesienie przemysłu drukarskiego, w szczególności na dziennikarstwo, a tem samem na umieszczenie niezliczonych poszukujących pracy towarzyszy drukarskich, o tem będziemy mieli sposobność pomówić w naszym najbliższem dorocznem sprawozdaniu.

Działalność naszego związku uzyskala w ciągu tego pięcioletniego okresu najwyższy stopień rozwoju od czasu istnienia organizacji drukarskich w ogólności, za pomocą *jednolitości i centralizacji wszystkich gałęzi zapomóg*; za pomocą *wprowadzenia obowiązkowego pośrednictwa pracy*, kierowanego według równych zasad; za pomocą *wprowadzenia i obowiązkowego dostarczania organów zawodowych* w językach niemieckim, czeskim, polskim i włoskim i za pomocą rozwiniętej wogóle *czynności w dziedzinie zawodowej*.

Nie należy również pominąć milczeniem, że Związek od czasu swojego istnienia, starał się o nawiązanie i utrzymanie *dobrych stosunków z pokrewnymi organizacjami tak w państwie jak i za granicą*, co też udało się i w roku sprawozdawczym. O stosunku Związku do zagranicy daje dokładny obraz dział V. sprawozdania.

Również na wzmiankę zasługuje na tem miejscu, że w r. 1899 znowu jeden z dzielnych członków naszego Związku, *Stowarzyszenie solnogrodzkie*, obchodziło *50-letni jubileusz istnienia*, o którym trafnie mówi sprawozdawca, że odbył się bez wielkiej pompy i rozgłosu na zewnątrz, ale natomiast zacieśnił węzły koleżeństwa i solidarności między poszczególnymi członkami i stowarzyszeniami. Uroczystość jubileuszowa odbyła się 13. i 14. sierpnia i stanowiła w pierwszej linii wspomnienie długoletniej ofiarności i obojętnie spełnionej pracy; oby jednak jubileusz 50-letni unaoczniał każdemu z kolegów wszystkie owoce walki i zdobyczy w dziedzinie skrócenia czasu pracy, wzajemnego materyalnego wspierania się we wszystkich przypadłościach życia, regulowania płacy itp., i oby w obliczu tego, cośmy już uzyskali, zachęcił do dalszego działania! Przystępując do właściwego sprawozdania z czynności Związku w roku ubiegłym, udzielamy najpierw głosu, głównemu referentowi towarzyszy na konferencyi cennikowej, kol. *Schieglowi*, dla *sprawozdania z rewizji cennika*.

2. Rewizya cennika.

Jakkolwiek wypadki roku 1899 pozostają jeszcze u wszystkich w świeżej pamięci, obowiązkiem jest kronikarza zanotować w sprawozdaniu Związku rewizję cennika wraz z towarzyszącymi jej objawami. W myśl uchwał Zjazdu związkowego w Gracu, rozesłał Zarząd Związku kwestyonaryusze do wszystkich kół koleżeńskich, aby poznać życzenia kolegów, odnośnie do rewizji cennika. Uzyskany w ten sposób materyał, uporządkował Zarząd Związku i wypracował projekt cennika, w którym uwzględnił wyrażone przez kolegów życzenia. Projekt ten cennika poddany został pod uchwałę delegatów ze wszystkich stowarzyszeń krajowych na konferencyi, odbytej w dniu 7. maja. Uchwalony na tej konferencyi projekt cennika przedłożony został w dniu 30. czerwca urzędowi cennikowemu, jako wyraz żądań ogółu towarzyszy. Najważniejszymi żądaniami były: Skrócenie dnia roboczego z 9 na 8½, godzin,

względnie zaprowadzenie pauzy na śniadanie i podwieczerek z zatrzymaniem dziewięciogodzinnego dnia roboczego i podwyższenie ceny za tysiąc liter i minimum o 12—23%.

Rewizya cennika nie miała jednak przejść gładko. Pryncypałowie czescy wypowiedzieli również, bezpośrednio po wypowiedzeniu przez towarzyszy, umowę cennikową i to motywując wypowiedzenie tem, że utrzymanie dalsze istniejącego cennika wkłada na nich za wielkie ciężary. Równocześnie postanowili pryncypałowie czescy nie obsyłać konferencyi we Wiedniu a natomiast ograniczyć się na bezpośrednich pertraktacjach z towarzyszami w poszczególnych krajach. Ostatnią tę uchwałę zakomunikowano wszystkim zjednoczeniom pryncypałów, z prośbą o przyłączenie się do niej. Propozycja ta panów z Czech nie została jednak akceptowaną. Propozycja pryncypałów wiedeńskich na zwołanie konferencyi do Wiednia, celem przeprowadzenia jednolitej rewizyi cennika, miała więcej powodzenia. Konferencya wspomniana odbyła się dnia 29. czerwca w Wiedniu i na niej nastąpiło równocześnie założenie „Związku państwowego austriackich właścicieli drukarni“. W Czechach próbowali pryncypałowie utworzyć kontrorganizację dla towarzyszy. Miała mianowicie być utworzoną kasa zapomogowa dla towarzyszy w łonie Związku pryncypałów. Próba ta jednak nie wyszła po za granice projektów, rozbijając się o bierny opór naszych kolegów i pewnej części samych pryncypałów. Dnia 11. września przyszedł pod obrady urzędu cennikowego pryncypalski projekt cennika i równocześnie uchwalono zwołanie wspólnej konferencyi cennikowej na dzień 1. października. Postanowienia zawarte w projekcie pryncypalskim były w głównych punktach, jakoto: co do czasu pracy, minimum i ceny za tysiąc liter identyczne z postanowieniami cennika z roku 1896. Wszystkie inne postanowienia zostały bądź wyprecyzowane, bądź pogorszone. Jakkolwiek na pierwszy rzut oka to nie dawało się spostrzedz, dążył projekt cennika; wypracowany przez pryncypałów, do redukcji starego cennika. Za pomocą sztuczek, przesunięć co do przydziałenia poszczególnych miejscowości do klas, usiłowano również obniżyć cennik co do minimum i cen za tysiąc liter. Na licznych ogólnych zgromadzeniach zaprotestowali koledzy przeciwko zamierzonej redukcji cennika. Rozumie się, że w takich warunkach towarzysze z wielkim pesymizmem oczekiwali przebiegu pertraktacyj cennikowych, a okazało się, że pesymizm ten był uzasadniony.

W dniu 2. października zebrała się wedle programu konferencya delegatów, lecz okazało się zaraz na wstępie, w przemówieniu pierwszego mowcy z pośród pryncypałów, że pryncypałowie nie są skłonni zgodzić się na skrócenie dnia roboczego, ani na podwyższenie zasadniczych punktów cennika. Mimo, że ze strony towarzyszy w sposób przekonywujący, oparty na bogatym materiale cyfrowym, prowadzono dowód, że żądania postawione przez towarzyszy w znacznym wymiarze nie odpowiadają podwyżce, jakiej domagać się mieliby prawo, stosownie do podrożenia cen środków żywnościowych i mieszkań; że nawet wówczas, gdyby pryncypałowie wszystkie żądania towarzyszy uwzględnili, to mimoto towarzysze, w porównaniu z r. 1896, liczyć się będą musieli z brakiem w budżecie utrzymania domu — nie wywarło to żadnego wpływu na delegatów pryncypałów, gdyż uchwalili oni z góry nie podwyższać cen ani o grosz. Wniosek towarzyszy, domagający się, aby przed przyjściem do szczegółowej dyskusyi nad cennikiem wypowiedziano, że pryncypałowie skłonni są do ustępstw co do trzech głównych punktów: *Czas pracy, minimum i ceny za tysiąc liter* został *jednogłośnie odrzucony*. Na to oświadczyli delegaci towarzyszy, że uważają za bezcelowe dalsze uczestniczenie w obradach. Wśród wielkiego rozdrażnienia zamknięto posiedzenie, komedya była skończoną...

Pryncypałowie rozmyślnie doprowadzili do rozbicia pertraktacyj cennikowych i chcieli towarzyszy w czasie dla siebie pomyślnym, zmusić do strejku. Po zamknięciu oficjalnego posiedzenia, nastąpiło ukonstytuowanie się „Związku państwowego austriackich właścicieli drukarni“ i powzięto daleko sięgające uchwały w sprawie cennikowej. Liczono na pewne na to, iż wskutek bezwstydnego prowokacyi, nastąpi natychmiastowe zaprzestanie pracy i powzięto wiążące uchwały, że pryncypałowie na wypadek lokalnych strejków w ten sposób będą się wspierać, że za pomocą wyda-

lenia niestrajekujących towarzyszy, strejk uczynią ogólnym i że wskutek tego kasy towarzyszy rychło się wypróżnią. Zdrajcy mieli przystąpić do kasy pryncypalskiej. W ten sposób zamierzono rozbić Związek. Towarzysze mimo oburzenia na postępowania pryncypałów, nie stracili rozwagi, na co liczyli pryncypałowie, i nie wypadli w nastawioną łapkę. Towarzysze oświadczyli na masowych zgromadzeniach, iż nie przystąpią do strejku wówczas, gdy pryncypałom byłoby to przyjemnem, lecz wówczas, gdy pryncypałom to najmniej będzie się podobać. Uchwalono na razie zająć stanowisko wyczekujące, siły robocze ograniczyć do minimum, a w odpowiedniej chwili wystąpić do walki. Pryncypałowie, którzy przygotowali się już do „nieodzownego strejku“ — nie wiedzieli co począć. Lecz także i przyzwoitsze elementy po stronie pryncypałów nie godziły się na rezultaty konferencji cennikowej i szczególnie we Wiedniu zauważyć się dała silna opozycja wśród pryncypałów, która domagała się przystąpienia do ponownych pertraktacyj z towarzyszami. Dnia 12. października odbyło się we Wiedniu zgromadzenie „Stowarzyszenia niższo-austriackich właścicieli drukarni“ na którem poddano ostrej krytyce postąpienie delegatów pryncypałów. Ostatecznie upelnomocniono wiedeńskich delegatów na konferencję cennikową, do ponownych pertraktacyj z towarzyszami, na wypadek, gdyby ze strony tychże takowych się domagano, z warunkiem, że pertraktacje te odbyć się muszą pod zwierzchnictwem „Związku państwowego austriackich właścicieli drukarni“. Zupełnie odmowne wobec żądań towarzyszy stanowisko, zostało przez tę uchwałę już porzucone, pragnęli tylko pryncypałowie, aby towarzysze ponownych pertraktacyj się domagali. Przytoczona uchwała pryncypałów niższo-austriackich przyjęta została w całym państwie, czem stwierdzono, że wojownicze usposobienie ustąpiło miejsca rozsądkowi.

W Niemczech wywołało zerwanie pertraktacyj cennikowych pewne zdziwienie, a towarzysze i pryncypałowie potępili lekkomyślny postępek pryncypałów austriackich. Na jednym z miesięcznych zwyczajnych zebrań niemieckiego urzędu cennikowego omawiano, między innemi, także sprawę cennika w Austrii i ogólnie wyrażono żal z powodu rozbicia się układów. Wreszcie zgodzono się na to, aby celem nawiązania ponownych rokowań, zaproponować obu stronom pośrednictwo. Na tej podstawie zwrócił się przewodniczący ze strony pryncypałów, p. Büxenstein, pisemnie do p. Holzhausena, a przewodniczący z grona towarzyszy, kol. Giesecke do kol. Reifmüllera z odnośnem zapytaniem. Na zapytanie to odpowiedział przewodniczący Związku, kol. Reifmüller, że towarzysze skłonni są ofiarować pośrednictwo przyjąć, pod warunkiem, jeśli i ze strony pryncypałów austriackich deklaracja taka złożoną została. „Związek państwowy austriackich właścicieli drukarni“ odpowiedział na pismo p. Büxensteina, że rezolucya przyjęta przez niższo-austriackie stowarzyszenie pryncypałów stanowi most dla towarzyszy i że pryncypałowie oczekują, iż towarzysze celem zawiązania ponownych pertraktacyj do pryncypałów się odniosą. Na wypadek jednak, gdyby oczekiwania te się nie spełniły, wówczas interwencya przyjęta byłaby z wdzięcznością. Urząd cennikowy w Niemczech zakomunikował brzmienie obu tych odpowiedzi obu stronom, czem spowodował Związek państwowy do wystosowania w d. 4. listopada do urzędu cennikowego następującego pisma: „W uprzejmej odpowiedzi na szacowne pismo z d. 27. października, podpisany Związek państwowy ma zaszczyt, powołując się na odnośnie uchwaloną rezolucyę przez stowarzyszenia krajowe, zawiadomić, że z najwyższem podziękowaniem za ofiarowane pośrednictwo szanownego urzędu cennikowego drukarzy w Niemczech, przyjmuje takowe z życzeniem, aby zastępcy austriackich towarzyszy porozumieli się w sprawie nawiązania ponownych pertraktacyj ze „Związkiem państwowym austriackich właścicieli drukarni“. Urząd cennikowy przesłał odpis tego listu Zarządowi Związku, który dnia 8. listopada wystosował do „Związku państwowego austriackich właścicieli drukarni“ pismo następujące: „Odnosnie do pisma urzędu cennikowego w Niemczech z dnia 6. listopada br. (w którem zaproponowano nam pośrednictwo w sprawie nawiązania ponownych pertraktacji cennikowych), którem zawiadomiono nas, że Związek państwowy austriackich właścicieli drukarni przyjmuje pośrednictwo wspomnianego urzędu cennikowego z życzeniem, aby zastępcy austriackich towarzyszy porozumieli się w sprawie nawiązania ponownych pertra-

ktacy z Związkiem państwowym austriackich właścicieli drukarni, sądźmy, że życzeniu temu odpowiemy najlepiej w ten sposób, iż zaproponujemy w tym celu odbycie przede wszystkim osobistej konferencyi prezydentów Związku pryncypałów i Związku towarzyszy, któraby odbyć się miała w najbliższym czasie. Za Zarząd itd.“.

Na list ten otrzymał Związek nasz tego samego jeszcze dnia od p. Holzhausena następującą odpowiedź: „W posiadaniu cennego pisma Panów z dnia dzisiejszego, pozwalam sobie zaprosić Przewodniczącego Panów na jutro, tj. czwartek godzinę 6. wieczorem do lokalu Gremium I. Grünangergasse 1, celem osobistego porozumienia się co do możliwości i sposobu nawiązania nowych pertraktacyi cennikowych. Proszę również p. Jaspera, aby o tej godzinie znalazł się w lokalu Gremium, a panów upraszam o wydelegowanie jeszcze drugiego pana na tę konferencyę“. Na skutek tego zaproszenia udali się kol *Reifmüller, Swoboda i Zeh* o oznaczonym czasie do Gremium, gdzie po dłuższej dyskusyi spisano i przyjęto następujący protokół. „Protokół: Obecni zastępcy Związku państwowego właścicieli drukarni i Związku austriackich stowarzyszeń drukarzy, odlewaczy czcionek i pokrewnych zawodów oświadczają niniejszem gotowość podjęcia zerwanych dnia 1. października 1899 pertraktacyi cennikowych, pod następującymi warunkami: 1. Oba Związki wysłają po 6 delegatów, a to: prezydum Związku państwowego i prezydum Związku towarzyszy, wzmocnione przez 3 dalszych członków Zarządu, którzy mają zadanie wypracować w czasie między 15. a 19. listopada wspólny projekt cennika. 2. Projekt ten ma być natychmiast rozesłany wszystkim delegatom. Na dzień 26. listopada proponowane jest odbycie wspólnej konferencyi cennikowej. 3. Obie strony zobowiązują się, przez czas trwania pertraktacyi nie naruszać w niczem obowiązujący cennik“. Wiedeń, 9. listopada 1899 *Fryderyk Jasper, Adolf Holzhausen, Franciszek Reifmüller, Jan Zeh, Alojzy Swoboda*.

Jakkolwiek z umieszczonych powyżej pism wyraźnie okazuje się, że Zarząd Związku w żadnym kierunku się nie poddawał, tylko na zaproszenie Związku państwowego wziął udział w naradzie z prezydum tego Związku, zamieściła „*Buchdrucker-Zeitung*“ notatkę niezgodną z istotnym stanem rzeczy. Wydrukowana w „*Buchdrucker-Zeitung*“ notatka brzmi jak następuje: „*Ponowne podjęcie pertraktacyi cennikowych*. Przewodniczący Związku towarzyszy odniósł się do prezesa Związku państwowego austr. właścicieli drukarni w sprawie ponownego podjęcia pertraktacyi cennikowych i otrzymał od niego przychylną odpowiedź.“ Notatka musiała u wszystkich niewtajemniczonych wywołać wrażenie, że zastępstwo towarzyszy „poddalo“ się i że o ponowne podjęcie pertraktacyi cennikowych prosiło. Przewodniczący koledzy *Reifmüller i Zeh* zażądali tedy u prezydenta Związku państwowego austriackich właścicieli drukarni wyjaśnienia, któreby zawierało prawdziwe przedstawienie rzeczy. Wreszcie zgodzono się na ogłoszenie następującego wyjaśnienia: „Ogłoszona w „*Buchdrucker-Zeitung*“ notatka p. t.: „*Ponowne podjęcie pertraktacyi cennikowych*“, dołączona była w ostatniej chwili przed drukiem numeru i jest z powodu krótkości swojej niepełną, a dla niedokładnie obeznanych z przebiegiem sprawy, niezrozumiałą. Sprawa ta przedstawia się jak następuje: Urząd cennikowy niemiecki zaoferował obu Związkom akcyę pośrednictwa. Towarzysze przyjęli pośrednictwo pod tym warunkiem, że i austriaccy pryncypałowie złożą analogiczne oświadczenie. Gdy na posiedzeniu Zarządu Związku państwowego przyjęto interwencyę berlińską z tem życzeniem, aby na skutek jej obie strony nakłonić do podjęcia nowych rokowań, wystosował Związek austr. stowarzyszeń drukarzy i odlewaczy czcionek w myśl wskazówek berlińskich pismo do prezesa Związku państwowego z propozycyą zwołania konferencyi dla osobistego omówienia możliwości i sposobu nawiązania nowych pertraktacyj. Konferencya ta odbyła się, a owocem jej jest uchwała, mocą której od 15. do 19. listopada odbyć się mają wstępne pertraktacje, a na dzień 26. listopada wyznaczono termin na odbycie ogólnej konferencyi delegatów. *Adolf Holzhausen, Franciszek Reifmüller*.

Dnia 18. listopada rozpoczęły się trwające cały tydzień obrady złożonego na podstawie protokołu z dnia 9. listopada komitetu dwunastu dla opracowania wspólnego projektu cennika. W skład komitetu wchodził z grona towarzyszy koledzy:

Reifmüller, Schiegl, Swoboda, Schönauer, Zeh i Zeithammer, z grona pryncypałów pp: Beaufort, Emil M. Engel, Feller, Holzhausen, Jasper i Reisser. Obrady były bardzo utrudnione, gdyż obie strony twardo obstawały na swoim stanowisku. Odnosnie do skrócenia czasu pracy oświadczyli pryncypałowic, iż nie mogą poczynić żadnych ustępstw. Co do podwyższenia pozycy taryfowych, również przez czas dłuższy nie można było dojść do porozumienia. Po wielu wywodach za i przeciw, podczas których zastępcy pryncypałów oświadczyli się z gotowością uczynienia zadość życzeniom towarzyszy w ten sposób, że zaproponowali najpierw podwyżkę wszystkim od trzech lat w tej samej kondycyi stojącym kolegom pobierającym tylko minimum po 1 koronie w pierwszej do trzeciej klasie, a po 2 korony w czwartej do szóstej klasie dotychczasowego cennika, propozycyę tę potem zamienili w ten sposób, że podwyżka ta przyznana będzie wszystkim przez dwa lata w tej samej kondycyi za minimum pracującym kolegom, wreszcie zaproponowali, aby wspomnianą wyżej podwyżkę przyznać wszystkim pracującym za minimum kolegom, którzy ukończyli 24 rok życia — gdy zastępcy towarzyszy oświadczyli, że propozycyę tę uważają za zgola nie nadające się do dyskusyi, doszło wreszcie do ustalenia następujących propozycy, od których obie strony oświadczyły, że ustąpić nie mogą: Ze strony towarzyszy zredukowano taryfę za pełne minimum w sześciu klasach na 20, 22, 24, 26, 28 i 30 koron, dla nowowypisanych 17, 19, 20, 22 i 24 koron; ze strony pryncypałów ofiarowano 19, 21, 23, 25, 26 i 28 koron; względnie dla nowo wypisanych 15-50, 16-50, 17-50, 18-50, 19-50 i 22 koron. Nadto oświadczyli pryncypałowic, że w propozycyi tej wyszli po za granice oznaczonych im ram i że dlatego będą musieli odnieść się do ogółu swoich mandantów o ich zatwierdzenie. Na to oświadczyli zastępcy towarzyszy, że nie mogą swojego ustępstwa tak znacznego, posuwać dalej. Obok podwyższenia ceny za tysiąc o 2 względnie 1 grosz, przyznano jeszcze podwyższenie ceny tysiąca liter przy cicerze. Również i co do obliczania obstawali towarzysze przy wniosku swoim o podwyższenie we wszystkich klasach ceny za tysiąc liter o 4 halerze. W ogólności należy skonstatować, że na tej wstępnej konferencyi zastępcy towarzyszy zdolali nietylko usunąć wszelkie zachcianki zdążające do obniżenia i pogorszenia cennika, lecz także zdolali wywalczyć pewne nieznaczne korzyści. Odnosnie do drukarzy i maszynistów np., którym przyznano odszkodowanie za prowadzenie drugiej maszyny lub prasy 15 względnie 10 procentową podwyżkę minimum. Z powodu, że obrady komitetu dwunastki tak znacznie się przeciągnęły, nie mogła ogólna konferencya cennikowa być zwołaną, jak pierwotnie oznaczono na dzień 26. listopada, lecz dopiero na dzień 8. grudnia.

W czterodniowej szermierce słownej usiłowały, obie strony obronić swoje stanowisko. Najtrudniejszą była sytuacja ponownie przy ustanowieniu minimum płacy i ceny za tysiąc liter. Kilkakrotnie zdawało się, że i druga konferencya nie doprowadzi do zadawalających rezultatów. Wreszcie udało się zastępcom towarzyszy skłonić delegatów pryncypałów do zbliżenia się do propozycy, towarzyszy i w końcu zgodzono się w tym kierunku, że minimum płacy we wszystkich sześciu klasach podwyższa się o 2 korony, zaś w klasach od IV.—VI. od Nowego Roku 1903 minimum podwyższy się o dalszą koronę. Skala płac dla nowo wypisanych uzyskała we wszystkich klasach podwyżkę o jedną koronę, (pryncypałowic chcieli pierwotnie dać tylko pół korony). Cena za tysiąc liter fraktury podwyższoną została o dwa halerze, za układ niemiecki antykwą w całej Austrii (dawniej w Czechach obliczano jednako układ frakturą jak i antykwą) o jednego hlera; za układ cicerowy dolicza się nadto jeszcze jednego hlerza. Za pomocą przesunięcia poszczególnych, dotąd po macoszemu traktowanych miejscowości, do wyższych klas, przyniosła rewizya cennika niektórym kołom koleżeńskim nieco korzystniejsze warunki, niż istniejące dotychczas. Okres ważności cennika oznaczono na 5½, względnie na 6 lat. Postanowienia szczegółowe zostały przyjęte bez znacniejszych zmian, wedle przedłożenia komitetu dwunastki.

Cennik dla zecerów maszynowych poddano nowej rewizyi, która przystosowała go do postanowień zawartej umowy cennikowej między towarzyszami i pryncypałami w Niemczech. Czas pracy ustalono na godzin 8. Czas nauki trwać ma dwanaście

tygodni, przeciętną liczbę złożonych liter dla początkujących na Linotype (przed ukończeniem nauki) ustanowiono na 5000, na Monoline 4000 a na Typografie 3500, po upływie pół roku na Linotype 5500, na Monoline 4600 a na Typografie na 4100 liter skorygowanego układu na godzinę. Również i cena za układ przystosowaną została do cen płaconych w Niemczech, mimoto przez obniżenie dodatków procentowych nie obniżyła się cena dotąd przyznana; przez podwyższenie minimum wyrównuje się obniżka dotąd płaconych dodatków niemal w zupełności. Cennik dla zecerów maszynowych obowiązuje na lat dwa.

Również dokładnej rewizji poddano szczególne postanowienie dla odlewaczy czcionek; rewizji tej dokonała osobna komisja, złożona z trzech towarzyszy i trzech pryncypałów a koledzy giserzy mogą także pochwalić się nieznacznymi zdobyczami.

Ukończenie pertraktacji cennikowych, jakkolwiek zaliczyć je należy do zdobyczy organizacyi, wywołało u zawiedzionych w oczekiwaniach kolegów wzburzenie. Wszędzie odbywały się burzliwe zgromadzenia, a niezadowolenie kolegów skierowało się dziwnym sposobem nie przeciwko skąpom przedsiębiorcom, lecz przeciwko delegatom towarzyszy, którzy i tak obowiązek swój, do najdrobniejszych szczegółów spełnili. Wielu kolegów nie mogło pojąć, że delegaci towarzyszy mogli zgodzić się na ten cennik, sądząc, że za pomocą strejku więcej uzyskać było można. Faktem jest, że pryncypałowie, którzy dnia 1. października zajmowali zupełnie odporne stanowisko, zmuszeni zostali przez naszą organizację, na drodze *dobrowolnej ugody* do poczynienia w każdym razie (ze stanowiska pryncypałów) znacznych koncesyj na rzecz towarzyszy. Zaprzeczyć faktowi temu nie można i nie należy go lekceważyć.

Nadmienić jeszcze musimy krótko, że *gazeciarze wiedeńscy* wypowiedzieli cennik swój w dniu 1. października, i przystąpili do jego rewizji, która wiedeńskim zecerom gazetowym przyniosła znaczne polepszenie cennika. Ważność tego cennika oznaczono na trzy lata. Gdyby żadna ze stron po upływie tego czasu cennika nie wymówiła, wówczas obowiązuje on bez zmiany na dalszy rok. Nadto stworzono cennik dla zecerów gazetowych w *Czechach* a w przeważnej liczbie stolic krajowych poddano rewizji istniejące szczególne postanowienia co do układu gazetowego, która kolegom przyniosła nieznaczne korzyści.

Wilhelm Schiegl.

3. Zarząd Związku.

Na skutek zatwierdzenia zmiany statutu przeprowadzić się mający *wyбір Zarządu Związku* dokonany został w myśl uchwały Zjazdu związkowego w Gracu przez „Niższo-austriackie Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek“ na odbytem w dniu 28. Maja 1899 zwyczajnem Walnem Zgromadzeniu, wybrano mianowicie kolegów: *Adamka Jarosława, Musila Adolfa, Sauerwalda Adolfa, Schnöpfę Józefa* i *Zeithammera Józefa* członkami zarządu, zaś kolegów: *Hechta Edwarda, Josephy'ego Franciszka* i *Möhle'go Fritza* zastępcami członków Zarządu. Aż do tej pory Zarząd Związku stanowili następujący koledzy:

Przewodniczący: kol. *Reifmüller Franciszek*, pierwszy zastępca przewodniczącego kol. *Zeh Jan*, drugi zastępca przewodniczącego kol. *Swoboda Alojzy*, członkowie zarządu koledzy: *Dworzaczek Józef, Otto Teodor, Pochop Leopold, Reininger Leopold, Sauer Józef, Strasser Ignacy Rudolf, Sussmann David*. Zastępcy koledzy: *Miess Karol, Schiegl Wilhelm, Schönaner Franciszek*. Komisja kontrolująca koledzy: *Deil Juliusz, Huka Ryszard, Mayer Józef* (Wiedeń), *Dametz Józef* (Linc), *Feiler Adolf* (Opawa).

Zarząd Związku odbył w roku Sprawozdawczym 25 posiedzeń a to w dniach 6., 25. i 30. stycznia, 11. i 25. lutego, 4. i 20. marca, 15., 22. i 29. kwietnia, 18 maja, 17. czerwca, 1., 3. i 31. sierpnia, 12. i 22. września, 11. i 24. października, 1., 10. i 27. listopada, 4., 13. i 18. grudnia. *Nowo wybrani członkowie* wstąpili do Zarządu Związku na posiedzeniu dnia 17. czerwca. — Na posiedzeniu Zarządu Związku odbytem dnia 27. listopada złożył mandat kolega *Reininger Leopold*, wskutek tego wszedł w jego miejsce pierwszy z zastępców kol. *Miess Karol*.

Liczba nadesłanych przesyłek pocztowych wynosiła 3192 (w roku ubiegłym 2211). wysłano 1925 listów i 1478 przesyłek druków, razem 3403 przesyłek pocztowych (w roku ubiegłym 2699). Cyfry te wskazują wyraźnie na intensywność stosunku funkcyonaryuszy Związku, z funkcyonaryuszami stowarzyszeń. Jeżeli mimoto skomplikowany aparat zarządzający odpowiada swoim zadaniom, to jest to przedewszystkiem zasługą niezmordowanej pracowitości wszystkich funkcyonaryuszów stowarzyszeń i Związku.

Z ważniejszych zdarzeń i uchwał Zarządu Związku wymieniamy następujące:

Na zwolywane z początkiem stycznia 1899 r. w całym państwie Zgromadzenia na korzyść *zniesienia stempla gazetowego*, wydelegował Zarząd związku, ze względu na ważność rozpoczętej akcyi dla przemysłu drukarskiego — częścią ze swego grona, częścią z pośród kół koleżeńskich odnośnego kraju, referentów, którzy mieli zadanie podnieść ekonomiczną stronę tego żądania. — Zniesienie wreszcie z końcem roku tych uciskających ducha więzów, przypisać należy w wielkiej części sile elementarnej ruchu, obejmującego wszystkie warstwy pracującego ludu, który zmusił tak rząd jak i parlament do stanowczego kroku.

Czeski nasz organ zawodowy i Związkowy „*Večestavín*“ wychodzi obecnie tak jak „*Vorwärts*!“, a mianowicie od Nowego Roku 1899 okazuje się *co tygodnia*. Nowość ta, zatwierdzona przez ostatni Zjazd Związkowy, przysporzyła czasopismu temu wielu przyjaciół.

Celem przygotowania materiałów do przedsięwziętej w roku sprawozdawczym *rewizyi cennika*, uznał Zarząd Związku za wskazane, zebrać *statystykę plac*, która została w styczniu 1899 rzeczywiście zestawiona i w opracowaniu członka Zarządu Związku kol. *Strassera J. Rudolfa* ogłoszona w „*Vorwärts*“ i innych organach związkowych. — Celem porównania przeciętnych plac wykazanych w poprzednich dwu (w roku 1895 i 1892) zestawionych statystykach, poczynił *Sekretaryat Związku* odpowiednie obliczenia, które dołączone są do działu statystycznego tegorocznego sprawozdania.

Celem narady nad sprawami dotyczącymi *rewizyi cennika*, zwołał Zarząd Związku *trzy konferencye* delegatów ze wszystkich okręgów stowarzyszeń na dzień 7. i 8. maja, dalej na dzień 30. września i wreszcie na dzień 7. grudnia 1899 roku. — W konferencyi odbytej dnia 30. września wziął udział zaproszony przez Zarząd Związku przewodniczący Związku drukarzy w Niemczech, kolega *Döblin*, aby się mógł poinformować o stanie naszego ruchu cennikowego na miejscu. Prócz tego brali w konferencyach tych udział niemal wszyscy członkowie Zarządu Związku. — Koszta delegacyi na konferencyę majową w kwocie K. 2087-90 rozdzielone zostały w myśl uchwały Zjazdu Związkowego w Gracu, na poszczególne stowarzyszenia, podczas gdy koszta obu ostatnich konferencyj, jak również i konferencyj wspólnych w łącznej kwocie K. 7827-93 zostały pokryte w zupełności z kasy związkowej. — O wyniku rewizyi cennika zamieściliśmy już sprawozdanie na innem miejscu.

Dla uzyskania możliwie dokładnych *sprawozdań sytuacyjnych*, rozesłał Zarząd Związku do Zarządów stowarzyszeń formularze, na podstawie których w każdym ćwierćroczu ogłaszane bywają wyczerpujące sprawozdania o obrocie funduszów, o stanie członków, o przestrzeganiu cennika i o wszystkim, cokolwiek ważniejszego w życiu stowarzyszeń w poszczególnych miejscowościach się zdarzyło.

Oдноśnie do wzrastającej do spraw spornych zasadniczej natury *kwestyi zecerek* u firmy *Karol Prochaska w Cieszynie*, zdołano po kilkakrotnych pertraktacyach między zastępcami Zarządu Związku i właścicielem wspomnianej firmy zawrzeć umowę, w myśl której zecerki otrzymały 15-procentowe podwyższenie płacy, zarządcono ścisłe przestrzeganie dziewięciogodzinnego czasu pracy, dalej zgodziła się firma na systematyczne przyjmowanie nowych zecerek i wreszcie na zwinienie pod pewnymi warunkami całego działu zecerek.

Tak samo i w *Tryencie* u firmy *Monauni*, po tygodniowym strejku, uzyskano dla zecerek 50-procentowe podwyższenie płacy i zobowiązanie, że po dwu latach nie będzie wcale zatrudniała zecerek.

Celem wpłynięcia na *ograniczenie pracy kobiet* w drukarniach i odlewniach czcionek, interweniował Zarząd Związku kilkakrotnie u c. k. centralnego inspektora przemysłowego, radcy dworu *Kleina*.

W marcu 1899 r. wypracowano w urzędzie cennikowym, w skład którego wchodziło kilku członków Zarządu Związku, po długich i uciążliwych pertraktacjach *provisoryczny cennik dla zecerów maszynowych*, który stanowił podstawę do wypracowanego podczas ogólnej rewizji cennikowej definitywnego cennika.

W tymże miesiącu *zastanowiono* dalsze prowadzenie *statystyki osobnych godzin*, którą z powodu niedostatecznego nadsyłania dat, stała się bezwartościową. Skonstatować jednak należy, że nadużywanie osobnych godzin spotkało się z silną opozycją towarzyszy i że w ogólności znacznie zostało ono ograniczone.

Z powodu *nadmiaru zapasowych sił roboczych*, zamknięto stację płatniczą dla podróźnych w *Tryeście w kwietniu*, a otwarto ją ponownie dopiero w *październiku*. — Z tego samego powodu zamknięto *wszystkie graniczne tury podrózne* dla przybywających z zagranicy w *październiku* i *zastanowiono* na nich czasowo *wypłatę wsparć podróźnych*. — Z powodu nieprzestrzegania tego zarządzenia i z powodu *niwypełniania przepisów meldunkowych* ze strony wielu członków zmieniających miejsce zamieszkania, względnie miejsca w którym pracowali, zarówno z własnego jak i z zagranicznych Związków, ujrzał się Zarząd Związku zmuszonym do republikowania odnośnych postanowień regulaminu zarządzających w takich wypadkach bądź wstrzymanie wsparć, bądź zawieszenie praw członka. W niektórych drastyczniejszych wypadkach musiał Zarząd Związku zatwierdzić zastosowanie tych postanowień przez poszczególne Zarządy stowarzyszeń.

Gdy w roku ubiegłym okazała się potrzeba *wydrukowania nowego nakładu związkowych ksiąg kwitowych*, skorzystał Zarząd Związku z tej sposobności, w uwzględnieniu wielojęzyczności członków naszego Związku i wydrukował tekst objaśniający, który dotąd znajdował się w nich tylko w języku *niemieckim i francuskim*, także w języku *czeskim, polskim i włoskim*.

Stowarzyszeniom Związkowym na *Bukowinie i w Galicyi* zezwolono na odnośne podanie rozpisac *jeneralny pardon* dla nowo- i powtórnie przystępujących kolegów.

Ciągąca się przez czas dłuższy sprawa zawarcia *nowych umów co do wzajemności* na podstawie uchwał, opisanej w zeszłorocznym sprawozdaniu międzynarodowej konferencji odbytej w Monachium, została częściowo o tyle załatwioną, że dotąd już 11. Związków zagranicznych (patrz str. 59) akceptowało nowe postanowienia umowy, podczas gdy w stosunku do 4 Związków (patrz str. 61) obowiązuje jeszcze dawna umowa. Z ostatnimi, jak również i kilkoma innymi dotąd do wzajemności nie należącymi Związkami toczą się, za pośrednictwem międzynarodowego sekretarza, dalsze pertraktacje o przyjęcie nowych postanowień. — Z nowo zawartych umów zdeponowano również po jednym egzemplarzu w archiwum międzynarodowego sekretaryatu drukarskiego.

Z okazji powrotu z podróży informacyjnej po centrach stowarzyszeń typograficznych, położonych w zachodnich krajach Europy, mieliśmy przyjemność goszczenia w pośród siebie, we wrześniu 1899, międzynarodowego sekretarza drukarskiego kol. *Siebenmanna*. Wspomniany kolega miał sposobność uczestniczenia w posiedzeniu Zarządu Związku, na którym zaznajomił nas ze stanem organizacji istniejącej w zwiedzanych przez niego krajach. — Kolega *Siebenmann*, który zamierzał zatrzymać się w Wiedniu tylko przez dwa dni, zmuszonym był z powodu wylewu, jaki wówczas nawiedził stolicę, i przerwał wszelką komunikację z zagranicą, pozostać u nas cały tydzień. Sądzymy, że przymusowy ten odpoczynek na złe mu nie wyszedł.

Prośby nowo zawiązanego *stowarzyszenia drukarskiego w Rjece* o przyjęcie do Związku naszego, nie mógł Zarząd Związku uwzględnić, z powodu, że Stowarzyszenie znajduje się w obrębie drugiej połowy monarchii. Natomiast zawarto z niem umowę co do wzajemności.

Zarząd Związku uczestniczył, prócz w wymienionych na str. 24 delegacjach, także przez wysłanie jednego z swoich członków w zwołanej przez c. k. Statystyczny

urząd pracy w Wiedniu *ankiecie w sprawie pośrednictwa pracy i w 50-letnim jubileuszu stowarzyszenia solnogrodzkiego.*

Odnosnie do uchwalonego na Zjeździe Związkowym wniosku:

„Należy nawiązać rokowania ze stowarzyszeniami dobroczynnymi, celem obmyślenia pomocy, względnie wsparcia, dla kolegów powołanych do ćwiczeń wojskowych. Rozumie się samo przez się, że odnośni koledzy, którzyby ze wsparć tych zamierzali korzystać, musieliby wносить do Stowarzyszeń dobroczynnych wyższe wkładki od dotychczasowych. Także i inni koledzy winni być zobowiązani, pilnie i wydatnie popierać te stowarzyszenia. Wreszcie należy poruszyć na Zjeździe Związkowym kwestyę, w jakiby sposób można rozszerzyć stowarzyszenia dobroczynne na całe państwo austriackie“

odniósł się Zarząd Związku do wiedeńskiego Stowarzyszenia dobroczynnego, z prośbą o rozwijanie dalsze poruszanej w nim idei, na co od stowarzyszenia tego otrzymał załączone tu pismo:

Wiedeń, 9. maja 1899.

Do

Szan. Związku austriackich stowarzyszeń drukarzy i odlewaczy czeionek!

Podpisany Zarząd wiedeńskiego Stowarzyszenia dobroczynnego drukarzy ma zaszczyt donieść niniejszem Szanownemu Zarządowi Związku, odnośnie do uchwalonego przez Zjazd Związkowy, przesłanego nam swego czasu wniosku, dotyczącego wspierania powołanych do ćwiczeń wojskowych członków, względnie podwyższenie wkładek, jak również wzajemności z wszystkimi istniejącymi w Austrii Stowarzyszeniami dobroczynnymi, że na odbytem dnia 23. kwietnia niezwykle licznem Walnem Zgromadzeniu przyjęto następujący *jednomyślnie* uchwalony wniosek:

„Dzisiejsze Walne Zgromadzenie przechodzi nad wnioskiem powziętym w Gracu do porządku dziennego, gdyż powołani do ćwiczeń wojskowych członkowie doznawali zawsze uwzględnienia i otrzymywali zapomogi. Poleca się Zarządowi Stowarzyszenia dobroczynnego, aby wniosek ten napowrót odesłał Związkowi“.

Nadmienić jeszcze należy, że *wszyscy* mówcy na Walnem Zgromadzeniu, zajęli wobec tego wniosku, z powodów dobrze umotywowanych, stanowisko *oporne*.

Wywiązując się z powyższego polecenia, podajemy uchwałę tę do wiadomości Szanownego Zarządu Związku i kreślimy się z koleżeńskiem pozdrowieniem.

Za Zarząd wiedeńskiego Stowarzyszenia dobroczynnego dla drukarzy i odlewaczy czeionek, jak i dla tychże rodzin.

Jan Grabner
tymczasowy sekretarz.

Leopold Weichselberger
przewodniczący.

Na zapytanie z Lincu, jak należy postąpić z członkiem, który powołany do trzyletniej służby wojskowej, po ośmiu tygodniach został uwolniony na skutek orzeczenia komisji superarbitralnej, odpowiedział Zarząd Związku, że członek ten winien wkładki za tych ośm tygodni nadpłacić, tak samo, jak to czynią członkowie powołani do peryodycznych ćwiczeń wojskowych. W sprawie tego nadpłacenia owych zaległych podczas ośmio-tygodniowej służby wojskowej wkładek do stowarzyszenia, odwołał się dotyczący członek, nazwiskiem *Petermichel* od orzeczenia Zarządu Związku i zażądał na wypadek nadpłacenia zaległości, wypłaty wsparcia dla chorych za 27 dni, które spędził w szpitalu garnizonowym. Gdy Zarząd Związku na powyższe zapatrywanie członka zgodzić się nie mógł, a Wydział wyższo-austriackiego Stowarzyszenia odnośnie do tego wzbraniał się wypłacić zapomogę dla chorych za czas choroby spędzony przy wojsku, zażądał członek rozstrzygnięcia tej sprawy zasadniczej przez związkowy sąd polubowny. Protokół rozprawy wraz z wyrokiem podajemy tu dosłownie, z powodu że sprawą tą zajmować się będzie niezawodnie i następny Zjazd związkowy:

„Protokół ze Związkowego Sądu polubownego, odbytego w Innsbuku.

Obecni członkowie sądu polubownego: *Maks Schmidt*, przewodniczący; *Karol Ricker*, sekretarz; *Mateusz Lierheimer*, *Franciszek Otter*, *Rudolf Zech*, jako członkowie; *Józef Markl*, jako zastępca.

Po odbytem w dniu 29. maja informacyjnem posiedzeniu wstępnem, otworzył dnia 31. maja o godzinie 8 wieczór przew. Schmidt posiedzenie ogólne i odczytał dotyczące sprawy Petermichla pisma 1—11 i pismo Zarządu Związku.

Powód sporny w krótkości jest następujący:

Kol. *Alojzy Petermichel z Lincu*, wstąpił z początkiem października zeszłego roku do służby wojskowej na trzy lata, został jednak z powodu słabości po 8 tygodniach, dnia 12. lutego br. ze służby wojskowej zupełnie wydany. Wyższoaustriackie Stowarzyszenie zażądało od niego, by on za te 8 tygodni wkładki nadpłacił, czemu jednak kol. Petermichel się sprzeciwił, powołując się na to, że do nadpłacenia wkładek są obowiązani tylko ci koledzy, którzy powołani zostaną do peryodycznych ćwiczeń wojskowych. Zarząd Związku, wezwany do rozstrzygnięcia tej kwestyi, odpowiedział, że dotychczas traktowano na równi powołanych do 3-letniej służby, a wcześniej (do 13 tygodni) z jakiegobądź powodu oddalonych towarzyszy, z tymi kolegami, którzy powoływani byli do peryodycznych ćwiczeń wojskowych. Na podstawie tego orzeczenia zażądał kol. Petermichel wypłaty zapomogi za 27 dni słabości przy wojsku, na co też przedłożył świadectwo lekarskie, powołując się na Art. I. pkt. a alinea 12, według którego powołani do peryodycznych ćwiczeń wojskowych członkowie, mają prawo do wszystkich zapomóg (jeżeli już przedtem prawo to nabyli). Zarząd Związku powołany powtórnie do rozstrzygnięcia, odpowiedział w myśl uchwał powziętych na Zjeździe, iż to należy tak rozumieć, że ci członkowie są uprawnieni *natychmiast* do pobierania zapomogi w słabości, jeżeli przy wojsku zachorują i jako *chorzy* do domu *powrócą*. Pismo kol. P., że wniesie zażalenie do władzy politycznej, Zarząd Związku odrzucił i zwrócił mu uwagę, na wskazaną statutem drogę dochodzenia swych praw. Kol. Petermichel i tą odpowiedzią się nie zadowolił i prosił zarząd Związku, by jego sprawę dał sądowi polubownemu do osądzenia.

Po wyczerpującej dyskusyi, w której wszyscy członkowie sądu jakoteż i zastępcy głos zabierali, wydano jednogłośnie następujący

w y r o k :

1. Kol. Petermichel powołany został do *trzyletniej służby wojskowej* i ma do niego zastosowanie Art. I pkt. 4 al. 13 regulaminu Związkowego.

2. W myśl tego jest kol. Petermichel za czas w którym przy wojsku czynnie służył, od płacenia wkładek uwolniony i nie ma też prawa na zapomogę w słabości.

3. Wyższoaustriackie Stowarzyszenie *nie było więc uprawnionem żądać* od niego nadpłacenia wkładek *za czas przebyty w wojsku w służbie czynnej*, i powinno było kol. Petermichelowi pozostawić wolną wolę nadpłacenia, lub też nie, tych wkładek.

M o t y w a :

Ad. 1. do osądzenia tego lub też podobnego wypadku, dostatecznym jest rodzaj powołania do wojska, i jest to rzeczą obojętną, czy powołany do *czynnej* służby wojskowej z jakiegokolwiek powodu prędzej czy później do stanu cywilnego z niej powróci, gdyż uchwały Zjazdu nie określają wcale czasu trwania służby czynnej.

Zarząd Związku oświadczył wprawdzie w liście pisanym do zarządu Stowarzyszenia, że „o ile mu jest wiadomem, wszędzie dotychczas traktowano tych kolegów, którzy powołani do czynnej służby, prędzej z niej z jakiegokolwiek powodu do stanu cywilnego powrócili, na równi z tymi, którzy powołani byli do peryodycznych ćwiczeń wojskowych, to znaczy, że musieli wkładki nadpłacić“, sąd polubowny tego zwyczajowi jednak nie może uważać za normę, gdyż zarząd Związku zapatrywania swe nie może uzasadnić żadnymi regulaminami Zjazdów.

Ad 2. Z powodu, że sprawę kol. Petermichela w myśl uchwały sądu polubownego według punktu 4. al. 13 Regulaminów związkowych traktować należy, odpadają wszelkie umotywowania go, gdyż uchwały Zjazdów pod tym względem niepozostawiają żadnych wątpliwości.

Ad 3. *Obowiązek* nadpłacenia przez kol. Petermichela wkładek za przepędzony w służbie czynnej czas, nie wypływa ani ze statutu wyższego austriackiego Stowarzyszenia, ani też z uchwał Zjazdów związkowych, a więc pod tym względem nie miało wyższo-austriackie Stowarzyszenie słuszności.

Protokół ten ma być ogłoszonym w „Vorwärts!“.

Karol Ricker, sekretarz.

M. Schmidt, przewodniczący.

Mateusz Lierheimer, Franciszek Otter, Rudolf Zech, członkowie Sądu.

Józef Markl, zastępca.

Zmiana statutu wniesiona przez Stowarzyszenie związkowe na Szlasku, która miała na celu wprowadzenie uproszczonej, odpowiadającej duchowi czasu manipulacji, nie uzyskała zatwierdzenia władzy. Przeciwno temu wniosło Stowarzyszenie rekurs do wyższej władzy. Na prośbę Stowarzyszenia udzielił Zarząd Związku pomocy do wypracowania tego rekursu.

Z przedostatnim tygodniem m. grudnia 1899 r. upłynęło pierwsze trzecie służby urzędnikowi naszego Związku, koledze *Schieglowi*, wskutek czego wstąpił on w myśl postanowień pragmatyki służbowej, do wyższej klasy płacy.

Nadmienić jeszcze należy, że Zarząd Związku wydrukował swoim nakładem nowy cennik normalny w formie broszury i że odstępuje takowy interesowanym po 10 halerzy za egzemplarz.

Następujące tu bezpośrednio *Zamknięcie rachunków kasy Związkowej*, daje obraz obrotu funduszków Zarządu Związku.

W rozdziale II. „Statystyka“ znajduje się przedstawienie obrotu i organizacji naszego Związku, ruchu członków i działalności naszych Stowarzyszeń Związkowych na polu kształcenia, pośrednictwa pracy, zapomogowem w roku ubiegłym, dalej zawiera ten rozdział wiadomości o czynności agitacyjnej i organizacyjnej, o drukarniach dotrzymujących cennika, o strejkach i innych sporach, o maszynach do składania, a nadto porównawczą statystykę przeciętnych płac. — Rozdział III. zawiera ogólny obrót funduszków Stowarzyszeń Związkowych od czasu ich założenia; rozdział IV. przedstawienie praw i obowiązków członków; rozdział V. umowy co do wzajemności i wyciągi statutów Związków pozostających z naszym w stosunku wzajemności, które polecamy uwadze wszystkim należącym do Związku.

4. Zamknięcie rachunków kasy związkowej
za rok 1899.

[illegible]

AKTYWA

		I.		I.		Stan kasy z d. 31. grudnia 1899	
		K	h	K	h		
I.	Gotówka	817	74			8317	74
II.	Wkładka do poczt. Kasy oszczędności	8000	—				
	<u>Razem</u>	8817	74			<u>Razem</u>	<u>74</u>

Prócz tego posiada inwentarz w przybliżonej wartości K 1200 i archiwum w przybliżonej wartości K 300.

Rewidowano i znaleziono w porządku:

Adolf Feiler (Opawa).

Juliusz Deil (Wiedeń).

Ryszard Huka (Wiedeń).
Józef Mayer (Wiedeń).

Józef Dworaczek
kasyer Związku.

6. Sprawozdanie komisji kontrolującej.

Jak rok rocznie tak i w roku 1899 komisja kontrolująca odbyła cztery rewizje kwartalne, w których brał udział zawsze jeden członek komisji z prowincyi. (Mandaty z prowincyi mają obecnie kol. Józef D ametz, z Lincu i kol. Adolf Feiler, z Opawy).

Rewizje kwartalne odbyły się 19. lutego, 4. czerwca, 27. sierpnia i 10. grudnia.

Dnia 5. kwietnia i 18. października przedsięwzięli członkowie komisji, mieszkający w Wiedniu, a mianowicie: kol. Juliusz Deil, Józef Mayer i Ryszard Huka, niezapowiedziane szktrum kasy.

Przy niespodziewanych rewizjach jakoteż i przy regularnych kwartalnych rewizjach nie znalazła komisja najmniejszego powodu do zarzutu, gdyż tak w kasie, która z największą skrupulatnością jest prowadzoną, jako też i w innych działach, których prowadzenie nie pozostawia także nic do życzenia, znaleziono wszystko w porządku.

Komisja kontrolująca czuje się więc w obowiązku obom urzędnikom Związku wypowiedzieć na tem miejscu swoje uznanie.

Wiedeń, w styczniu 1900.

Za komisję kontrolującą:

Juliusz Deil

sekretarz.

Ryszard Huka

przewodniczący.

II. Statystyka.

1. Obręb naszego Związku.

Do »Związku austriackich stowarzyszeń drukarzy, odlewaczy czcionek i pokrewnych zawodów« z siedzibą w Wiedniu (pod przewodnictwem kol. *Franciszka Raifmüllera*), należały w r. 1899 następujące Stowarzyszenia:

1. „*Centralne Stowarzyszenie drukarzy, odlewaczy czcionek w Czechach, Typograficka Beseda*“ z siedzibą w Pradze. — Stowarzyszenie to miało 26 filij, a mianowicie: w Aussig, Czeskiej Lipie, Brüx, Budziejowicach, Dux, Chebie, Gablonz, Graslitz, Hohenelbe, Karlsbadzie, Kolinie, Komotau, Königgrätz, Kutnej-Horze, Laun, Litomierzycach, Pardubicach, Pilźnie, Raudnicach, Libercu, Rumburgu, Cieplicach, Tetschen, Trutnowie, Warnsdorf i Winterbergu. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w następujących 25 miejscowościach: Beraun, Błatna, Czeski Brod, Chotieborzu, Hohenmauth, Horzicach, Horzowicach, Jiczynie, Młodym Bolesławiu, Kaaßen, Letomiszlu, Libenowie, Lowosicach, Münchengrätz, Nowym Biedszowie, Neuhaus, Opoczno, Pilgranie, Pisek, Prachaticach, Podiebradzie, Przybramie, Reichenau, Schlan i Schluckenau. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 8: w Budziejowicach, Chebie, Pardubicach, Pilźnie, Pradze, Libercu, Cieplicach i Tetschen. — Przewodniczącym był kol. *Karol Krumert*.

2. „*Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek na Bukowinie w Czerniowcach*“ z siedzibą w Czerniowcach. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w Radowcach, i Suczawie. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* miało 1 w Czerniowcach. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Dominik Hauser*.

3. „*Societa dei Tipografi Dalmati*“ z siedzibą w Zarze. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w Spalato. — *Stacyj płatniczych* miało 1 w Zarze. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Eustachy Orlich*.

4. „*Stowarzyszenie drukarzy, odlewaczy czcionek i pokrewnych zawodów dla Galicji, Wielkiego Księstwa Krakowskiego i Bukowiny „Ognisko“ we Lwowie*“ z siedzibą we Lwowie. — Stowarzyszenie miało 2 filje w Krakowie i Przemysłu. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków: w Bochni, Gródku, Jarosławiu, Jasle, Kołomyi, Nowym-Targu, Nowym-Sączu, Rzeszowie, Samborze, Stanisławowie, Stryju, Tarnopolu, Tarnowie, Wadowicach, Złoczowie i Żółkwi. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 5 — a to: w Krakowie, Lwowie, Przemysłu, Rzeszowie i Stanisławowie. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Józef Huberth*.

5. „*Stowarzyszenie drukarzy w Karyntyi*“ z siedzibą w Celowcu. — Stowarzyszenie to miało nadto członków w następujących 3 miejscowościach: Spittal nad Dr., St. Veit nad Glan i Villach. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 2: w Celowcu i Villach. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Józef Löschner*.

6. „*Stowarzyszenie drukarzy w Krainie*“ z siedzibą w Lublanie. — Stowarzyszenie miało 2 filje w Krainburgu i Rudolfswert. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* było 2: w Lublanie i Rudolfswert. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Leopold Werzak*.

7. „*Societa dei Tipografi del Litorale*“ z siedzibą w Tryeście: Stowarzyszenie miało 8 filij: w Capodistria, Gorycyi, Gradysee, Parenzo, Poli, Rovigno, Veglia i Volosca. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* było 3: w Gorycyi, Poli i Tryeście. — Przewodniczącym był kol. *Andrea Lussich*.

8. „*Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek w Morawie*“ z siedzibą w Bernie. — Stowarzyszenie miało 4 filij: w Kromieryżu, Olomuńcu, Morawskiej Ostrawie i w Znojmie. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w następujących 29 miejscowościach: w Boskowitz, Mor-Budwitz, Datschitz, Gaya, Göding, Hohenstadt, Holleschau, Iglau, Lundenburg, Wielkim Meseritsch, Wok-Meseritsch, Mistku, Neustadt, Nowym Jiczynie, Nikolsburgu, Polskiej Ostrawie, Przyrowie, Priwoż, Prosnicach, Schönberg, Sternberg, Mor-Trübau, Tischnowitz, Trebitsch, Węg. Hradeu, Vsetin, Białokościolach, Wiszowie i Zwittau. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 3: w Bernie, Olomuńcu i Znojmie. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Karol Klima*.

9. „Niższo-austriackie Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek“ z siedzibą w Wiedniu. — Prócz tego miało Stowarzyszenie członków w następujących 20 miejscowościach: w Amstetten, Baden, Gmund, Horn, Korneuburgu, Krems, Lilienfeld, Melk, Mistelbach, Mödlingu, Dziewięciu Kościolach, Oberhollabrunn, Pöggstall, Scheibbs, Stockerau, St. Pölten, Waidhofen nad Thaya, Wiener-Neustadt, Ybbs i Zwettl. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 4: w Krems, St. Pölten, Wiedniu i Wiener-Neustadt. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Karol Miess*.

10. „Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek w Austrii Wyższej“ z siedzibą w Lincu — Stowarzyszenie miało 8 filij: w Braunau, Gmunden, Ischl, Kirchdorf, Ried, Rohrbach, Steyer i Wels. Prócz tego miało stowarzyszenie członków w następujących 5 miejscowościach: Freistadt, Grein, Perg, Schärding i Vöcklabruck. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 2: w Lincu i Steyer. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Józef Dametz*.

11. „Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek w kraju koronnym Solnogradzie“ z siedzibą w Solnogradzie. — Stowarzyszenie miało prócz tego członków w następujących 3 miejscowościach: w Hallein, St. Johann w P. i w Zell am See. — *Stacya płatnicza dla podróźnych* istniała w Solnogradzie. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Wilhelm Wanzer*.

12. „Stowarzyszenie drukarzy na Śląsku austriackim“ z siedzibą w Opawie. — Stowarzyszenie miało 5 filij: w Bielsku, Freiwaldu, Freudenthal, Cieszynie i Opawie. Nadto miało Stowarzyszenie członków w następujących 4 miejscowościach: w Freistadt, Frydku, Jägerndorfie i Odrau. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 3: w Freiwaldu, Cieszynie i Opawie. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Adolf Feiler*.

13. „Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek w Styrii“ z siedzibą w Gracu. — Stowarzyszenie miało 4 filij: a to w Bruck nad M., Cylei, Leoben i Marburgu. — Oprócz tego miało Stowarzyszenie członków w następujących 11 miejscowościach: w Aussee, Niem-Landsberg, Felzbach, Gröbming, Hartberg, Judenburg, Knittelfeld, Lebnitz, Pettau, Radkersburg i Weiz. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* było 4: w Bruck, Cylei, Gracu i Marburgu. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Jan Greiner*.

14. „Stowarzyszenie zapomogowe dla drukarzy i odlewaczy czcionek w Tyrolu i Vorarlbergu“ z siedzibą w Innsbrucku. — Stowarzyszenie miało 4 filij: w Bozen, Brixen, Meranie i Bregencyi (Vorarlbergu). — Nadto miało Stowarzyszenie członków w następujących 8 miejscowościach: Bruneck, Hall, Imst, Kitzbühel, Kufstein, Martinsbühel, Reutte n. L. i w Schwaz. — *Stacyj płatniczych dla podróźnych* istniało 4: w Bregencyi, Brixen, Innsbrucku i Meranie. — Przewodniczącym Stowarzyszenia był kol. *Franciszek Otter*.

15. „Societa Tipografi del Trentino“ z siedzibą w Tryencie. — Nadto Stowarzyszenie to miało członków w następujących 5 miejscowościach: w Ala, Cavalese, Cles, Riva i Roveredo. — *Stacya płatnicza dla podróźnych* istniała jedna w Tryencie.

Związek składał się przeto z 15 Stowarzyszeń, posiadających prócz zarządów centralnych w siedzibie każdego Stowarzyszenia, jeszcze w 63 miejscowościach filie i 44 miejscowościach stacye płatnicze dla podróźnych.

Członkowie wszystkich Stowarzyszeń związkowych rozpadają się na 210 miejscowości, posiadających drukarnie.

2. Ruch członków.

O ruchu członków informują nas następujące cyfry sumaryczne: *Z początkiem* r. 1899 liczyły Stowarzyszenia związkowe 8153 członków, *z końcem* roku liczba ta wynosiła 8618 członków, liczba członków *wzrosła tedy* o $465 = 5.7\%$. Przeciętna liczba członków w roku wynosi 8326.

Wedle rodzaju zatrudnienia było w Stowarzyszeniach: *z początkiem* roku 6588 = 80.8% zecerów, 1202 = 14.74% drukarzy, 259 = 3.18% odlewaczy czcionek i 104 = 1.28% z innych pokrewnych zawodów *z końcem* roku 6938 = 80.51% zecerów, 1313 = 15.24% drukarzy, 271 = 3.14% odlewaczy czcionek i 96 = 1.11% z innych pokrewnych zawodów.

Następująca tabelka umożliwia porównanie *przybytku i ubytku członków* i spowodowane tem zmiany co do ich liczby w poszczególnych stowarzyszeniach *z końcem* roku.

Stowarzyszenie	członków		faktyczne	
	przyrost	ubytek	pomnożenie	umniejszenie
Czechy	437 = 23.06%	294 = 15.51%	143 = 7.55%	
Bukowina	21 = 29.17%	16 = 22.22%	5 = 6.95%	
Dalmacya	5 = 11.9%	5 = 11.9%		
Galicja	196 = 42.42%	150 = 32.47%	46 = 9.95%	
Karyntya	64 = 68.82%	54 = 58.06%	10 = 10.76%	
Kraina	29 = 28.16%	30 = 29.13%		1 = 0.97%
Pobrzeże	56 = 18.54%	67 = 22.19%		11 = 3.65%
Morawa	213 = 33.44%	170 = 26.69%	43 = 6.75%	
Austria Niższa	717 = 21.81%	500 = 15.21%	217 = 6.6%	
Austria Wyższa	141 = 48.29%	153 = 52.4%		12 = 4.11%
Solnogród	53 = 55.21%	56 = 58.83%		3 = 3.12%
Szląsk	80 = 39.8%	79 = 39.3%	1 = 0.5%	
Styrya	152 = 36.63%	148 = 35.66%	4 = 0.97%	
Tyrol-Vorarlberg	135 = 65.53%	122 = 59.22%	13 = 6.31%	
Trentino	18 = 36.73%	8 = 16.33%	10 = 20.40%	
Razem	2317 = 28.42%	1852 = 22.72%	465 = 5.7%	

Co do rodzaju *przybytku i ubytku członków* w roku 1899 skonstatować można w porównaniu z ostatnimi dwoma latami co następuje:

Przyrost:	w roku 1899:	w roku 1898	w roku 1897:
Przystąpiło:			
po wypisie	549 = 6.73%	544 = 7.19%	520 = 7.47%
później	506 = 6.21%	536 = 7.08%	573 = 8.23%
Z podróży	1145 = 14.04%	1093 = 14.45%	1054 = 15.13%
Z wojska	17 = 11.44%	90 = 1.19%	73 = 1.05%
Razem	2317 = 28.42%	2263 = 29.91%	2220 = 31.88%

Ubytek:			
W podróż	1230 = 15.09%	1013 = 13.39%	1023 = 14.69%
Wystąpiło	65 = 0.8%	71 = 0.94%	66 = 0.95%
Wykreślono	281 = 3.44%	354 = 4.68%	300 = 4.31%
Na inwalidów	25 = 0.31%	26 = 0.34%	20 = 0.28%
Umarło	115 = 1.41%	101 = 1.34%	91 = 1.31%
Do wojska	136 = 1.67%	110 = 1.45%	120 = 1.72%
Razem	1852 = 22.72%	1675 = 22.14%	1620 = 23.26%

Przyrost członków . 465 = 5.7% 588 = 7.77% 600 = 8.62%

Stosunek *należących do Związku towarzyszy zawodowych* do niezwiązkowców, ukształtował się jak następuje: Wykazano

	z końcem r. 1899:	z końcem r. 1898:	z końcem r. 1897:
Członków Związku	8618 = 86.69%	8143 = 86.28%	7565 = 85%
Niezwiązkowców	1323 = 13.31%	1296 = 13.72%	1335 = 15%
Ogółem towarzyszy zawod.	9941 = 100%	9449 = 100%	8900 = 100%

Szczegółowy obraz ruchu członków zawiera następująca tabela:

Ruch członków w roku 1899.

W o k r ę g u S t o w a r z y s z e n i a																	We wszystkich Stowarzyszeniach -razem	
Oznaczenie przyrostu i ubytku członków	Zawód	W o k r ę g u S t o w a r z y s z e n i a															członków	%
		Czechy	Bukowina	Dalmacja	Galicya	Karantya	Kraina	Pobrzeże	Morawa	Nizsza Austrya	Wysza Austrya	Salnogród	Szląsk	Styrya	Tyrol	Trentino		
Stan członków z początkiem roku	zecerów	1532	66	38	404	76	91	231	539	2527	249	85	156	379	174	41	6588	808
	drukarzy	280	6	4	48	13	12	42	95	552	36	10	34	32	30	8	1202	1474
	giserów	34	.	.	1	.	.	.	3	208	1	1	3	4	2	.	259	318
	pokrewn. zaw.	49	.	.	9	4	.	27	.	1	6	.	8	.	.	.	104	128
	Razem .	1895	72	42	462	93	103	302	637	3288	292	96	201	415	206	49	8153	100
nowo przystępujący po wypisie	zecerów	82	5	.	55	4	5	17	51	136	11	5	15	17	12	2	417	.
	drukarzy	25	2	.	7	1	.	3	10	51	4	.	4	6	2	.	115	.
	giser. i pokr. zaw.	1	.	.	.	.	1	5	.	11	.	.	.	.	.	.	17	.
		Razem .	108	7	.	62	5	5	25	61	198	15	5	19	23	14	2	549
później zgłoszeni	zecerów	61	6	.	68	.	.	4	30	162	12	1	11	5	7	7	374	.
	drukarzy	14	.	.	22	1	.	2	5	54	1	1	1	3	1	3	108	.
	giser i pokr. zaw.	2	.	.	7	.	1	1	.	13	.	.	.	.	.	.	24	.
		Razem .	77	6	.	97	1	1	7	35	229	13	2	12	8	10	506	621
z podróży	zecerów	158	2	4	25	46	22	21	78	212	100	38	39	96	96	5	942	.
	drukarzy	47	4	1	6	11	.	1	20	45	8	8	7	15	13	1	187	.
	giser. i pokr. zaw	3	.	.	.	.	.	1	.	7	.	.	3	2	.	.	16	.
		Razem .	208	6	5	31	57	22	23	98	264	108	46	49	111	111	6	1145
z wojska	zecerów	36	2	.	5	1	1	1	15	19	2	.	.	7	2	.	91	.
	drukarzy	8	.	.	1	.	.	.	4	5	3	.	.	3	.	.	24	.
	giser. i pokr. zaw.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	2	.
		Razem .	44	2	.	6	1	1	1	19	26	5	.	.	10	2	117	144
w ogólności	zecerów	337	15	4	153	51	23	43	174	529	125	44	65	125	117	14	1824	.
	drukarzy	94	6	1	36	13	.	6	39	155	16	9	12	27	16	4	434	.
	giser. i pokr. zaw.	6	.	.	7	.	1	7	.	33	.	.	3	2	2	.	59	.
		Razem .	437	21	5	196	64	29	56	213	717	141	53	80	152	135	18	2317

udali się w podróż	zecerów	140	6	2	35	42	26	21	97	229	117	40	54	101	96	3	1009	.
	drukarzy	45	4	1	7	4	.	6	25	50	13	7	11	17	10	1	201	.
	giser. i pokr. zaw.	3	.	.	1	.	.	.	.	15	.	.	1	.	.	.	20	.
	Razem	188	10	3	43	46	26	27	122	294	130	47	66	118	106	4	1230	1509
wystąpili	zecerów	4	1	1	17	.	.	3	.	4	2	4	1	.	1	1	39	.
	drukarzy	1	.	.	7	.	.	1	.	2	.	.	.	.	1	1	13	.
	giser. i pokr. zaw.	6	.	.	.	.	.	7	.	.	.	.	.	.	.	.	13	.
	Razem	11	1	1	24	.	.	11	.	6	2	4	1	.	2	2	65	08
wykreśleni	zecerów	30	1	.	51	1	.	12	17	80	.	.	4	5	4	1	206	.
	drukarzy	9	.	.	9	1	.	4	.	35	.	1	1	2	1	.	63	.
	giser. i pokr. zaw.	.	.	.	3	.	.	2	.	6	.	.	1	.	.	.	12	.
	Razem	39	1	.	63	2	.	18	17	121	.	1	6	7	5	1	281	344
na inwalidów	zecerów	3	.	.	.	.	.	1	2	9	2	1	.	.	1	.	19	.
	drukarzy	1	.	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	3	.
	giser. i pokr. zaw.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	3	.
	Razem	5	.	.	.	1	1	1	2	10	3	1	.	.	1	.	25	031
zmarli	zecerów	27	1	1	7	1	.	5	6	24	8	2	.	5	4	.	91	.
	drukarzy	3	.	.	2	.	1	2	2	5	1	.	.	1	.	.	17	.
	giser. i pokr. zaw.	1	.	.	.	.	.	1	.	5	.	.	.	.	.	.	7	.
	Razem	31	1	1	9	1	1	8	8	34	9	2	.	6	4	.	115	141
do wojska	zecerów	15	3	.	9	1	2	2	17	28	8	1	4	14	4	1	109	.
	drukarzy	5	.	.	2	3	.	.	4	7	1	.	2	3	.	.	27	.
	giser. i pokr. zaw.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Razem	20	3	.	11	4	2	2	21	35	9	1	6	17	4	1	136	167
w ogólności	zecerów	219	12	4	119	45	28	44	139	374	137	48	63	125	110	6	1473	.
	drukarzy	64	4	1	27	8	2	13	31	100	15	8	14	23	12	2	324	.
	giser. i pokr. zaw.	11	.	.	4	1	.	10	.	26	1	.	2	.	.	.	55	.
	Razem	294	16	5	150	54	30	67	170	500	133	56	79	148	122	8	1852	2272
Stan członków z końcem roku	zecerów	1650	69	38	438	82	91	230	574	2682	237	81	158	378	181	49	6938	8051
	drukarzy	310	8	4	57	18	10	35	103	607	37	11	32	37	34	10	1313	1524
	giserów	35	.	.	1	.	.	3	3	215	1	1	5	4	3	.	271	314
	pokrewn. zaw. .	43	.	.	12	3	1	23	.	1	5	.	7	.	1	.	96	111
Przebiegna liczba członków rzeczywn. .	Razem	2038	77	42	508	103	102	291	680	3505	280	93	202	419	219	59	8618	100
		1937	72	42	479	100	103	245	663	3371	295	95	201	418	211	54	8326	.
Liczba nie należących z końcem roku .		279	15	20	73	3	1	58	25	780	10	5	4	17	27	6	1323	.

Przeciętna liczba członków rzeczyw.
Liczba nie należących z końcem roku

3. Organizacya i agitacya.

Udowodnioną rzeczą jest, że rozgałęzioną agitacyą zawodową, tylko wtenczas silnie może się rozwijać, jeżeli zamiast się oddać spokojnemu życiu, rozwija bezustannie żywą agitacyę. Przez nią wprowadza się życie do mas, które należy nawet i w czasie pokoju o jej socjalnem stanowisku pouczać, aby w stanowczej chwili mogła swych najżywotniejszych interesów obronić i aby tem samem potrafiła sobie u swych naturalnych przeciwników należytny pozyskać szacunek.

O czynności organizacyjnej i agitacyjnej drukarzy w roku zeszłym można mieć najlepszy pogląd z umieszczonego tu wykazu, który dowodzi, że i obecnie dość pilnie na tem polu pracowano.

W roku 1899 odbyło się:		Konferen- ce cennikowe	Zgromadze- nia Stowarzysze- nia	Zgromadze- nia filij	Posiedze- nia wydziałów głównych	Posiedze- nia wydziałów filij	Szczegóło- wych posiedze- nia wydziału	Zjazdów koleżeńskich	Ogólna liczba zgromadze- nia
dla całego obrębu związkowego (w Wiedniu)	3	.	.	.	.	.	.	.	3
Zarząd Związku (w Wiedniu)	.	.	.	.	25	.	.	.	25
w Czechach	.	6	228	27	132	41	4	438	
„ Bukowinie	.	5	.	15	.	12	.	32	
„ Dalmacyi	.	16	.	30	.	.	3	49	
„ Galicyi	.	1	5	8	18	53	.	85	
„ Karyntyi	.	2	3	26	.	12	.	43	
„ Krainie	.	2	.	20	.	12	.	34	
„ Pobrzeżu	.	1	7	56	16	13	.	93	
„ Morawach	.	2	16	20	44	13	4	99	
„ Niższej Austrii	.	2	.	15	.	125	9	151	
„ Wyższej Austrii	.	7	76	15	13	18	.	129	
„ Solnogradzie	.	4	.	12	.	10	.	26	
„ Szląsku	.	2	29	34	60	40	.	165	
„ Styryi	.	2	47	16	.	11	1	77	
„ Tyrolu i Vorarlbergu	.	6	36	23	21	28	.	114	
„ Trentino	.	12	.	10	.	10	3	35	
Razem	3	70	447	352	304	398	24	1598	

Udział w tych rozmaitych zgromadzeniach był po większej części wcale żywy, a zgromadzenia na których omawiano sprawę rozwoju cennika, cieszyły się bardzo *liczną frekwencyą*. Urządzanie zjazdów koleżeńskich stało się najmilszą rzeczą z powodu, że zjeżdżają się nań koledzy z najdalszych zakątków dotyczących krajów koronnych, i że przez to wyszły nieraz na jaw rzeczy, któreby bez tego nigdy światła dziennego nie ujrzały.

Zarząd Związku celem osobistego porozumienia się i pośredniczenia w sprawach cennikowych i organizacyjnych, wysłał w 50 wypadkach do następujących 36 miejscowości delegatów: Bozen, Bregencyi, Berna (2 razy), Cilli, Gablonz, Gmunden, Gorcyi, Gracu, Innsbrucku (2 razy), Jägerndorfu, Karlsbadu, Celowcu (2 razy), Krakowa, Lublany (3 razy), Lwowa, Lincu (2 razy), Marburga, Olomuńca, Poli, Pragi, Przemysła, Rovereda, Rzeszowa, Solnogradu (3 razy), Stanisławowa (2 razy), Steyer, Tanwaldu, Tarnowa, Cieszyna (4 razy), Tryentu, Tryestu (2 razy), Opawy (2 razy), Villach, Białokościółów, Zary i Znoimu.

Prócz tego wysłał Zarząd Związku po jednym delegacie na *Zjazd Związku intro-ligatorów* odbyty w Wiedniu i *Zjazd niemieckich drukarzy* odbyty w Moguncyi.

Wprost z najbardziej interesowanych *Zarządów stowarzyszeń* lub *Kół koleżeńskich* wysłano w porozumieniu z Zarządem Związku i kosztem tegoż w 83 wypadkach do następujących 62 miejscowości delegatów, a mianowicie: Adlerskosteletz, Aussig, Bozen, Brüx, Bregencyi, Budziejowic, Drohobycz, Dux, Cheb (2 razy), Gaja, Gmunden, Gorcyi, Horzyc, Iczyna, Iszlu, Jungbunzlau, Karlsbadu (2 razy), Kimpolunga, Kladna, Klattau, Kolina, Chomotowa (2 razy), Korneuburga (2 razy), Krems (3 razy), Kronie-ryża, Kutnyhory, Laun (3 razy), Laipa, Litomierzyc, Leoben, Mistelbach, Mor-Schön-berg, Neubidszow, Nimburg, Olomuńca (2 razy), Pardubic, Pilzna (2 razy), Piseka, Radautz, Raudnitz (2 razy), Litomierzyc, Ried, Rivy (2 razy), Rowaredo (4 razy), Saaz (2 razy), Seretu, Spital n. D., Stanisławowa, Steyer, Storożyńca, St. Pölten (2 razy), Suczawy, Cieplic, Cieszyna, Tetschen (2 razy), Trebitsch, Warnsdorf, M. Białokościółów, Wels (2 razy), Wolfsberg, W. Neustadt (3 razy) i Znoimu.

4. Kształcenie.

Między środkami kształcenia, jakich Stowarzyszenia związkowe dostarczają swym członkom, pierwsze miejsce zajmują bogate biblioteki tych Stowarzyszeń, które cieszą się bardzo żywą frekwencją. Przedłożone tu wykazy świadczą najlepiej o ich pożytności.

Biblioteki posiadają					Przy Stowarzysze- niach	Ruch w bibliotekach					
z literatury			różnej treści	Razem		Pożyczono osób	z literatury			różnej treści	Razem
powieścio- wej	naukowej	fachowej					powieścio- wej	naukowej	fachowej		
t o m ó w						t o m ó w					
2775	1251	803	1419	6248	Czechach	750	1129	266	344	349	2088
645	129	17	34	825	Bukowinie	58	395	23	.	.	418
					Dalmacyi				.	.	
2020	850	150	162	3122	Galicji	170	2020	600	50	30	2700
634	225	82	218	1159	Karyntyi	95	521	212	193	.	926
324	132	103	158	717	Krainie	64	250	100	50	20	420
300	100	30	270	700	Pobrzeżu	120	230	80	30	238	578
1703	510	343	.	2556	Morawach	203	1599	74	195	.	1868
5272	2506	782	.	8560	Niższej Austrii	1134	14254	1210	195	.	15659
1557	645	348	114	2664	Wyższej Austrii	221	1906	162	77	25	2170
446	67	49	89	651	Solnogradzie	66	735	36	15	62	848
860	348	130	92	1430	Szląsku	270	945	143	76	31	1195
1085	338	82	.	1505	Styryi	315	3106	154	53	.	3313
886	185	191	169	1431	Tyrolu-Vorarl.	196	902	311	57	198	1468
50	10	150	30	240	Trentino	50	20	.	150	17	187
18557	7296	3260	2695	31808	Razem	3712	28012	3371	1485	970	3838

Gdy ogólną sumę wypożyczonych 3838 tomów rozdzielimy na 3712 osób korzystających z bibliotek, wypadnie na osobę około 9 tomów.

W stosunku do ogólnej liczby wypożyczonych książek, przypada na literaturę powieściową 82·78%, na literaturę naukową 9·96%, na literaturę fachową 4·39%, na dzieła różnej treści 2·87%.

Z fundusów stowarzyszenia prenumeruje się dla każdego członka jeden z organów Związku, wychodzących, z powodu różnic językowych, w języku niemieckim, czeskim, polskim i włoskim; tym sposobem członkowie informowani są dokładnie o wszystkich zdarzeniach w łonie stowarzyszeń, jakoteż w życiu zawodowym kraju i zagranicy. Organami Związku są:

1. Wychodzący w Wiedniu w języku niemieckim „Vorwärts“ (wydawca i odpowiedzialny redaktor Franciszek Hofer), drukujący się w . 7800 egz.
2. Wychodzący w Pradze w języku czeskim „Večeslavín“ (wydawca i odpowiedzialny redaktor Jan Jelinek), drukujący się w 1950 „
3. Wychodzące we Lwowie w języku polskim „Ognisko“ (wydawca i odpowiedzialny redaktor Jan Woźniak), drukujące się w 650 „
4. Wychodzący w Tryeście w języku włoskim „Il Risveglio“ (wydawca i odpowiedzialny redaktor Antonio Cupez), drukujące się w . . . 500 „

Ogólny nakład wynosi . 10900 egz.

Członkowie Stowarzyszeń mieli jeszcze do dyspozycji następujące środki kształcenia.

W Czechach: w Pradze czytelnię w lokalu Stowarzyszenia zaopatrzoną w pisma fachowe i czasopisma różnej treści, dalej czytelnię Akademii robotniczej, jakoteż urządzane w tejże Akademii kursa, głównie dla języka czeskiego i niemieckiego, buchalteryi, higieny i ekonomii. Udział był mierny. W filiach były otwarte czytelnie.

W Galicji umożliwiono członkom przystęp na kursa uniwersytetu ludowego im. A. Mickiewicza. Udział był bardzo słaby.

W *Krainie* urządzano w miesiącach zimowych od listopada do marca lekcye języka włoskiego. Z początku było słuchaczy 24; przy końcu liczba ta spadła do minimum.

Na *Pobrzeżu* otwartą była czytelnia zaopatrzona w pisma fachowe i inne. Ruch słaby.

Na *Morawie* czytelnia zaopatrzona w rozmaite czasopisma, prócz tego umożliwiono członkom wstęp do robotniczych stowarzyszeń kształcących. Udział słaby.

W *Niższej Austrii* urządzono wykłady z literatury, buchalteryi, dalej nauki języka niemieckiego, czeskiego, angielskiego, francuskiego, włoskiego i łacińskiego, kurs stenografii i gimnastyki, w końcu umożliwiono wielkiej liczbie członków uczestnictwo w wykładach uniwersytetu ludowego, zapłaciwszy za nich należną kwotę. Udział na tych wszystkich wykładach był z początku bardzo żywy, przy końcu jednak spadł do 50%.

W *Wyższej Austrii* czytelnia, dalej nauka stenografii, buchalteryi, historii i języka niemieckiego. Udział dobry. Prócz tego urządzono wykład o nowym podatku osobisto dochodowym.

W *Solnogradzie* urządzono przy udziale licznych słuchaczy ze strony kolegów wieczorek recytatorski.

W *Styryi* umożliwiono członkom wstęp na kursa uniwersytetu ludowego i urządzony staraniem komisji zawodowych kurs buchalteryi. Udział słaby.

W *Tyrolu* dano także członkom możność uczęszczania na kursa uniwersytetu ludowego i kurs buchalteryi, jednakże i tu udział był bardzo słaby.

Z tego przekonąć się można, że wszędzie dawano członkom sposobność rozszerzenia zakresu ich świadomości, należałoby tylko życzyć sobie, by więcej ze sposobności tych korzystano, jak dotychczas.

5. Biuro pracy.

W poprzednim sprawozdaniu nadmieniono, iż z dniem 1. stycznia 1899 wprowadzono według jednolitego regulaminu zarządzane biura stręczenia pracy. Biura te wskutek tej zmiany systemu, co było do przewidzenia, rozwinęły się znakomicie, a wyniki jakie dały w roku 1899, najlepiej przedstawia umieszczona tu tabela, która mieści w sobie tak rezultaty pojedynczych biur, jakoteż ogólną liczbę zgłoszeń do biur pracy.

Biuro streczenia pracy Stowarzy- szenia w	Zgłoszonych było												Wskazano kondycyji				Bez wskazania kondycyi wykreślono				Pozostało wpisanych			
	z roku zeszłego				nowych				razem															
	z.	d.	g.	r.	z.	d.	g.	r.	z.	d.	g.	r.	z.	d.	g.	r.	z.	d.	g.	r.	z.	d.	g.	r.
Czechach	45	11	.	59	449	109	3	561	494	123	3	620	395	80	1	476	65	24	2	91	34	19	.	53
Bukowinie	.	.	.	.	24	9	.	33	24	9	.	33	13	4	.	17	6	3	.	9	5	2	.	7
Dalmacyi	.	.	.	.	15	3	.	18	15	3	.	18	11	.	.	11	4	.	.	4	.	3	.	3
Galicyi	.	.	.	.	111	15	.	126	111	15	.	126	89	8	.	97	11	5	.	16	11	2	.	13
Karyntyi	.	.	.	.	27	6	.	33	27	6	.	33	23	4	.	27	2	.	.	2	2	2	.	4
Krainie	.	.	.	.	13	.	.	13	13	.	.	13	7	.	.	7	6	.	.	6	.	.	.	.
Pobrzeżu	11	.	.	11	106	7	1	114	117	7	1	125	87	5	1	93	28	2	.	30	2	.	.	2
Morawie	8	4	.	12	170	39	.	209	178	43	.	221	125	28	.	153	46	10	.	56	7	5	.	12
N. Austrii	14	.	.	14	1707	205	25	1937	1721	205	25	1951	1646	165	14	1825	9	21	9	39	66	19	2	87
W. Austr.	2	3	.	5	39	21	.	60	41	24	.	65	21	16	.	37	17	7	.	24	3	1	.	4
Solnogr.	.	.	.	.	52	5	.	57	52	5	.	57	44	4	.	48	8	1	.	9	.	.	.	.
Szląsku	.	2	.	2	72	10	.	82	72	12	.	84	49	4	.	53	23	6	.	29	.	2	.	2
Styryi	1	.	.	1	75	8	.	83	76	8	.	84	29	2	.	31	45	4	.	49	2	2	.	4
Tyrolu	.	.	.	.	42	6	1	49	42	6	1	49	32	2	1	35	10	3	.	13	.	1	.	1
Trentino	.	.	.	.	7	2	.	9	7	2	.	9	6	1	.	7	.	1	.	1	1	.	.	1
Razem	81	23	.	104	2909	445	30	3384	2990	468	30	3488	2577	323	17	2917	280	87	11	378	133	58	2	193

* Z tego 176 udało się w podróż, a 202 znalazło sobie zapewne sami kondycye.

Według statystycznych dochodzeń z r. 1899 (patrz str. 37 i 39) znaleźli bezkondyjni w miejscu w 2348 wypadkach a bezkondyjni w podróży w 307, czyli razem w 2655 wypadkach kondycję. Zestawienie statystyczne wykazuje jednak, że biura stręczenia stowarzyszeń związkowych interweniowały w 2917 wypadkach. Liczba wskazanych miejsc pokrywa w zupełności cyfrę zanotowanych w biurach wolnych miejsc. — Z powodu, że w roku zeszłym, gdy jeszcze biura stręczenia pracy nie były jednolicie prowadzone, wskazano miejsc tylko w 1218, a 1015 kolegów znalazło kondycję bez udawania się do biura pracy; wskazuje to najdowodniej jak dalece było na czasie poświęcić i tej gałęzi działalności zawodowej więcej uwagi i jak szybko instytucja ta, wskutek racjonalnej i jednolitej gospodarki się rozwija.

Najniższy stan poszukujących pracy tj. 202 z całego okręgu związkowego przypada na *pierwszy tydzień kwietniowy* r. 1899, *najwyższy* zaś tj. 563 poszukujących na *pierwszy tydzień października*.

W poszczególnych *stowarzyszeniach* zaś stan *najniższy* i *najwyższy* poszukujących pracy był *bardzo zmienny*, a mianowicie wykazują:

Czechy: najniższy stan 45, w drugim tygodniu kwietnia; najwyższy 149 w pierwszym tygodniu października.

Bukowina: najniższy stan 1, w pierwszym tygodniu lutego, najwyższy 8 w ostatnim tygodniu grudnia; przez dwa tygodnie w styczniu i jeden tydzień we wrześniu nie było żadnego zgłoszonego.

Dalmacja: najniższy stan 1, w trzecim tygodniu lipca, najwyższy w pierwszym tygodniu grudnia; biuro pracy mogło dopiero w pierwszej połowie maja rozpocząć swą czynność.

Galicya: najniższy stan 2, w czwartym tygodniu marca, najwyższy 42 w czwartym tygodniu października; jeden tydzień w styczniu nie było żadnego zanotowanego.

Karyntya: najniższy stan 1, w drugim tygodniu stycznia, najwyższy 8 w drugim tygodniu sierpnia; dwa tygodnie w styczniu, jeden tydzień w lutym, 3 tygodnie w marcu, 4 tygodnie w kwietniu, 2 tygodnie w lipcu i 3 tygodnie w listopadzie nie było żadnego zanotowanego.

Kraina: najniższy stan 1, w pierwszym tygodniu stycznia, najwyższy 5 w drugiej połowie października; 1 tydzień w lutym, 4 tygodnie w marcu, 1 tydzień w kwietniu, 2 tygodnie w lipcu, 4 tygodnie w sierpniu, 1 tydzień we wrześniu, 3 tygodnie w listopadzie i 5 tygodnie w grudniu nie było nikogo zanotowanego.

Pobrzeże: najniższy stan 3, w czwartym tygodniu grudnia, najwyższy 33 w pierwszym tygodniu czerwca.

Morawa: najniższy stan 7, w czwartym tygodniu czerwca, najwyższy 38 w piątym tygodniu września.

Nizsa Austrii: najniższy stan 74, w trzecim tygodniu marca, najwyższy 287 w pierwszym tygodniu października.

Wyższa Austrii: najniższy stan 1, w czwartym tygodniu maja, najwyższy 14 w czwartym tygodniu września.

Solnograd: najniższy stan 1, w trzecim tygodniu stycznia, najwyższy 11 w czwartym tygodniu września; 2 tygodnie w lutym, 1 tydzień w marcu, 2 tygodnie w kwietniu, 2 tygodnie w czerwcu, 2 tygodnie w lipcu, 1 tydzień w sierpniu, 3 tygodnie w listopadzie i 4 tygodnie w grudniu nie był nikt zanotowany.

Szląsk: najniższy stan 2, w piątym tygodniu grudnia, najwyższy 12 w czwartym tygodniu lipca; jeden tydzień w kwietniu nie było nikogo zapisanego.

Styrya: najniższy stan 1, w czwartym tygodniu grudnia, najwyższy 13 w czwartym tygodniu sierpnia.

Tyrol-Vorarlberg: najniższy stan 1, w trzecim tygodniu lutego, najwyższy stan 6 w czwartym tygodniu stycznia; 2 tygodnie w maju, 1 tydzień w listopadzie i 1 tydzień w grudniu nie było nikogo.

Trentino: najniższy stan 1, w trzecim tygodniu kwietnia, najwyższy stan 4 w piątym tygodniu września, 2 tygodnie w kwietniu, 1 tydzień w maju i 1 tydzień w czerwcu nie było nikogo zapisanego. Biuro pracy mogło tu dopiero z początkiem kwietnia czynność swą rozpocząć.

Sekretariat Związku jako *Centralne biuro stręczenia pracy* było w 26 wypadkach wzywane do dostarczenia sił roboczych, gdyż w dotyczących miejscowościach nie było żadnego bezkondycyjnego, i tak: z Czech wzywano w 1 wypadku, z Bukowiny w 1, z Galicyi w 2, z Karyntyi w 7, z Wyższej Austrii w 2, z Solnogroda w 1, ze Szląska w 7, ze Styryi w 2, z Tyrolu w 2, a z Budapesztu w 1. Zapotrzebowano razem 1 korektora, 34 cecerów, 1 drukarza, 5 maszynistów, 2 szwajcercydegenów, 1 stereotypera do zwyczajnych odlewów a 1 do owalnych. Z wyjątkiem miejsca dla 1 maszynisty umiejącego drukować trzema kolorami w Budapeszcie, 2 szwajcercydegenów do Jägerndorfu i Judenburgu i 1 stereotypera do owalnych odlewów do Innsbrucka dla których to miejsc nie było żadnych starających się, wszystkie inne miejsca zostały przekazane najbliższej od miejsc zgłoszonych leżącym biurom stowarzyszeń związkowych.

Niektóre jednak z tych miejsc podawane bywały przez pryncypałów zgłaszającym się do robotników już jako zajęte, a niektórym nawet na wniesione przez nich oferty nie odpowiedziano. Jako dalsze zle uważać należy to, że niektórzy pryncypałowicze żądając sił roboczych z innych miejscowości, niechcą wcale nadsłać kosztów podróży. W takich warunkach są sobie pryncypałowicze sami winni, jeżeli przekazany im robotnik nie przybędzie na czas lub też i kondycji się wyrzeknie, a zwłaszcza gdy chodzi o kondycję pomocniczą. Prowadzący biura pracy powinni też starać się panom pryncypałowom zwrócić uwagę na to, że jeżeli potrzebują sił roboczych z poza miejscowości, to powinni zawsze do żądania takiego dołączyć pewną kwotę na koszt podróży, w szczególności zaś, gdy chodzi im o szybkie przybycie.

W wypadkach interwencji sekretaryatu Związku w sprawie obsadzenia miejsc, jest koniecznym potrzebnym, by te biura pracy, którym poruczonem zostało dostarczanie robotnika, zawiadomiły zawsze natychmiast sekretaryat, czy żądaniu temu uczyniono zadość.

6. Oficyny dotrzymujące cennika.

Jak już w zeszłorocznym sprawozdaniu wspomnieliśmy ułożono we wrześniu 1898 roku wykaz dotrzymujących cennika drukarni, który też od tego czasu prowadzony jest stale. Wykaz ten przedstawia z końcem grudnia 1899 następujący ruch:

Z początku wykazanych było *wiernych cennikowi* 776 oficyn
Później zgłoszono 54 „

Razem więc wykazano jako *wiernych cennikowi* 830 oficyn

Z tego została część z powodu *niedotrzymania cennika*, a część z powodu zmiany firmy lub też zwinienia interesu wykreślona 33 „

zostało więc *dotrzymujących cennika* 797 oficyn

Jako *niedotrzymujących cennika*, i takie co do których nie dało się zbadać czy cennika przestrzegają, gdyż nie pracują tam nigdy towarzysze, wykazano 171 oficyn.

Oficyny *dotrzymujące cennika* jakoteż i *niedotrzymujące cennika* rozdzielają się z końcem roku 1899, a więc przy końcu pierwszego okresu cennika normalnego, na poszczególne stowarzyszenia krajowe następująco:

K r a j	Oficyny dotrzymujące cennika	Niedotrzymu- jące cennika i takie, które nie zatrudniają towarzyszy	Ogólna suma oficyn	Był więc	
				dotrzymują- cych cennika	niedotrzymu- jących cennika
				procent wszystkich oficyn	
Czechy	224	42	266	84-21	15-79
Bukowina	8	9	17	47-1	52-9
Dalmacya	7	6	13	53-85	46-15
Galicja	50	22	72	69-44	30-56
Karyntya	10	1	11	90-9	9-1
Kraina	7	2	9	77-78	22-22
Pobrzeże	28	1	29	96-55	3-45
Morawa	64	13	77	83-12	16-88
Austria niższa	206	54	314	82-8	17-2
Austria wyższa	30	3	33	90-91	9-09
Solnogród	15		15	100	
Szląsk	22	6	28	78-57	21-43
Styrya	28	2	30	93-33	6-67
Tyrol i Vorarlberg	32	1	33	96-97	3-03
Trentino	12	9	21	57-14	42-86
Razem	797	171	968	82-33	17-67

7. Porównawcze przeciętne obliczenie zarobku w walucie koronowej.

Przeciętny zarobek wynosił		Zarządców	Korektorów i czyt. rewizye	Zecerów dzie- łowych i gaz.		Maszynistów	Drukarzy	Pomocników drukarskich	
W okręgu Stowarzyszenia	w la- tach			pewnia- ków	sztukow- ców			męskich	żeńskich
Czechy	1899	40-04	35-44	25-30	31-34	30-03	23-55	14-12	9-44
	1895	36-50	34—	23-46	30-34	27-24	23-04	12-12	8-26
	1892	37-76	33-06	21-76	27—	28—	.	12—	.
Bukowina	1899	40-40	.	19-97	.	25-33	.	7-85	5-73
	1895	34-66	28—	19-50	.	29-32	.	6-90	7-04
	1892	37-50	28—	18—	.	26—	.	6-76	8-66
Dalmacya	1899	29—	20—	19-24	.	26—	28—	12-22	5-09
	1895	.	.	.	.	.	.	.	.
	1892	.	.	.	.	.	.	.	.
Galicja	1899	45—	37-22	27-98	33-56	32-79	20-67	9-41	5-75
	1895	30-50	23-26	18—	18-66	22-72	.	7-16	4-36
	1892	44—	27-32	24-32	24-34	26—	19-30	9—	5-70
Karyntya	1899	39-33	31-33	25-47	26-83	28-56	22—	14-46	8-95
	1895	34-50	30—	22-72	26-40	26-74	18—	11-84	7-62
	1892	33-60	.	25—	29—	24-50	25—	11—	7-72
Kraina	1899	40-50	27-40	25-02	27-67	28-91	.	10-95	7-58
	1895	40-80	30—	24-86	27-20	23-40	16—	10-80	8-36
	1892	38-32	25-76	24—	23-60	24-24	.	10-80	6-66
Pobrzeże	1899	36-84	42-57	24-89	31-46	26-15	22-80	14-53	6-42
	1895	.	.	.	.	.	.	.	.
	1892	34-92	32—	21—	28—	28—	26—	14-80	7-50
Morawa	1899	37-79	32-67	21-46	28—	29-16	20-80	11-37	8-22
	1895	30-80	25-84	19-24	18-48	21-42	16-92	8-76	5-52
	1892	39-76	31-88	21-86	22-86	24-88	17-12	11-24	7-64
Niższa Austria	1899	49-78	41-46	30-01	42-54	37-64	27-36	20-97	13-82
	1895	46-18	39-50	27-86	38-78	33-90	26-08	18-98	12-96
	1892	50-10	36-22	27-50	32-32	33-44	24-68	16-08	11-70
Wyższa Austria	1899	39-58	32-89	24-75	32-71	28-06	24—	15-55	8-93
	1895	31-80	27—	22-34	34—	25-24	26-50	13-44	8-18
	1892	36-24	30-66	23-40	29-80	26—	20-66	14—	8-60
Solnogród	1899	35-33	28—	27—	29-65	30-13	19-25	15-13	12-40
	1895	33-92	33-60	24-84	24-30	28-40	22—	13-34	9-08
	1892	37-70	.	23-70	22-60	25-44	.	11-04	9-66
Szląsa	1899	35-33	31-50	21-81	27-60	26-10	17-50	10-17	7-38
	1895	34-50	30-68	19-68	22-40	24-26	18—	9-06	5-94
	1892	35—	33-60	19-40	25—	24—	17-80	8-20	6-80
Styrya	1899	48-50	41—	27-95	37-43	31-30	27-60	13-87	9-13
	1895	41-60	39-72	24-46	31-46	25-34	24-74	10-98	7-74
	1892	40-80	36—	26-60	31-60	27-20	19—	13-50	8-20
Tyrol i Vorarlberg	1899	27-83	32—	24-11	31-50	28—	22—	15-95	8-10
	1895	34—	.	23-40	30—	27-34	.	15-80	7-52
	1892	35-40	27—	23—	29-60	26-60	.	13-40	6-40
Trentino	1899	20-67	24—	17-95	.	18-50	.	11—	6—
	1895	.	.	.	.	.	.	.	.
	1892	.	.	.	.	.	.	.	.
Ogólnie przeciętnie	1899	35-80	31-25	24-20	31-70	28-44	22-96	13-17	8-20
	1895	36—	30-80	22-32	27-76	26-08	21-16	11-52	7-68
	1892	38-55	31-05	23-04	27-14	26-48	21-20	11-68	7-96

Przeciętny zarobek wynosił		Odlewaczy czcionek								
		towarzyszy							pomocników	
w okręgu Stowarzyszenia	w la- tach	przy maszynie ręcznej	przy maszynie kompletnej	przy piecu	przy wykończe- niu	przy justowaniu	przy przygoto- waniu matryc	Stereo- typów i gal- wanop- lastyków	męskich	żeńskich
Czechy	1899	26·34	28—	.	24—	40—	26—	31·43	17·94	8·74
	1895	22·20	24·66	22·50	20—	25·62	25·28	22·78	15·12	7·08
	1892	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Galicja	1899	.	40—	.	.	.	.	30—	.	.
	1895	26—	.	.	.	.	.	.	.	5—
	1892	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kraina	1899	.	.	.	.	.	.	16—	.	.
	1895	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	1892	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pobrzeże	1899	25—	.	.	.	.	.	29·50	.	.
	1895	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	1892	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Morawa	1899	28—	.	.	.	.	32—	.	17—	9·50
	1895	28—	.	.	.	.	.	18—	.	.
	1892	24—	.	.	.	.	.	24—	.	.
Austria niższ.	1899	29·68	34·71	33·55	38·76	36·92	35·67	36·09	21·06	11·48
	1895	28·10	32·24	28·44	36·16	34·74	31·10	35·60	16·88	9·98
	1892	29·10	.	.	.	.	.	.	20·80	9·18
Austria wyż.	1899	.	.	.	.	.	.	26·50	.	.
	1895	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	1892	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Solnogród	1899	.	.	.	.	.	.	25·50	.	.
	1895	.	.	.	.	.	.	21—	.	.
	1892	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Szląsk	1899	26—	.	.	26—	46—	.	.	13—	4·40
	1895	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	1892	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Styrya	1899	.	36—	.	26—	.	.	30·83	19·40	8—
	1895	.	.	.	.	24—	.	30·40	19—	8—
	1892	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tyrol i Vorarl.	1899	28—	.	.	.	.	.	30—	16—	7—
	1895	27—	.	.	.	.	.	.	.	.
	1892	29—	.	.	.	.	.	.	.	.
Ogólnie prze- ciennie	1899	27·17	34·68	33·55	28·69	40·97	31·23	28·43	17·40	8·19
	1895	26·26	28·44	25·46	28·08	28·12	28·18	26·70	17—	7·52
	1892	37·37	.	.	.	.	.	24—	20·80	9·18

Powyższe daty służyć powinny jako uzupełnienie zebranej z początkiem roku 1899 a w Nrze 26 — 29 „Vorwärts!“ umieszczonej ogólnej statystyki płacy.

Tabele te wykazują, że zestawiono tu przeciętne zarobki z trzech pamiętnych lat, a mianowicie 1899, 1895 i 1892. Jak wiadomo, że w roku na samym końcu po-
danym, przystąpiono do ułożenia cennika normalnego na podstawie wielu cenników
lokalnych, która to praca, prowadzona z energią, doprowadziła rzeczywiście w listo-
padzie r. 1895 po długich pertraktacjach zastępców towarzyszy całej Austrii z pryn-
cypalami, do praktycznego rezultatu, gdyż przyjęty dla całej Austrii cennik normalny,
wszedł z dniem 1. stycznia 1896 w życie. Na czas bezpośrednio przed wprowadzeniem
cennika odnoszą się daty przeciętnego zarobku uwidocznione na drugim miejscu, pod-
czas gdy cyfry umieszczone na pierwszym miejscu, wskazują jakie były przeciętne
zarobki w czasie, gdy cennik normalny był już wprowadzony (mniej więcej na rok

przed upłynięciem jego ważności) i jak dalece cennik ten wpływał dodatnio na stosunki ekonomiczne austriackich robotników drukarskich i odlewczy czcionek.

Zaznaczyć tu należy, że z bardzo małymi wyjątkami (szczególnie na prowincyi) jak statystyka wykazuje, od roku 1892 do 1895 widoczna była tendencya obniżania płacy we wszystkich kategoriach, której dopiero zaprowadzenie cennika normalnego położyło kres.

Zamileć też nie można, że w roku 1892 z 501 oficyń jeszcze w 51 oficynach pracowano jedenaście i więcej godzin, w 226 dziesięć godzin, w 203 oficynach dziewięć i pół godzin a **tylko w 21 oficynach dotrzymywano dziewięciogodzinnego czasu pracy**; podczas gdy w roku 1895 na 549 oficyń i oficyń miała 12 godzinny czas pracy, 10 jedenasto, 10 dziesięć i pół, a 238 dziesięć, 235 dziewięć i pół a **tylko 55 dziewięciogodzinny czas pracy**. — Zaś w roku 1899 z bardzo małymi wyjątkami pracowano we wszystkich austriackich oficynach *dziewięć godzin*.

8. Strejki i inne nieporozumienia.

Co do tego nadesłano następujące sprawozdania, a mianowicie:

Czechy: W *Adler-Kościelecu* wystąpiło bezskutecznie czterech członków z powodu niedotrzymywania przez firmy czasu pracy. — W *Brüx* personal drukarni Heidricha wystąpił z powodu oddalenia kolegi, który wzbraniał się pracować w niedzielę przed południem, dalej z powodu przyjęcia nadliczbowego ucznia; w ruchu tym, który po półdniowym trwaniu zakończył się korzystnie dla kolegów, gdyż pryncypał cofnął wypowiedzenie wspomnianemu koledze a nadliczbowego ucznia oddalił, jak również od żądania pracy niedzielnej odstąpił, brało udział 12 kolegów. — W *Gablonz* przyszło z powodu wydalenia pewnego kolegi w drukarni Böhma do nieporozumienia, które po jednodniowym trwaniu zostało załatwionem. — W *Trutnowie* pozostawał personal drukarni Moraweka z powodu przekroczeń cennikowych w strejku przez trzy tygodnie; udział w tym ruchu, który z powodu, że miejsca strejkujących zajęli szwecy, skończył się niekorzystnie, brało 7 kolegów. — W *Weipert* przyszło z powodu żądania towarzyszy, by zaprowadzono cennikiem normalnym oznaczony czas pracy i by płacono za święta i minimum 11 zlr., do konfliktu, który doprowadził do zbojkotowania tej oficyń.

Karyntya: W *Celowcu* z powodu niekoleżeńkiego postępowania zarządcy drukarni Leona, przyszło między personelem a zarządem zakładu do nieporozumienia, które z powodu solidarnego trzymania się personalu, po czterogodzinnym trwaniu zakończyło się oddaleniem zarządcy. — Od dłuższego czasu zwalczany a dotychczas u firmy von Klainmayer w *Celowcu* praktykowany zwyczaj trzyletniej praktyki, został po ukonstytuowaniu się tamtejszego gremium pryncypałów, zmieniony na 4 letni.

Pobrzeże: W pewnej oficyń w *Tryeckie* wynikło z powodu różnic cennikowych nieporozumienie, które wkrótce załatwionem zostało.

Morawa: W *Gaya* w drukarni H. L. Stein, wstąpiło 5 osób tam pracujących w strajk, który po 12 tygodniowym trwaniu został na niekorzyść tychże zakończonym, a to z powodu, iż i tu znalazły się powolne siły robocze, do których przystęp jest bardzo trudny. — W *Wischau* dała firma J. Hayek powód do nieporozumienia, a to z powodu, że wzdragała się płacić podług cennika i że nie chciała oddać nadliczbowego ucznia. — Także i w *Znoimie* u firmy J. Nawratila przyszło z powodu niedotrzymywania cennika i wydalenia członków stowarzyszenia, do nieporozumienia (porzucenia pracy). Nieporozumienie to załagodzone w krótkim czasie, gdyż pryncypał N. przyjął napowrót dwóch oddalonych kolegów, jakoteż i cennik normalny.

Niższa Austrya: Obok kilkunastu małych nieporozumień, które po największej części przez wystąpienie wydziału zgromadzenia towarzyszy zostały załatwione, miał Wiedeń do zapisania jeden poważniejszy konflikt, który dnia 30. maja 1899 wybuchł w drukarni Hierhammera i Geitnera, w której drukuje się „Deutsche Zeitung“. Zatrudnieni przy tym czasopiśmie koledzy zaprowadzili na własny koszt porządkowy tygodniowy urlop, który miał też możliwość jednemu bezkondycyjnemu członkowi Stowarzyszenia, chociaż tylko krótkotrwałe dać zatrudnienie. Gdy w wyżej nadmienionym czasie miał w miejsce jednego z urlopowanych stanąć członek stowarzyszenia, postawiono w miejsce tegoż nieczłonka, do czego personal nie chciał dopuścić. Gdy zażalenie wniesione przez mężów zaufania zostało bezwzględnie odrzuconem, rozpoczął personal takzwany bierny opór, wskutek czego wyszedł wtorkowy numer poranny w mniejszej objętości jak zwykle, wydanie wieczorne zaś, ledwo z półtorej strony tekstu złożone. W czasie tego stał się nadaremnie tak wydział klubu gazeciarzy jak i zgromadzenia towarzyszy, o konferencyę z wydawcą dziennika i pryncypałem. Gdy późnym wieczorem wydalono dwóch zecerów, którzy przez ten dzień najmniej złożyli, a w ich miejsce postawili dwóch „szweców“, opuścili wszyscy koledzy lokal drukarni, a personal dzienny oświadczył na drugi dzień rano, że się z nimi zupełnie solidaryzuje. Wydanie poranne we środę odpadło zupełnie, w miejsce którego wydano za pomocą trzech szweców, jednego pryncypała, zarządcy i dwóch uczniów i przez użycie stojących składów, numer wieczorny. Świeże rokowania podjęte przez mężów zaufania

doprowadziły do tego, że wydawca w porozumieniu z właścicielem drukarni oświadczył, że odtąd w miejsce idącego na własny koszt na urlop kolegi tylko zorganizowanych towarzyszy stawiać będzie. Personal oświadczył zaś, że co do obsadzenia innych miejsc nie będzie się wcale mieszał. — Zdawało się więc, że strejk został ukończony a koledzy powrócili do roboty. Gdy jednak wydawca chciał umieścić w dzienniku fałszywe sprawozdanie o całym zajściu i pomimo protestu ze strony personalu obstawał przy swoim, opuścił cały personal w liczbie 30 osób powtórnie swemiejscu. Strejk zakończył się i to z dobrym wynikiem dla pracujących, sądem polubownym, dnia 3. czerwca, do którego należał zastępca gremium wiedeńskiego sądu rozjemczego, Zgromadzenia towarzyszy i władzy przemysłowej w obecności wydawcy „Deutsche Zeitung“, obu właścicieli drukarni i trzech mężów zaufania strajkującego personalu.

Wyższa Austria: W *Lincu* personal drukarni Mareis zaprzestał pracy przy sposobności wprowadzenia tam maszyny do składania, gdyż właściciel nie chciał przyjąć ogólnego cennika dla zecerów maszynowych; do strajku tego, który po jednodzielnym trwaniu zakończył się zwycięstwem kolegów, przyłączyło się 24 osób.

Solnogród: W *Solnogradzie* przyszło z powodu podziału na klasy i ogólnej podwyżki pewnych pieniędzy do strajku, do którego przystąpiło 80 członków i 20 pomocników drukarskich i uczni. Po półtoradzielnym trwaniu strajku uzyskano przeciętną 5% podwyżkę pewnych pieniędzy, w niektórych oficynach po 2 korony na tydzień a w 2 oficynach 10%.

Styrya: W *Bruck, Leoben i Leibnitz* groziło także przyjscie do konfliktu z powodu niedotrzymywania przepisanej cennikiem normalnym skali uczni, do czego jednak nie przyszło, gdyż jeszcze dość wcześnie załatwiono tę sprawę po myśli towarzyszy.

Tyrol: W *Bozen* przyszło do konfliktu z właścicielem drukarni, a to z powodu wydalenia bez powodu męża zaufania tej oficyny. Mimo że pryncypał nie chciał wcale z delegatami zarządu sekcji rozmawiać a tem mniej konferować, uczynił jednak później zadość życzeniu personalu i wymówienie kondycyi cofnął.

Z powodu *niedotrzymywania skali uczniów* i innych jeszcze przekroczeń cennikowych, udawali się towarzysze do miejscowych sądów polubownych jakoteż do sądu rozjemczego w Wiedniu, których wyroki przyczyli się niemało do usunięcia rozlicznych nadużyć.

9. Maszyny do składania.

Zaprowadzenie maszyn do składania, z którymi w roku poprzednim uczyniono w Austrii dopiero pierwsze niepewne próby, w roku 1899 w przewidywaniu rewizyi cennika, zabrano się do zaprowadzenia tychże bardzo energicznie i liczba ich wzrastała w przyspieszonym tempie; obiecywali sobie bowiem po bajecznych reklamach, które powołani i niepowołani zastępcy i anteprenery poszczególnych systemów o ich zupełnie wykonczeniu i znakomitem i szybkim wykonaniu rozpisywali, pp. pryncypałowie nadzwyczajnych rzeczy, z którymi możnaby żądaniom wciąż nienasyconych towarzyszy postawić jakąś zaporę. Ci ostatni jednak poinformowali się doskonale o wszystkich właściwościach i nadzwyczajnościach tych maszyn od swych w tym celu wysłanych delegatów i oczekiwali ze spokojem pojawienia się tego konkurenta ludzkiej siły roboczej i wskutek tego pojawienie się w Austrii maszyn do składania nikogo nie zadziwiło i poszło całkiem spokojnie, czego się w niektórych kołach wcale nie spodziewano.

O szybkości, z jaką maszyny do składania w Austrii wzrastały, daje najlepsze pojęcie poniżej podane zestawienie:

Znajdowało się w ruchu:

	Linotypa	Typograph	Monolina	Razem
W I. kwartale	3	3	1	7
„ II. „	14	8	1	23
„ III. „	17	15	13	45
„ IV. „	18	21	19	58

Z tego były w użyciu:

	Linotypa	Typograph	Monolina	Razem
W Czechach: w Pradze	—	5	—	5
„ „ „ Libercu	3	—	—	3
„ „ „ Gablonz	—	2	—	2
„ „ „ Komotowie	—	—	1	1
„ Morawie: „ Olomuńcu	—	—	3	3
„ Niższej Austrii: w Wiedniu	14	10	15	39
„ Wyższej Austrii: w Lincu	1	—	—	1
„ Styryi: w Gracu	—	4	—	4

10. Ogólny obrót kasowy Stowarzyszeń związkowych w r. 1899.

Mówiąc o **ogólnym obrocie kasowym** 15 stowarzyszeń związkowych należy podnieść, że przy przeciętnym stanie 8326 rzeczywistych członków w roku 1899, były następujące *przychody*:

wkładki członków	K 629347.66	=	85.19 %	wszystkich przychodów
wpisowe	2341.11	=	0.32 %	" "
odsetki	42991.98	=	5.82 %	" "
inne wpływy	64090.80	=	8.67 %	" "
Razem	K 738771.55	=	100. %	wszystkich przychodów

Wydatki były następujące: na

zapomogi	K 490410.78	=	71.2 %	wszystkich wydat. albo 66.38 %	wszyst. przych.
kształcenie	39842.76	=	5.79 %	" "	5.39 %
administracye	49751.07	=	7.22 %	" "	6.73 %
organizacye	33473.57	=	4.86 %	" "	4.53 %
inne wydatki	75274.27	=	10.93 %	" "	10.19 %

Razem . K 688752.45 = 100 % wszystkich wydat. albo 93.22 % wszyst. przych.

Porównawszy ogół wydatków z ogółem przychodów, okazuje się nadwyżka w kwocie K 50019.10 = 6.78% przychodów.

Wyszczególnienie obrotu kasowego.

a) Przychody.

Stowarzyszenia	wkładki członków		wpisowe		odsetki		inne wpływy (wraz z sumą wyrównania)		Suma	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	145157	86	570	40	1571	04	7918	04	155217	34
Bukowina	5148	30	27	.	567	48	1699	52	7442	30
Dalmacya	2180	70	6	.	148	56	843	76	3179	02
Galicya	35543	.	146	30	429	94	4933	28	41052	52
Karyntya	6615	70	6	.	928	12	2237	49	9787	31
Kraina	6402	.	12	.	1409	64	1467	86	9291	50
Pobrzeże	17171	50	52	.	909	62	4484	42	22617	54
Morawa	44729	28	86	.	4326	68	5733	92	54875	88
Niższa Austria	280419	18	1181	41	23424	02	12702	76	317727	37
Wyższa Austria	20182	70	54	.	283	80	6007	44	26527	94
Solnogród	6830	18	12	.	1219	32	3541	40	11602	90
Szląsk	12445	24	83	.	2050	28	1289	30	15867	82
Styrya	29237	46	54	.	4359	82	5895	24	39546	52
Tyrol i Voralb.	13346	76	51	.	1363	66	5033	21	19794	63
Trentino	3937	80	.	.	.	.	303	16	4240	96
Razem w 15 Stowarzyszeniach	629347	66	2341	11	42991	98	64090	80	738771	55

b) Wydatki.

Stowarzyszenia	na zapomogi		na kształcenie		na administrację		na organizację		inne wydatki (wraz z sumą wyrównania)		S u m a	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	114752	28	6867	14	13867	80	8581	60	16131	30	160200	12
Bukowina	5136	40	343	80	1093	12	240	86	493	22	7307	40
Dalmacya	2298	.	40	36	139	80	164	46	1215	02	3857	64
Galicja	23662	.	1928	24	4019	83	1764	32	7827	50	39201	89
Karyntya	6531	20	637	18	1263	66	402	10	1109	13	9943	27
Kraina	4787	92	768	14	869	14	477	20	1875	72	8778	12
Pobrzeże	17845	60	386	56	1528	47	982	12	2027	27	22770	02
Morawa	42836	80	3769	24	4349	48	2712	40	3837	84	57505	76
Niższa Austrya	192303	12	18128	46	14623	52	11965	12	24276	33	261296	55
Wyższa Austr.	20536	20	1398	60	1534	65	1001	76	2404	06	26875	27
Solnogród	9712	.	767	90	445	94	377	18	1203	48	12506	50
Szląsk	9977	90	1434	18	1509	68	2073	82	3247	40	18242	98
Styrya	23717	80	2386	56	2898	50	1569	47	5838	12	36410	45
Tyrol i Vorarlb.	13624	96	863	92	1212	90	995	02	3165	96	19862	76
Trentino	2688	60	122	48	394	58	166	14	621	92	3993	72
Razem w 15 Stowarzyszeniach	490410	78	39842	76	49751	07	33473	57	75274	27	688752	45

c) Stan majątku (z wyłączeniem bibliotek i inwentarza).

Stowarzyszenia	z końcem roku 1899		z końcem roku 1898		w z r ó s ł			zmniejszył się		
					w porównaniu z poprzednim rokiem					
	K	h	K	h	K	h	Proc.	K	h	Proc.
Czechy	233972	20	238954	98	.	.	.	4982	78	2-09
Bukowina	16300	46	16165	56	134	90	0-83	.	.	.
Dalmacya	3030	30	3708	92	.	.	.	678	62	18-29
Galicja	13465	22	11614	59	1850	63	15-93	.	.	.
Karyntya	27404	06	27560	02	.	.	.	155	96	0-56
Kraina	34969	86	34456	48	513	38	1-49	.	.	.
Pobrzeże	29225	32	29377	80	.	.	.	152	48	0-52
Morawa	125602	48	128232	36	.	.	.	2629	88	2-05
Niższa Austrya	584341	96	527911	14	56430	82	10-69	.	.	.
Wyższa Austrya	67948	85	68296	18	.	.	.	347	33	0-51
Solnogród	29486	10	30389	70	.	.	.	903	60	2-97
Szląsk	32607	72	34982	88	.	.	.	2375	16	6-79
Styrya	90992	95	87856	88	3136	07	3-57	.	.	.
Tyrol i Vorarlberg	39141	15	39209	28	.	.	.	68	13	0-17
Trentino	477	34	230	10	247	24	107-04	.	.	.
Razem w 15 Stowa- rzyszeniach	1328965	97	1278946	87	62313	04	4-87	12293	94	0-96
			od tego suma obok. . . .	87	12293	94	0-96			
			rzecz. wzrost.		50019	10	3-91			

d) Ulokowanie majątku.

Stowarzyszenie	W y k a z a n o										Przypuszczalna wartość znajdująca się prócz obok wykazanego majątku			
	w realnościach		w papierach wartościowych		w kasie oszczędności		w gotówce				w bibliotekach		inwentarzu	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	1) 203025	68	6800	60	5372	80	18773	12	4000	.	8470	.		
Bukowina			94	.	15776	47	429	72	433	16	118	76		
Dalmacya			2) 1203	84	800	.	1026	46	.	.	.	.		
Galicja			3) 7800	.	2364	36	3300	86	1135	.	450	.		
Karyntya			.	.	25768	80	1635	26	1486	72	333	56		
Kraina			12132	04	21862	06	975	76	1104	.	326	.		
Pobrzeże	4) 21900	.	1121	.	5209	20	995	12	300	.	64	96		
Morawa	5) 91000	.	6568	.	26897	.	1137	48	4000	.	1100	.		
Niższa Austria	6) 282349	90	288283	61	4841	48	8866	97	6333	60	866	86		
Wyższa Austria	7) 58864	.	.	.	7384	22	1700	63	3766	50	832	85		
Solnogród			13460	.	15499	36	526	74	600	.	.	.		
Szląsk			23626	06	5050	14	3931	52	890	66	78	21		
Styrya	8) 65813	32	1237	50	22455	47	1486	66	3895	95	378	68		
Tyrol i Vorarl.			986	20	37433	81	719	14	2000	.	2200	.		
Trentino			.	.	.	.	477	34	300	.	100	.		
Razem	722952	90	3633 2	85	196717	44	45982	78	30245	59	15319	88		
	K 1328965·97										K 45565·47			

Uwagi: 1) Dom i kawałek gruntu i udziały na drukarni po odpisaniu ciężącego na nich długu hipotecznego w kwocie K 164.147. — 2) Władznie K 476·90 nieniszczona należność. — 3) Po odpisaniu długu w kwocie 800 K. — 4) Drukarnia Związkowa. — 5) Dom. — 6) Dom. — 7) Wkładka do drukarni towarzyszy w Lincu. — 8) Dom.

e) Porównanie stanu majątku do liczby członków.

Stowarzyszenia	1899			1898			1897		
	Członków	Majątku		Członków	Majątku		Członków	Majątku	
		K	Udział na członka K		K	Udział na członka K		K	Udział na członka K
Czechy	2038	233972·20	114·80	1895	238954·98	126·10	1803	224346·52	124·42
Bukowina	77	16300·46	211·69	72	16165·56	224·52	61	15964·74	261·70
Dalmacya	42	3080·30	72·15	42	3708·92	88·30	40	4281·88	107·04
Galicja	508	13465·23	26·62	462	11614·59	25·14	467	8768·64	18·78
Karyntya	103	27404·06	266·06	93	27560·02	296·34	95	26620·34	280·20
Kraina	102	34969·86	342·84	103	34456·48	334·52	98	34197·98	348·96
Pobrzeże	291	29225·32	100·40	302	29377·80	97·28	252	33704·26	133·74
Morawa	680	125602·48	184·71	637	128232·36	201·30	596	128926·64	216·32
Niż. Austr.	3505	584341·96	166·72	3288	527911·14	160·56	3031	455463·06	150·26
Wyż. Austr.	280	67948·85	242·67	292	68296·18	233·90	267	67505·42	252·82
Solnogród	93	29486·10	317·06	96	30389·70	316·56	79	30447·—	385·40
Szląsk	202	32607·72	162·82	201	34982·88	174·04	181	33593·72	185·60
Styrya	419	90992·95	217·17	415	87856·88	211·70	403	84385·80	209·40
Tyr. i Vorarl.	219	39141·15	178·72	206	39209·28	190·34	192	38125·52	198·58
Trentino	59	477·34	8·09	49	230·10	4·70	.	.	.
Razem	8618	1328965·97	151·21	8153	1278946·87	156·86	7568	1186331·52	156·82

11. Dział zapomogowy Związku.

W poprzedzającym wykazie ogólnego obrotu funduszków Stowarzyszeń związkowych wykazane cyfry o wydatkach na zapomogi (zcentralizowane i dodatki miejscowe), pragniemy na tem miejscu w przejrzystym ugrupowaniu, według przez sekretaryat w przeciągu całego roku zebranych dat statystycznych objaśnić, a celem porównania wyników dodajemy tu daty z dwóch lat poprzednich.

W rozmaitych działach zapomóg był wynik następujący:

Wsparcie jako **czasowo niezdolni do pracy (chorzy)** otrzymało w roku 1899: 2673 zecerów, 393 drukarzy, 89 odlewaczy czcionek, 20 pokrewnych zawodów, razem 3175 członków.

Stowarzyszenia	człon- ków	w procentach przeciętnej liczby członków	wypad- ków choroby	Czas trwania choroby		Kwota otrzymanej zapomogi	
				razem dni	na chorego przeciętnie dni	Razem	Przeciętnie na wspie- ranego
Czechy	784	40.47	1028	25574	32.62	K 52339.08	K 66.77
Bukowina	36	50. —	55	1507	41.86	„ 2722.80	„ 75.63
Dalmacya	18	42.86	26	798	44.33	„ 1541.60	„ 84.64
Galicja	162	33.82	245	7513	46.37	„ 14347.60	„ 88.56
Karyntya	51	51. —	73	1520	29.08	„ 3040. —	„ 59.61
Kraina	52	50.49	64	886	17.04	„ 2154.52	„ 41.43
Pobrzeże	106	37.19	134	3326	31.38	„ 6612. —	„ 62.38
Morawa	253	38.16	336	8227	32.52	„ 22432.60	„ 88.67
Austria niższa	1126	33.4	1561	4337	38.48	„ 82723.60	„ 73.47
Austria wyższa	122	41.36	159	4719	38.68	„ 9402. —	„ 77.07
Solnogród	47	49.47	61	1192	25.36	„ 2768.80	„ 58.51
Szląsk	86	42.79	132	2395	27.85	„ 5164. —	„ 60.05
Styrya	191	45.69	242	4592	24.04	„ 9184. —	„ 48.08
Tyrol i Vorarlberg	109	51.66	146	3370	30.92	„ 6548.80	„ 60.08
Trentino	32	29.26	54	789	23.09	„ 1478. —	„ 46.19
Razem	3175	38.13	4316	109685	34.55	K 222459.40	K 70.07
w roku 1898	2778	35.29	3671	93917	33.81	„ 192132.20	„ 79.16
„ „ 1897	2543	34.97	3338	87009	34.22	„ 179634.44	„ 70.64

Gdy zamienimy dni choroby na lata (a 365 dni), otrzymamy podstawę do oznaczenia procentu chorobliwości i wynikają ztąd następujące cyfry:

	dni choroby	lata lub całorocznie wspierani	w procentach przeciętnej liczby członków
w roku 1899	109685	= 301	3.62
„ „ 1898	93917	= 257	3.26
„ „ 1897	87009	= 238	3.27

Ruch w dziale chorych był w roku 1899 następujący:

Przybyło: 199 pozostało z roku ubiegłego na funduszu, 2976 przybyło nowych a 1141 powtórnie zachorowało, co czyni razem 4316 wypadków choroby.

Ubyło: 129 polepszyło się, 3848 wyzdrowiało, 24 przeszło w stan inwalidowy, 103 umarło, 3 zapomogę wstrzymało, 209 pozostało dalej na funduszu chorych.

Ułożywszy frekwencyę miesięcznie, wykaże się następujący rezultat:

	chorych	wypadków	dni
Styczeń	535	542	7447
Luty	687	694	8745
Marzec	676	686	9394
Kwiecień	649	665	10762
Maj	535	545	8531
Czerwiec	548	555	9200
Lipiec	664	685	12165
Sierpień	629	633	9827
Wrzesień	625	634	10496
Październik	490	497	7411
Listopad	477	484	7249
Grudzień	491	506	8447

Przeciętnie wypada na miesiąc 584 chorych, 594 wypadków i 9140 dni za które zapomogę wypłacono. (W r. 1898 było 495 chorych, 503 wypadków i 7826 dni, w roku 1897 było 460 chorych, 468 wypadków i 7241 dni zapomóg.)

Najwyższa liczba chorych była w miesiącu lutym, najniższa w listopadzie.
Liczba wypadków zachorowania z uwzględnieniem własności choroby przedstawiona jest na str. 44 i 45 tabeli wedle stowarzyszeń i rodzaju choroby.

Jako niemający zajęcia w miejscu pobierało w roku 1899 zapomogę: 1045 zecerów, 228 drukarzy, 13 odlewczy czcionek, 3 z pokrewnego zawodu, razem 1289 członków, a mianowicie:

Stowarzyszenia	członków	w procentach przeciętnej liczby członków	w wypadkach bezrobocia	Czas bezrobocia		Wypłacona zapomoga
				razem dni	na bezkondycyj. przeciętnie dni	razem przeciętnie na wspieranego
Czechy	266	13-73	353	11379	42-78	K 24186- — K 90-17
Bukowina	13	18-07	30	580	44-61	„ 1160- — „ 89-23
Dalmacya	7	16-67	12	318	45-43	„ 636- — „ 90-86
Galicja	81	16-91	125	3630	44-81	„ 7260- — „ 89-62
Karyntya	27	27-—	38	709	26-26	„ 1418- — „ 52-52
Kraina	5	4-85	6	147	29-04	„ 294- — „ 58-80
Pobrzeże	54	18-95	116	2724	50-44	„ 5448- — „ 100-44
Morawa	117	17-65	173	3-44	32-85	„ 7688- — „ 65-70
Nizsza Austrya	548	16-26	1729	25591	46-07	„ 51254- — „ 93-53
Wyższa Austrya	46	15-59	57	1225	26-63	„ 2450- — „ 53-26
Solnogród	16	16-84	22	363	22-69	„ 726- — „ 45-38
Szląsk	36	17-91	46	1211	33-64	„ 2422- — „ 67-28
Styrya	44	10-53	66	1527	34-07	„ 3060- — „ 69-55
Tyrol i Vorarlberg	21	9-95	23	298	14-19	„ 596- — „ 28-38
Trentino	8	14-81	10	523	65-38	„ 1046- — „ 130-76
Razem	1289	15-48	2806	54069	41-95	K 109644- — K 85-06
w roku 1898	1028	13-06	2349	38453	37-41	„ 77981- — „ 75-86
„ 1897	1021	14-04	2127	43909	43-01	„ 89440-80 „ 87-60

Ruch z funduszu bezkondycyjnych w roku 1899 przedstawia się następująco:
Przyrost: z zeszłego roku na funduszu pozostało 73, nowych przybyło 1216, powtórnie bez zajęcia było 1517. — Ubytek: do kondycyi wstąpiło 2348, udało się w podróż 176, przeszło na fundusz chorych 36, wypłacono 160, do wojska przeszło 19, pobieranie zapomogi zasystowano 10, a z końcem roku na etacie funduszu pozostało 57.

Czas trwania kondycyi do 6 tygodni skonstatowano w 990 wypadkach (42-16%) wszystkich kondycyi; i tak jednodniowe w 578, dwudniowe w 101, trzydniowe w 38, czterodniowe w 29, pięciodniowe w 16, sześciodniowe w 8, siedmiodniowe w 26, ośmiodniowe w 19, dziewięciodniowe w 23, dziesięciodniowe w 16, jedenastodniowe w 11, dwunastodniowe w 11, trzynastodniowe w 2, czternastodniowe w 14, dłuższe niż 14-dniowe do 6 tygodni w 98 wypadkach.

Z tych krótkotrwałych kondycyi przypada na Wiedeń 874, na Czechy 10 na Bukowinę 6, na Galicję 16, na Karyntję 4, na Pobrzeże 31, na Morawę 12, na Austryę Wyższą 7, na Solnogród 3, na Szląsk 7, na Styryę 17, na Tyrol 1, i na Trentino 2.

Wedle miesięcy przedstawia się frekwencya jak następuje:

	Nie mających zajęcia	w wypadkach	dni	przesiedlonych
Styczeń	251	322	3507	3
Luty	203	269	3193	3
Marzec	166	216	2189	6
Kwiecień	201	294	3448	7
Maj	209	265	3030	4
Czerwiec	194	268	2967	1
Lipiec	267	334	4542	2
Sierpień	320	358	5706	6
Wrzesień	477	553	9625	4
Październik	433	511	7401	4
Listopad	305	332	4744	5
Grudzień	265	319	3713	3

W przecięciu było tedy 274 niemających zajęcia, w 337 wypadkach z 4505 dniami zapomogi w miesiącu. (W roku ubiegłym 1898 203 niemających zajęcia w 264 wypadkach z 3204 dniami zapomogi), w roku 1897: 216 niemających zajęcia w 264 wypadkach z 3653 dniami zapomogi.

Największa liczba niemających zajęcia w miescu była w miesiącu wrześniu, najniższa w marcu.

Oprócz pobierających wsparcie niemających pracy w r. 1899, była w okręgach wszystkich stowarzyszeń, z wyjątkiem stowarzyszenia dalmatyńskiego i krainińskiego, wielka ilość wypłaconych lub nieuprawnionych do pobierania zapomogi członków bez pracy, których wykazanie ze względu na faktyczny stan bezrobocia i uzupełnienie na tem miejscu jest potrzebne:

Nieuprawnionych do pobierania wsparcia w miejscu było :					Czas bezrobocia	
w okręgu Stowarzyszenia	wypłaco- nych	nie mają- cych jeszcze prawa	Razem	Procent przecięt- nej liczby członków	razem	na pozostają- cego bez zajęcia prze- ciennie
Czechy	22	115	137	7·07	4328	31·59
Bukowina	5	4	9	12·05	55	6·11
Dalmacya	.	.	.	.	.	.
Galicya	.	2	2	0·42	35	17·05
Karyntya	.	2	2	2·	74	37·
Kraina	.	.	.	.	.	.
Pobrzeże	15	13	28	9·82	3951	141·11
Morawa	14	38	52	7·84	2980	57·31
Niższa Austria	63	191	254	7·53	15495	61·
Wyższa Austria	2	2	4	1·36	180	45·
Soln ogród	.	5	5	5·26	46	9·02
Szląsk	3	5	8	3·98	418	52·25
Styrya	2	10	12	2·87	1066	88·83
Tyrol i Vorarl.	.	1	1	0·47	28	28·
Trentino	1	.	1	1·85	91	91·
Razem	127	388	515	6·19	28747	55·82

Jeśli cyfry czterech pierwszych rubryk powyższej tabeli dodamy do tych, które wykazują stan pobierających zapomogę, otrzymamy rzeczywistą liczbę dotkniętych bezrobociem w poszczególnych stowarzyszeniach członków. *W ogólności było wtedy nie mających zajęcia w miejscu (wspieranych i niewspieranych):*

	członków	w procentach do przeciętnej liczby członków	razem dni	Czas bezrobocia podzielony na	
				liczbę nie mają- cych zajęcia przypada dni	przeciętną li- czbę członk. dni
w roku 1899	1804	21·67	82816	45·91	9·59
„ „ 1898	1603	20·36	59280	36·98	7·53
„ „ 1897	1650	22·69	71118	43·01	9·78

Gdy ogólną sumę dni bezrobocia zamienimy na lata (rok roboczy licząc po 300 dni), wykaże się faktyczny procent bezrobocia jak następuje:

	dni bezrobocia	lata lub całorocznie wspierani w miejscu	w procentach do przecię- tnej liczby członków
w roku 1899	82816	== 276	3·31
„ „ 1898	59280	== 198	2·53
„ „ 1897	71118	== 237	3·26

Koszta przesiedlenia w roku 1899 otrzymało: 35 zecerów, 10 drukarzy, 1 odlewacz czcionek i 1 litograf, razem 47 członków a mianowicie:

w Stowarzyszeniu :	członkom	Wyplacona zapomoga	
		razem	przeciętnie na wspieranego
Czechy	15	K 720—	K 48—
Bukowina	.	„ .	„ .
Dalmacya	.	„ .	„ .
Galicya	7	„ 312—	„ 44·57
Karyntya	.	„ .	„ .
Kraina	1	„ 28—	„ 28—
Pobrzeże	1	„ 42—	„ 42—
Morawa	8	„ 308—	„ 38·50
Austria Niższa	4	„ 210—	„ 52·50
Austria Wyższa	3	„ 154—	„ 51·33
Solnogród	2	„ 126—	„ 63—
Szląsk	5	„ 224—	„ 44·80
Styrya	.	„ .	„ .
Tyrol-Vorarlberg	1	„ 20—	„ 20—
Trentino	.	„ .	„ .
Razem	47	K 2144—	K 45·62
w roku 1898	41	„ 1654—	„ 40·34
„ „ 1897	50	„ 2070—	„ 41·40

Jako nie mający zajęcia w podróży pobrało w r. 1899 zapomogę: 925 zecerów, 143 drukarzy, 21 odlewczy czcionek, razem 1088 członków, a mianowicie:

Czas trwania podróży				Wyplacona zapomoga			
w Stowarzyszeniu członków	w procentach na przeciętną liczbę członk.	frekwencya w stacjach płatniczych	przeciętnie na podróżnego dni	razem	p'zeciętnie na wspiera-nego		
Czechy	1088	13·07	929	3227	3·47	K 4231·40	K 4·55
Bukowina			7	63	9—	75·60	10·80
Dalmacya			6	17	2·83	20·40	3·40
Galicja			126	502	3·98	602·40	4·78
Karyntya			265	1129	4·26	1354·80	5·11
Kraina			104	472	4·54	566·40	5·45
Pobrzeże			127	518	4·08	621·60	4·89
Morawa			350	1893	5·41	2366·20	6·76
Austria Niższa			1170	4000	3·42	4800—	4·10
Austria Wyższa			601	3121	5·19	3755·20	6·25
Solnogród			374	1791	4·79	2149·20	5·75
Szląsk			137	454	3·31	611·90	4·47
Styrya			685	2754	4·02	3304·80	4·82
Tyrol i Vorarlberg			690	3408	4·94	4089·60	5·93
Trentino			36	134	3·72	160·80	4·47
Razem	1088	13·07	5607	23483	21·58	K 28710·30	K 26·39
w roku 1898	975	12·38	4850	20424	20·95	25080·02	25·72
„ „ 1897	1080	14·85	6494	28400	26·03	34742·94	32·16

Gdy ogólną liczbę dni podróży zamienimy na lata (licząc na rok 300 dni roboczych), wykaze się następujący stosunek:

	dni podróży	lata lub całorocznie wspierani w podróży	w procentach na przeciętną liczbę członków
w roku 1899	23483	=	78
„ „ 1898	20424	=	68
„ „ 1897	28400	=	95

Z tych 1088 w roku 1899 podróżujących członków odbyło w ogółności 1769 tur, z których 9 rozpoczęło w roku ubiegłym, 707 z kondycyi w Austrii, 18 z pośród nie mających zajęcia i 28 takich, którzy w czasie podróży zachorowali, po wyzdrowieniu, 2 po powrocie z wojska, dalej od granicy węgierskiej 310, kroackiej 31, niemieckiej 604, włoskiej 29, szwajcarskiej 56, 1 rosyjskiej i 1 rumuńskiej.

Według przynależności do stowarzyszeń grupują się oni jak następuje: Czechy 98, Bukowina 10, Galicja 24, Karyntya 6, Kraina 8, Pobrzeże 24, Morawa 35, Austria Niższa 90, Austria Wyższa 30, Solnogród 9, Szląsk 16, Styrya 29, Tyrol 19, Trentino 3, razem 396 z Austrii; z Węgier 234, z Sarajewa (z certyfikatem) 1, z Kroacji 14, z Niemiec 396, z Alzacy i Lotaryngii 6, z niemieckiej Szwajcaryi 23, z romanskiej Szwajcaryi 1, z Skandynawii 8, z Francji 8, z Serbii 6 i z Rumunii 1.

Jeżeli do procentu ogólnej liczby podróżnych wliczeni będą i członkowie innych związków, którzy na podstawie wzajemnych legitymacyj w Austrii zapomogę pobierali, i jeżeli dni podróży zostaną tak samo rozdzielone, to w porównaniu z dwoma poprzednimi latami przedstawi nam się obraz następujący: Zapomogę w podróży otrzymali:

Członkowie stowarzyszenia w	1899 w %	za dni w %	1898 w %	za dni w %	1897 w %	za dni w %
Austrii	396—36·39	9390—39·98	315—32·31	6725—32·95	349—32·31	9879—34·84
Węgrzech	234—21·51	6109—26·02	191—19·59	4705—32·06	195—18·06	5879—20·73
Niemczech	402—36·95	6693—28·05	420—43·08	7909—38·75	475—43·98	11097—39·13
Szwajcaryi	24—2·21	358—1·53	23—2·36	476—2·33	28—2·59	715—2·52
innych krajach	32—2·94	933—3·97	26—2·66	593—2·91	33—3·06	788—2·78
Razem	1088=100	23483=100	975=100	20408=100	1080=100	28358=100

Kondycję otrzymali podróżni w 307 wypadkach, po za granice państwa udali się do Węgier 261 razy, do Kroacji 12, do Niemiec 744, do Włoch 24, do Szwajcaryi 88, do Rosyi 1, do Rumunii 2 razy, na etat funduszu dla niemających zajęcia w miejscu przeszło 35, zachorowało 28, do wojska poszło 2, zatrzymano wsparcie 1, z końcem roku pozostało 2 w podróży a 295 ukończyło podróż bez zawiadomienia. (Z ostatnich zapewne większość wstąpiła do kondycyi.)

W 4 wypadkach *doniesiono o stracie* książek kwitowych i legitymacyj podróżnych co w odpowiedni sposób opublikowano.

Z powodu dłuższego bezrobocia i spowodowanego tem braku środków, lub też z powodu braku potrzebnych do podróży dokumentów doznało 7 w podróży w kraju i zagranicą znajdujących się kolegów mimo, iż wykazać mogli że na najbliższej stacyi platniczej otrzymają zapomogę związkową, skutków ustawy o włóczęgostwie i zmuszeni byli przez organa rządowe do przesiedlenia dłuższego lub krótszego czasu w więzieniu, a potem zostali szupasowani.

Frekwencya we wszystkich stacyach platniczych przedstawia się wedle miesięcy następująco:

	podróżnych	odwiedziło stacyj	dni podróży
Styczeń	88	188	686
Luty	95	213	789
Marzec	117	265	1056
Kwiecień	142	352	1413
Maj	231	551	2262
Czerwiec	246	596	2455
Lipiec	318	755	3142
Sierpień	347	1044	4542
Wrzesień	331	903	3886
Październik	226	504	2239
Listopad	60	168	766
Grudzień	37	68	247

W przecięciu przypada na jeden miesiąc 187 podróżnych, odwiedzających 467 stacyj platniczych i 1957 dni podróży. (W r. 1898: 157 podróżnych odwiedzających 402 stacyj platniczych i pobrało 1701 dni podróży; w r. 1897: 200 podróżnych odwiedziło 540 stacyj i pobrało 2363 dni podróży.)

Najmniej podróżnych i najmniejsza frekwencya na stacyach platniczych była w grudniu, największa w sierpniu.

* * *

Ogólny obraz bezrobocia drukarzy w Austrii w r. 1899 przedstawia poniższa tabela:

1	2	3	4	5	6	7	
Bez zajęcia byli w r. 1899	Członkowie	W procentach do przeciętnej liczby członków	Czas trwania bez- kondycjonowania	przemienione na lat = byli cały rok bez zajęcia	W procentach do przeciętnej liczby członków	Koszta zapomogi wypłaconej wy- kazanym tu po- zostającym bez zajęcia, nie licząc wydatków na administrację	
			dni			K	h
z powodu słabości	3175	38-13	109685	301	3-62	222459	40
w miejscu (wspierani)	1289	15-48	54069	180	2-16	109644	.
„ „ (niewspierani)	515	6-19	28747	96	1-15	.	.
w podróży (wspierani)	1088	13-07	23483	78	0-94	28710	30
Razem	6067	72-87	215984	655	7-87	360813	70
w roku 1898	5356	68-03	173621	523	6-65	295193	22
„ „ 1897	5273	72-51	186527	570	7-84	303818	18

Rubryka 2. i 3. tej tabeli podaje liczbę dotkniętych bezrobociem członków; z powodu jednak, że ci ostatni po największej części tylko przez kilka dni lub też tygodni pozostawali bez zajęcia, nie da się więc z samych tych cyfr przedstawić rzeczywisty stan rynku pracy i dają co do tego dokładny obraz rubryki 4, 5 i 6, gdyż w rubrykach tych jest liczba dni bezkondycjonowania przemieniona na lata, która równocześnie przedstawia cyfrę dotyczących osób, które cały rok pozostawały bez kondycyi, i stosunek procentowy ilości członków. Rubryka 7. wykazuje kosztą jakie nasze kasy zapomogowe wskutek tego ponieść musiały. Jeżeli tę sumę (K 360.813-70) i sumę wypłaconą członkom pozostającym bez zajęcia na kosztą przesiedlenia (K 2144) na przeciętną liczbę członków rozdzielimy, to wykaże się, że członkowie zmuszeni byli złożyć w roku 1899 na pozostających bez kondycyi kolegów K 43-59 (w roku 1898 K 37-70 w roku 1897 K 42-06).

Pomnożywszy przeciętny dzienny zarobek zecera lub maszynisty na K 4-47 przez wykazane w 4. rubryce 215.984 dni bezrobocia z uzyskanym w r. 1899 przeciętnym dziennym zarobkiem zecera lub maszynisty K 4-47, otrzymamy jako kwotę

utruty zarobku K 965.448.48 (w roku 1898 K 708.373.68, w roku 1897 K 761.030.16). Po doliczeniu wypłaconych tym dotkniętym bezrobociem zapomóg we wszystkich w powyższej tabelce wykazanych kategoriach, jakoteż i kosztów przesiedlenia, dojdziemy do rezultatu, że ogólna strata, poniesiona wskutek bezrobocia w roku 1899 przez austriackich kolegów dochodzi do poważnej sumy K 1.328.406.18 (w roku 1898 K 1.005.220.90, w roku 1897 K 1.066.918.34). Zliczywszy stratę poniesioną wskutek bezrobocia z ostatnich trzech lat, otrzymamy sumę **trzy miliony 400.545 K 42 h.**

Jako **stałe niezdolni do pracy (inwalidzi)** otrzymało w r. 1899 zapomogę: 104 zecerów, 36 drukarzy, 1 odlewacz czcionek i 1 litograf — razem 148 członków a mianowicie:

w Stowarzyszeniu	członków	w procentach do przeciętnej liczby członk.	razem tygodni	przeciętnie na inwalidę tygodni	Razem	Przeciętnie na wspieranego
Czechy	38	1.96	1701	44.76	K 17626.—	K 463.84
Bukowina	1	1.39	11	11.—	" 110.—	" 110.—
Dalmacya	.	.	.	.	" .	" .
Galicja	.	.	.	.	" .	" .
Karyntya	1	1.	18	18	" 306.—	" 306.—
Kraina	2	1.94	103	51.5	" 1287.—	" 618.50
Pobrzeże	6	2.11	258	43	" 2174.—	" 362.33
Morawa	11	1.66	451	41	" 5128.—	" 466.18
Niższa Austria	66	1.96	2880	43.64	" 32522.—	" 492.76
Wysza Austria	6	2.03	211	35.17	" 2541.—	" 423.50
Solnogród	3	3.16	139	46.33	" 1998.—	" 666.—
Szląsk	2	1.49	104	52	" 1196.—	" 598.—
Styrya	8	1.91	386	48.25	" 5684.—	" 710.50
Tyrol i Vorarlberg	4	1.9	169	42.25	" 1482.—	" 370.50
Trentino	.	.	.	.	" .	" .
Razem	148	1.78	6431	43.45	K 72004.—	K 486.51
w roku 1898	137	1.73	6369	46.49	" 71948.38	" 525.18
" 1897	125	1.72	5630	45.04	" 61604.86	" 492.84

Gdy liczbę wypłaconych tygodni zamienimy na lata, otrzymamy faktyczny procent inwalidów:

	tygodnie wypłacone	lata lub calorocznie wspierani	w procentach do przeciętnej liczby członków
w roku 1899	6431	= 124	1.49
" " 1898	6369	= 123	1.56
" " 1897	5630	= 108	1.49

Przyrost i ubytek wśród inwalidów był następujący:

Z wykazanych tu 148 inwalidów było z początkiem roku 123 (84 zecerów, 32 drukarzy, 6 odlewaczy czcionek, 1 litograf) na funduszu; przybyło 25 (20 zecerów, 4 drukarzy, 1 odlewacz czcionek); ubyło z powodu powrotu do pracy 2, z powodu śmierci 22, razem tedy 24 (14 zecerów, 9 drukarzy, 1 odlewacz czcionek); pozostało na funduszu 124 (90 zecerów, 27 drukarzy, 6 odlewaczy czcionek, 1 litograf).

Co do wieku przyjętych w roku 1899 na fundusz inwalidowy 26 członków, skonstatowano, iż:

1 członek miał 23 lat	1 członek miał 55 lat
1 " " 24 "	1 " " 56 "
1 " " 25 "	3 członków " 61 "
1 " " 32 "	1 członek " 64 "
1 " " 36 "	3 członków " 66 "
2 członków " 37 "	1 członek " 67 "
1 członek " 38 "	1 " " 69 "
1 " " 39 "	1 " " 70 "
1 " " 48 "	1 " " 71 "
1 " " 53 "	1 " " 72 "

Przeciętny wiek tych członków przy przejściu ich w stan inwalidowy wynosił 51.9 lat (w roku 1898: 54.5 lat, w r. 1897: 53.9 lat).

Jako przyczynę przyjęcia w stan inwalidowy skonstatowano: uwiad starczy i marazm w 7 wypadkach, choroby piersiowe w 7, cierpieniach mózgu i kości paciecierzowej w 5, choroby oczne w 1, chroniczny reumatyzm członków w 2 wypadkach, tuberkulozę w kościach w 2, Klimpfuss w 1 wypadku. U 10 inwalidów oprócz tu wymienionych chorób były podane jeszcze inne cierpienia, które spowodowały przyjęcie ich na stan inwalidowy.

24 inwalidów, którzy z funduszu ubyli, *pobierali* razem przez 6008 tygodni *zapo-mogę*, a mianowicie pobierał każdy z nich po 3, 4, 17, 52, 7, 84, 91, 94, 123, 134, 149, 190, 197, 209, 229, 235, 282, 327, 407, 483, 571, 592, 690 i 775 tygodni; przeciętnie przeto przez 250.3 tygodni = 4.81 lat.

Koszta pogrzebowe (także i odprawy wdowie) wypłacono w roku 1899 za 102 zerów, 24 drukarzy, -6 odlewaczy czcionek, razem za 132 członków, a mianowicie:

Stowarzyszenie	członków	w procentach przeciętnej liczby członków	w ogólnej kwocie	przeciętnie na liczbę wypadków
Czechy	35	1·81	K 8100.—	K 231·43
Bukowina	2	2·78	„ 900.—	„ 450.—
Dalmacya	1	2·38	„ 100.—	„ 100.—
Galicja	9	1·88	„ 1140.—	„ 126·67
Karyntya	1	1	„ 200.—	„ 200.—
Kraina	1	0·97	„ 100.—	„ 100.—
Pobrzeże	8	2·81	„ 1960.—	„ 245.—
Morawa	21	1·66	„ 418.—	„ 380.—
Niższa Austria	45	1·33	„ 12025·52	„ 267·23
Wyższa Austria	8	2·71	„ 1460.—	„ 182·50
Solnogród	2	2·11	„ 810.—	„ 405.—
Szląsk	.	.	„	„
Styrya	5	1·2	„ 1400.—	„ 280.—
Tyrol i Vorarlberg	4	1·9	„ 501·40	„ 125·35
Trentino	.	.	„	„
Razem	132	1·59	K 32876·92	K 249·07
w roku 1898	110	1·4	„ 26620.—	„ 242.—
„ 1897	104	1·43	„ 21323·08	„ 205·02

Zapomogę tę wypłacono, w myśl uchwał Zjazdu w Pradze, w 68 wypadkach ślubnej żonie zmarłego, w 4 wypadkach dzieciom, w 39 wypadkach rodzicom, w 7 wypadkach rodzeństwu i w 3 wypadkach innym pozostałym, podczas gdy w 11 wypadkach zarządy Stowarzyszeń same zajęły się sprawieniem pogrzebu zmarłym członkom.

Z owych 132 zmarłych znajdowało się *bezpośrednio przed śmiercią* 103 na etacie funduszu chorych, 22 na etacie funduszu inwalidów, zaś 7 zmarło śmiercią nagłą.

Jako *przyczynę śmierci* skonstatowano:

Starość	w 7 wypadkach	= 5·3 %	wszystkich wyp. śmierci
Choroba żyl krwionośnych	„ 2	= 1·52 %	„ „ „
Zakażenie krwi	„ 1	= 0·76 %	„ „ „
Katar kiszki	„ 2	= 1·52 %	„ „ „
Utonięcie	„ 1	= 0·76 %	„ „ „
Choroba mózgu i kości pacierzow.	„ 6	= 4·54 %	„ „ „
Żółtaczką	„ 1	= 0·76 %	„ „ „
Choroba sercowa	„ 10	= 7·57 %	„ „ „
„ wątroby	„ 2	= 1·52 %	„ „ „
„ piersiowa	„ 88	= 66·66 %	„ „ „
Rak żołądka	„ 1	= 0·76 %	„ „ „
Noworosty i zapadn. piersiowe	„ 1	= 0·76 %	„ „ „
Choroba nerek	„ 4	= 3·03 %	„ „ „
Udar	„ 1	= 0·76 %	„ „ „
Skrofuły	„ 1	= 0·76 %	„ „ „
Samobójstwo	„ 3	= 2·26 %	„ „ „
Choroba cukrowa	„ 1	= 0·76 %	„ „ „

Według *wieku zmarłych* stosunek przedstawia się jak następuje:

u 2 członk. 19 lat	u 3 członk. 36 lat	u 1 członk. 55 lat
„ 7 „ 20 „	„ 2 „ 37 „	„ 4 „ 56 „
„ 5 „ 21 „	„ 3 „ 38 „	„ 2 „ 57 „
„ 4 „ 22 „	„ 3 „ 39 „	„ 3 „ 58 „
„ 2 „ 23 „	„ 2 „ 41 „	„ 1 „ 60 „
„ 7 „ 24 „	„ 2 „ 42 „	„ 1 „ 61 „
„ 15 „ 25 „	„ 2 „ 43 „	„ 2 „ 62 „
„ 4 „ 26 „	„ 4 „ 45 „	„ 1 „ 63 „
„ 4 „ 27 „	„ 2 „ 46 „	„ 1 „ 65 „
„ 3 „ 28 „	„ 1 „ 47 „	„ 1 „ 72 „
„ 3 „ 29 „	„ 1 „ 48 „	„ 1 „ 74 „
„ 3 „ 30 „	„ 1 „ 49 „	„ 3 „ 76 „
„ 5 „ 31 „	„ 3 „ 50 „	„ 1 „ 77 „
„ 4 „ 33 „	„ 4 „ 51 „	„ 1 „ 85 „
„ 2 „ 34 „	„ 1 „ 52 „	
„ 3 „ 35 „	„ 2 „ 54 „	

Przeciętny wiek wynosił 37·6 lat

Gdy się jednak zważy, że między 132 zmarłymi było 22 inwalidów, którzy z natury należą do starszych wiekiem i przedstawiają *przeciętnie 59·8 lat* wieku, okaże się po wyłączeniu ostatnich na resztę 110 zmarłych *rzeczywistych członków* **przeciętny wiek 33·2 lat.**

Zapomóg dla sierót w roku 1899 wypłacono 276 dzieciom a mianowicie:

Stowarzyszenie	dzieci	za miesiąc	w kwocie przeciętnie na dziecko
Czechy	74	705	K 5861— K 79·20
Bukowina	1	10	" 60— " 60—
Dalmacya	.	.	.
Galicja	.	.	.
Karyntya	3	33	" 198— " 66—
Kraina	6	72	" 408— " 68—
Pobrzeże	10	65	" 360— " 36—
Morawa	13	134	" 684— " 52·62
Niższa Austrya	133	1411	" 7798— " 58·63
Wyższa Austrya	10	113	" 582— " 58·20
Solnogród	1	2	" 8— " 8—
Szląsk	5	59	" 360— " 72—
Styrya	15	139	" 585— " 39—
Tyrol-Vorarlberg	5	53	" 278— " 55·60
Trentino	.	.	.
Razem	276	2796	K 17182— K 62·62
w roku 1898	269	2713	" 16405— " 60·99
" " 1897	239	2523	" 15530— " 64·98

Ruch sierót przedstawiał się jak następuje: *przyrost*: pozostało z poprzedniego roku 224 sierót, (61 a K. 3, 163 a K. 6), nowych przybyło 51 (13 a K. 3, 38 a K. 6); — *ubytek*: 34 (6 a K. 3, 28 a K. 6), z tych wstąpiło 1 do domu sierót, umarło 3, wybrało zapomóg 30; — z końcem roku *pozostało na fundusz sierót* 241 (68 a K. 3, 173 a K. 6).

Innych zapomóg wypłacono w roku 1899: 351 osobom a mianowicie:

Stowarzyszenie	osobom	w kwocie	przeciętnie na osobę
Czechy	44	K 1688·80	K 38·38
Bukowina	2	" 108—	" 54—
Dalmacya	.	.	.
Galicja	.	.	.
Karyntya	4	" 14·40	" 3·60
Kraina	.	.	.
Pobrzeże	23	" 628—	" 27·30
Morawa	1	" 50—	" 50—
Niższa Austrya	37	" 970—	" 26·22
Wyższa Austrya	2	" 192—	" 96—
Solnogród	80	" 1126—	" 14·08
Szląsk	.	.	.
Styrya	135	" 500—	" 3·70
Tyrol-Vorarlberg	17	" 109 16	" 6·42
Trentino	6	" 3·80	" —·63
Razem	351	K 5390·16	K 15·36
w roku 1898	243	" 6928·52	" 28·52
" " 1897	140	" 5857·80	" 41·84

Gdy główne cyfry wszystkich gałęzi zapomóg zliczymy razem, to wykaże się, że w r. 1899 wypłacono zapomóg:

w Stowarzyszeniu	Zapomogi otrzymało osób	otrzymało w kwocie	przeciętnie na wspieranego przypadka	Każdy członek wkładką na całorocznie	był obciążony na zapomogi tygodniowo
Czechy	2185	K 114'52'28	K 52'52	K 59'24	K 1'14
Bukowina	62	" 5136'40	" 82'85	" 71'34	" 1'37
Dalmacya	32	" 2298—	" 71'81	" 54'71	" 1'05
Galicja	385	" 23662—	" 61'46	" 49'40	" 0'95
Karyntya	352	" 6531'20	" 18'55	" 65'31	" 1'26
Kraina	171	" 4787'92	" 27'99	" 46'48	" 0'89
Pobrzeże	335	" 17845'60	" 53'27	" 62'62	" 1'20
Morawa	764	" 42836'80	" 56'07	" 64'61	" 1'24
Niższa Austria	3129	" 192303'2	" 61'46	" 57'05	" 1'10
Wyższa Austria	798	" 20536'20	" 25'73	" 69'61	" 1'34
Solnogród	525	" 9712—	" 18'88	" 102'23	" 1'97
Szląsk	271	" 9977'90	" 36'82	" 49'64	" 0'95
Styrya	1083	" 23717'80	" 21'90	" 56'74	" 1'09
Tyrol-Vorarlberg	851	" 13624'96	" 16'01	" 64'57	" 1'24
Trentino	82	" 2688'60	" 32'79	" 49'79	" 0'96
Razem	11025	K 490410'78	K 44'48	K 58'90	K 1'13
w roku 1898	9456	" 418749'52	" 44'28	" 53'18	" 1—
" " 1897	10718	" 410202'92	" 38'34	" 56'42	" 1'09

12. Statystyka

Oznaczenie rodzaju choroby	Czechy		Buko- wina		Dal- macya		Galicya		Karyn- tya		Kraina		Po- brzeże	
	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni
I. Choroby rozwojowe.														
Uwład starczy itd. . . .	4	142	.	.	.	.	10	307	.	.	.	.	.	.
II. Choroby zakaźne.														
Influenca	119	1678	12	63	6	32	28	200	12	95	10	58	3	34
Zapalenie płuc	14	816	.	.	.	.	6	327	.	.	.	.	.	.
Gruźlica i zółzowatość .	50	5248	3	93	.	.	39	2662	9	347	2	220	13	1443
Febra i Malaria	12	208	.	.	.	.	23	125	.	.	1	4	10	144
Zap. ropczę szpiku kost.	50	1154	2	26	1	38	8	163	1	32	.	.	3	41
Różne	6	456	.	.	1	5	1	63	.	.	.	.	1	21
III. Choroby weneryczne							4	93	.	.	.	.	.	.
IV. Nowotwory							.	.	.	.	.	.	.	.
V. Choroby krwi o więcej siedliskach														
Reumat. (ostr. i chron.)	133	3137	3	43	3	39	11	236	3	32	8	65	23	532
Różne	17	507	1	28	1	20	5	74	.	.	4	54	.	.
VI. Choroby układu nerwo- wego itp.														
Newralgia i Neurastenia	23	365	.	.	.	.	2	24	2	71	1	10	2	12
Różne	20	488	1	364	1	11	9	296	2	148	2	8	6	49
VII. Choroby oczne	24	397	3	308	1	13	3	161	2	21	1	18	2	21
VIII. Chor. narządu słuchu	5	67	.	.	.	.	1	9	1	18	.	.	.	.
IX. Chor. narządów oddech.														
Katar osk. (ost. i chron.)	103	1714	8	165	6	254	14	297	10	134	8	119	36	401
Zapalenie opłucne . . .	7	273	1	10	.	.	.	.	4	50	.	.	.	.
Krwiotoki płucne . . .	34	1866	.	.	.	.	8	161	.	.	.	.	.	.
Rozedma płuc	10	351	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Choroby nosa i krtani . .	79	820	4	17	2	10	10	427	1	19	5	36	3	22
X. Chor. narządów krążenia														
Choroby serca	20	571	.	.	.	.	3	90	.	.	1	2	2	43
Chor. tętnic, żył i chłō- nie	14	144	3	37	1	4	.	.	1	6	.	.	2	31
XI. Chor. narzędzi trawienia.														
Katar jelit (ost. i chron.)	30	652	3	25	.	.	4	128	2	9	4	59	4	22
Katar żołądk. „ „ . . .	54	646	3	201	.	.	17	252	6	132	1	6	3	47
Choroby migdałków . . .	32	626	.	.	.	.	3	43	.	.	1	4	.	.
Choroby jamy ustnej i gardła	1	11	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	4
Choroby zębów i szczęki	9	56	1	6	.	.	.	.	.	.	3	33	2	10
Różne	9	587	.	.	.	.	2	35	1	34	.	.	.	.
VII. Choroby narzędzi mo- czowo-płciowych.														
Katar pęcherza	2	39	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zapalenie nerek (ostre)	6	140	.	.	.	.	2	385	.	.	.	.	.	.
Zapalenie jąder	6	151	.	.	.	.	2	59	2	99	.	.	1	10
Różne	10	152	2	76	.	.	3	229	1	29	2	25	5	89
XIII. Choroby skórne . . .	10	108	1	4	.	.	1	6	.	.	2	37	3	67
XIV. Chor. narzędzi ruchu.														
Zap. okost., martw. kości	30	253	.	.	1	364	2	12	.	.	1	6	1	9
Różne	.	.	.	.	.	.	1	2	2	83	.	.	3	79
XV. Uszkodzenia.														
Rany (cięte, kłóte itd.) .	35	596	2	7	2	8	13	303	4	89	2	11	2	127
Złam. kości i zwichn. . .	8	260	.	.	.	.	3	197	4	39	1	6	1	52
Oparzenie	3	3	1	6	.	.	.	.	1	15	.	.	.	.
XVI. Rozpoznanie niepewne	13	255	1	28	.	.	7	147	3	18	3	81	2	16
XVII. Zatrucie (ołowiem)	26	609	.	.	.	.	.	.	.	.	1	24	.	.
Razem	1028	25574	55	1507	26	798	245	7513	73	1520	64	886	134	3326

chorób.

Morawa		Niższa Austria		Wyższa Austria		Solno- gród		Szląsk		Styrya		Tyrol i Vorarl- berg		Tren- tino		Razem we wszystkich stowarzyszeniach			
wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypad- ków	dni	wypadków		dni	
																liczba	w %	liczba	w %
.	.	4	560	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18	0.42	1009	0.92
15	375	70	683	16	155	3	28	7	51	4	19	13	125	3	26	321	7.44	3622	3.3
1	13	9	337	1	102	1	8	1	116	1	243	2	73	.	.	36	0.83	2035	1.86
16	1478	121	9660	12	1808	2	196	2	176	8	666	4	107	.	.	281	6.51	24104	21.98
.	.	1	3	1	11	1	7	1	4	44	1	5	2	52	57	1.32	605	0.55	
12	86	68	820	3	42	2	54	4	60	10	72	3	35	.	.	167	3.87	2623	2.39
.	.	11	316	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20	0.46	861	0.79
7	396	24	1026	1	41	.	.	.	.	1	22	2	55	.	.	39	0.9	1633	1.49
2	218	13	456	3	39	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18	0.42	713	0.65
40	803	144	2946	16	277	1	6	6	39	20	399	8	254	4	42	423	9.8	8850	8.07
11	450	10	560	1	4	.	.	3	97	3	57	10	120	2	14	68	1.58	1985	1.81
2	189	54	1213	10	183	3	20	.	.	5	47	3	33	4	50	111	2.57	2217	2.02
5	118	15	1376	5	59	2	132	1	364	3	38	7	123	.	.	79	1.83	3574	3.26
9	172	32	650	2	16	1	7	2	91	4	28	1	2	2	11	89	2.06	1916	1.75
1	7	3	108	.	.	.	.	.	.	1	2	.	.	.	.	12	0.28	211	0.19
25	623	297	6929	23	763	8	268	29	486	56	1222	18	616	14	222	655	15.18	14213	12.96
2	61	15	691	1	53	.	.	2	102	3	19	2	65	.	.	37	0.86	1324	1.21
6	203	24	909	1	16	1	15	3	99	1	17	3	539	.	.	81	1.88	3825	3.49
.	.	5	75	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	15	0.35	426	0.39
18	168	8	105	11	68	1	2	9	123	17	129	4	36	7	52	179	4.15	2034	1.86
4	124	26	1164	5	197	.	.	3	44	.	.	5	54	2	103	71	1.64	2392	2.18
.	.	43	1123	2	17	.	.	2	15	.	.	1	165	.	.	69	1.6	1542	1.41
13	99	35	520	3	29	1	3	2	17	13	173	2	12	1	1	117	2.71	1749	1.59
20	148	77	1123	9	108	1	4	18	146	36	396	10	104	5	70	260	6.02	3383	3.08
.	.	52	516	1	5	1	3	.	.	2	30	1	5	.	.	93	2.15	1232	1.12
2	9	32	229	.	.	.	.	.	.	2	39	1	5	.	.	39	0.9	297	0.27
10	68	.	.	.	.	1	5	1	5	7	44	2	52	1	9	37	0.86	268	0.25
3	408	21	726	3	98	.	.	3	54	1	8	6	75	2	54	51	1.18	2079	1.89
.	.	7	303	1	33	1	7	3	31	6	64	1	273	.	.	21	0.49	750	0.68
1	35	9	471	3	215	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21	0.49	1246	1.12
3	63	20	561	2	53	.	.	2	16	1	37	.	.	.	.	39	0.9	1049	0.96
.	.	2	84	.	.	.	.	2	36	.	14	.	.	.	.	28	0.65	734	0.67
2	61	45	1080	4	36	.	.	3	10	3	22	7	57	.	.	81	1.88	1488	1.36
2	32	29	171	3	16	4	57	8	33	3	57	1	5	1	1	86	1.99	1019	0.93
1	4	15	476	3	31	2	4	2	17	3	42	5	43	.	.	37	0.86	786	0.71
15	236	78	1076	10	110	3	11	9	112	18	491	10	123	3	27	206	4.77	3327	3.03
3	77	12	347	2	132	3	13	1	11	3	46	4	148	.	.	45	1.04	1428	1.3
1	4	7	79	.	.	.	.	2	20	1	9	2	22	.	.	18	0.42	186	0.17
81	1488	.	.	.	.	15	209	1	22	2	10	4	26	1	5	133	3.08	2305	2.1
2	11	123	3855	1	2	3	133	.	.	.	.	2	19	.	.	158	3.66	4653	4.24
336	8227	1561	43327	159	4719	61	1192	132	2395	242	4592	146	3370	54	739	4316	100	109685	100

13. Zcentralizowane zapomogi.

Jeżeli wyjmiemy z działu zapomogowego sumy, odnoszące się do *zcentralizowanych funduszków*, na które wszystkie 15 stowarzyszeń w miarę ilości członków równomiernie się składają, wykaże się następujące zestawienie:

W roku 1899 wydano na wspólny rachunek:

dla czasowo niezdolnych do pracy (chorych)	K 212451·20
„ niemających pracy w miejscu i przesiedlonych . . „	110288—
„ „ „ w podróży	28179·60
„ stale niezdolnych do pracy (inwalidów)	65080—
na koszt pogrzebowe (także odprawy wdowie)	29336·92
dla sierót	14587—

Razem . K 459922·72

w roku 1888 „ 387734—

„ „ 1897 „ 332188 58

W porównaniu z wynikiem dwu lat poprzednich wykazuje się, *pojedyncze działy zcentralizowanych zapomóg* były następująco używane:

1. Zapomoga dla czasowo niezdolnych do pracy (inwalidów) w miejscu i podróży:

	chorzy	wypadki	dni po K 2—	dni po K 1:20	Razem dni	Kwota
w roku 1899 . . .	3175	4316	101053	8621	109674	K 212451·20
„ „ 1898 . . .	2778	3671	87793	6122	93915	„ 182932·40
„ „ 1897 . . .	2536	3335	82217	4679	86896	„ 170012·10

2. Zapomoga dla bezkondycyjnych w miejscu i kosztu przesiedlenia:

	bezkondycyjni w miejscu	wypadki	dzie	Zapomogi kwota	przesiedlo- nych	Zapomogi
w roku 1899 . . .	1289	2806	54065	K 108130—	48*	K 2158—
„ „ 1898 . . .	1027	2348	38448	„ 76896—	40	„ 1640—
„ „ 1897 . . .	1018	2109	438·9	„ 87634·80	49	„ 2050—

3. Zapomogi bezkondycyjnych w podróży:

	podróżni	frekwencye na stacyach	dni	zapomogi kwota
w roku 1889	1087	5607	23483	K. 28179·60
„ „ 1898	975	4825	20408	„ 24489·69
„ „ 1897	1080	6471	28358	„ 34029·60

4. Zapomoga stale niezdolnych do pracy (inwalidów):

w roku 1899 . . .	13 inwalidów przez 514 tygodni po K.	7—, razem K.	3598—
22**	„ „ 891	„ „ 8—	„ 7336—
23	„ „ 1012	„ „ 9—	„ 9108—
19	„ „ 730	„ „ 10—	„ 7300—
36	„ „ 1670	„ „ 11—	„ 18370—
35	„ „ 1614	„ „ 12—	„ 19368—
Razem 148 inwalidów przez 6431	pobrało razem	K.	65080—
w roku 1898 . . .	137	„ „ 6369	„ 64697—
„ „ 1897 . . .	125	„ „ 5630	„ 55873—

*) Jednego z tych dopiero w roku 1899 przeniesiono na rachunek scentralizowany.

**) Jeden z nich otrzymał z pozostałych mu z poprzednich lat jako dodatek K 562, prócz bieżącej zapomogi tygodniowo K 4—, pobrał więc razem K 208.

5. Koszta pogrzebowe (także odprawa wdowia):

w roku 1899	55 4	wypadkach po K 100.— razem K	5500.— 223·08	(tylko kosztą pogrzeb.)		
"	19 1		" " 200.— " "	3800.— 147·64	"	" "
"	11 1		" " 300.— " "	3300.— 249.—	"	" "
"	40 1		" " 400.— " "	16000.— 117·20	"	" "
razem	132		wypadków z ogólną sumą . . . K	29336·92		
w roku 1898	110	" " " "	23000.—			
" "	1897 104	" " " "	19433·08			

6. *Zapomoga dla sierot:*

w roku 1899	1	odprawa	...	...	...	...	...	...	...	w kwocie K	100—
	74	dzieciom	za	763	miesiący	po	K 3	„	„	„	2289—
	201	„	„	2033	„	„	6	„	„	„	12198—
	rzzem	276	dzieciom	za	2796	miesiący	w	ogólnej	sumie	K	14587—
w roku 1898	266	„	„	2677	„	„	„	„	„	„	14079—
„ „ 1897	239	„	„	2497	„	„	„	„	„	„	13156—

Ile poszczególne Stowarzyszenia wydały w roku 1899 na zapomogi zcentralizowane, wykazują dokładnie następujące tabele.

Wynik rozliczeń

zcentralizowanych zapomóg w roku 1899.

a) Zapomoga dla czasowo niezdolnych do pracy (chorych) w miejscu i podróży.

Stowarzyszenia	Kwartał	Wydatki		Według		D y f e r e n c y a				Zliczywszy	
		na rachunek		rozdziału		ze Stowarzy-		z kasy Związku		wszystkie cze-	
		centralizacyi		wypadło		szenia do kasy		do Stowarzy-		ry kwartały	
				na Stowa-		Związku		szenia		miało Stowa-	
				rzyszenie						rzyszenie	
						wyplacono					
		K.		K.		K.		K.		K.	
Czechy	I. II. III. IV.	10815.60 12098.80 15026.40 11997.60	49938.40	11522.52 12850.62 14691.31 10341.91	49416.39	706.92 761.82 . .	1468.74	. 335.06 1655.69	1990.75	.	522.01
Bukowina	I. II. III. IV.	640.80 783.20 885.60 397.20	2706.80	437.76 483.02 546.66 373.74	1841.18		.	203.04 300.18 338.94 23.46	865.62	.	865.62
Dalmacya	I. II. III. IV.	644.— 360.— 266.— 257.60	1527.60	255.36 288.48 318.88 218.90	1081.62	. . 52.88 .	52.88	388.64 71.52 . 38.70	498.86	.	445.98
Galicya	I. II. III. IV.	2383.60 2468.40 3904.80 3590.80	14347.60	2809.16 3099.42 3576.02 2589.18	12074.08	425.56 . . .	425.56	368.98 1328.78 1001.32	2699.08	.	2273.52
Karyntya	I. II. III. IV.	608.— 660.— 954.— 818.—	3040.—	565.48 684.30 766.84 528.57	2545.19	. 24.30 . .	24.30	42.02 187.16 289.43	519.11	.	494.81
Kraina	I. II. III. IV.	588.40 442.— 506.— 230.—	1766.40	626.28 717.84 774.42 565.94	2654.48	37.88 275.84 268.42 335.94	918.08		918.08	.	.
Pobrzeże	I. II. III. IV.	1920.— 1685.— 1666.— 1346.—	6612.—	1836.30 1905.28 2141.06 1505.63	7388.27	225.28 475.06 159.63	859.97	83.70 . . .	83.70	776.27	.
Morawa	I. II. III. IV.	4040.80 4908.40 4103.20 3031.20	16083.60	3873.24 4488.14 5056.66 3523.83	16941.77	. 953.36 492.63	1445.99	167.56 420.26 . .	587.82	858.17	.
Austria niższa	I. II. III. IV.	19761.60 22477.20 24299.60 16468.40	82706.80	19992.66 22319.92 25335.90 18067.65	85716.13	231.06 142.72 1036.30 1599.25	3009.33		3009.33	.	.
Austria wyższ.	I. II. III. IV.	2203.20 3074.— 2523.20 1561.60	9362.—	1775.48 1958.94 2361.24 1537.67	7633.33		.	427.72 1115.06 161.96 23.93	1728.67	.	1728.67
Solnogród	I. II. III. IV.	570.— 434.40 770.— 604.—	2378.40	583.72 657.46 706.10 501.88	2449.16	13.72 223.06 . .	236.78	. . 63.90 102.12	166.02	70.76	.
Szląsk	I. II. III. IV.	1150.— 1096.— 1228.— 1288.80	4762.80	1222.16 1348.46 1526.08 1062.49	5159.19	72.16 252.46 298.08 47.40 534.70	62.170	. . . 226.31	226.31	396.39	.
Styrya	I. II. III. IV.	2476.— 2236.— 3135.— 1344.—	9192.—	2523.40 2770.70 3128.08 2295.83	10718.01	47.40 534.70 3128.08 2295.83	1533.93	. . 7.92 .	7.92	1526.01	.
Tyrol i Vorarl.	I. II. III. IV.	1586.— 1536.— 2031.60 1395.20	6548.80	1252.56 1415.24 1571.64 1137.23	5376.97		.	333.44 120.46 459.96 257.97	1171.83	.	1171.83
Trentino	I. II. III. IV.	240.— 406.— 618.— 214.—	1478.—	297.92 362.28 417.58 293.65	1371.43	57.92 . . 79.65	137.57	43.72 200.42	244.14	.	106.57
Razem	I. II. III. IV.	49628.— 55360.40 62918.40 44544.40	212451.20	49574.— 55360.40 62918.40 44544.40	212397.20	1592.62 2440.18 3084.10 3618.93	10735.83	1646.62 2440.18 3084.10 3618.93	10789.83	7555.01	7609.01
Pokryto przez zwrot udzielonych zapomóg		— 54 —				+ 54 —				+ 54 —	
Rozdzielono więc		212397.20				10789.83				7609.—	

b) Zapomogi dla niemających pracy w miejscu i przesiedlonych.

Stowarzyszenia	Kwartał	Wydatki		Według		D y f e r e n c y a				Zliczywszy	
		na rachunek		rozdziału		ze Stowarzy-		z kasy Związku		wszystkie cze-	
		centralizacyi		wypadło		szenia do kasy		do Stowarzy-		ry kwartały	
		K.	K.	K.	K.	wyplacono				nad-	otrzy-
										płacić	mać
											zwrotu
Czechy	I. II. III. IV.	3934- 2418- 8882- 8244-	23478-	4266-02 4519-76 9391-30 7472-65	25649-73	332-02 2101-76 509-30 .	2913-08	771-35 771-35 2171-73 .			
Bukowina	I. II. III. IV.	172- 326- 316- 338-	1152-	162-8 169-76 349-44 270-05	951-33	. . 33-44 .	33-44	156-24 67-95 234-11 .			200-67
Dalmacya	I. II. III. IV.	26- 252- 22- 336-	636-	94-54 101-38 203-84 158-17	557-93	68-54 181-84 . .	250-38	150-62 177-83 328-45 .			78-07
Galicya	I. II. III. IV.	790- 1702- 2910- 2170-	7572-	1040-06 1089-28 2285-94 1871-05	6286-33	250-06 . . .	250-06	612-72 624-06 298-95 .			1285-67
Karyntya	I. II. III. IV.	190- 308- 624- 296-	1418-	209-36 240-50 490-20 381-92	1321-98	19-36 . . 85-92	105-28	67-50 133-80 . 201-30			96-02
Kraina	I. II. III. IV.	70- 154- 24- 74-	322-	231-88 252-28 495-04 408-93	1388-13	161-88 98-28 471-04 334-93	1066-13	. . 1066-13 .			
Pobrzeże	I. II. III. IV.	1348- 2202- 1548- 422-	5490-	679-86 669-60 1385-66 1087-91	3806-03	. . . 665-91	665-91	668-14 1532-40 149-34 .			1683-97
Morawa	I. II. III. IV.	1206- 1768- 2788- 2234-	7996-	1434-02 1577-32 3232-36 2546-18	8789-88	228-02 . 444-36 312-18	984-56	190-68 . 190-68 793-88			
Austria niższa	I. II. III. IV.	7916- 8252- 19426- 15802-	51406-	7401-94 7844-16 16195-74 13054-96	44496-80			514-06 417-34 3230-26 2747-04			6909-20
Austria wyższ.	I. II. III. IV.	430- 448- 1106- 620-	2604-	657-34 688-46 1509-40 1111-06	3966-25	227-34 240-46 403-40 491-06	1362-26	. . 1362-26 .			
Solnogród	I. II. III. IV.	254- 44- 396- 158-	852-	216-12 231-02 451-36 362-64	1261-18	187-06 55-36 204-64 .	447-06	37-88 . 37-88 409-18			
Szląsk	I. II. III. IV.	1064- 502- 872- 208-	2646-	452-50 473-90 975-52 767-71	2669-63	. . 103-52 559-71	663-23	611-50 28-10 . 639-60			23-63
Styrya	I. II. III. IV.	794- 886- 722- 652-	3054-	934-24 973-74 1999-60 1658-87	5566-45	140-24 87-74 1277-60 1006-87	2512-45	. . . 2512-45			
Tyrol i Vorarl.	I. II. III. IV.	6- 72- 360- 178-	616-	463-74 497-48 1004-66 821-72	2787-60	457-74 425-48 644-66 643-72	2171-60	. . 2171-60 .			
Trentino	I. II. III. IV.	160- 112- 276- 498-	1046-	110-30 127-32 266-94 212-18	716-74	. 15-32 . .	15-32	49-70 9-06 285-82 344-58			329-26
Razem	I. II. III. IV.	18360- 19456- 40242- 32230-	110288-	18354- 19456- 40220- 32186-	110216-	1885-20 3156-10 4124-52 4304-94	13470-76	1891-20 3156-10 4146-52 4348-94	13542-76	10510-86	10582-86
Pokryto przez zwrot udzielonych zapomóg			72-				+ 72-			+ 72-	
Rozdzielono więc			110216-				13542-76			10582-86	

c) Zapomogi dla niemających pracy w podróży.

Stowarzyszenia	Kwartał	Wydatki na rachunek centralizacyi		Według rozdziału wypadło na Stowa- rzyszenie		D y f e r e n c y a				Zliczwszy wszystkie cze- tery kwartały miało Stowa- rzyszenie	
						ze Stowarzy- szenia do kasy Związku		z kasy Związku do Stowarzy- szenia		nad- płacić	otrzy- mać zwrotu
		K.	K.	K.	K.	K.	K.	K.	K.		
Czechy	I. II. III. IV.	328-80 914-40 2048-40 580-80	3872-48	705-34 1708-56 3241-62 906-03	6561-55	376-54 794-16 1193-22 325-23	2689-15	.	.	2689-15	.
Bukowina	I. II. III. IV.	. 3-60 42-— 30-—	75-60	26-82 64-18 120-62 32-74	244-36	26-82 60-8 78-62 2-74	168-76	.	.	168-76	.
Dalmacya	I. II. III. IV.	3-60 2-40 8-40 6-—	20-40	15-66 38-32 70-36 19-18	143-52	12-06 35-92 6-96 13-18	123-12	.	.	123-12	.
Galicja	I. II. III. IV.	92-40 187-20 210-— 112-80	602-40	171-98 411-76 789-04 2-6-86	1599-64	79-58 224-56 579-04 114-06	997-24	.	.	997-24	.
Karyntya	I. II. III. IV.	121-20 357-60 673-20 202-80	1354-80	34-62 90-92 169-20 46-10	341-4	.	.	86-58 266-68 504-— 156-50	1013-76	.	1013-76
Kraina	I. II. III. IV.	121-20 135-60 280-60 28-80	566-40	38-36 95-38 170-88 49-58	354-20	.	20-78	82-84 40-22 109-92	232-98	.	212-20
Pobrzeże	I. II. III. IV.	170-40 218-40 152-40 80-40	621-60	112-42 253-12 472-42 131-90	969-86	34-72 320-02 51-10	406-24	57-98 .	57-98	384-26	.
Morawa	I. II. III. IV.	280-80 589-20 1078-80 322-80	2271-60	237-10 596-26 1115-72 308-71	2257-79	7-06 36-92	43-98	43-70 .	57-79	.	15-81
Austria niższa	I. II. III. IV.	609-60 1246-80 2212-80 730-80	4800-—	1223-82 2965-26 5590-10 1582-86	11362-24	614-22 1718-46 3377-50 852-06	6562-24	.	.	6562-24	.
Austria wyższ.	I. II. III. IV.	421-20 1017-60 1738-80 567-60	3745-20	108-70 260-26 521-— 134-71	1024-67	.	.	312-50 757-34 1217-80 432-89	2720-53	.	2720-53
Solnogród	I. II. III. IV.	194-40 648-— 1027-20 339-60	2140-20	35-74 87-34 155-80 43-97	322-85	.	.	98-66 560-66 871-40 295-63	1826-35	.	1826-35
Szląsk	I. II. III. IV.	93-60 157-20 226-80 67-20	544-80	74-82 179-14 3-6-72 93-08	683-76	21-94 109-92 25-88	157-74	18-78 .	18-78	138-96	.
Styrya	I. II. III. IV.	402-— 728-40 1840-80 333-60	3304-80	154-48 168-0 690-20 201-13	1413-91	.	.	247-52 360-30 1150-60 132-47	1890-89	.	1890-89
Tyrol i Vorarl.	I. II. III. IV.	258-— 1114-80 2251-20 465-60	4089-60	76-68 188-06 346-78 99-63	711-15	.	.	181-32 926-74 1904-42 365-97	3378-45	.	3378-45
Trentino	I. II. III. IV.	34-80 92-40 33-60	160-80	18-16 48-14 92-14 25-72	184-16	18-26 13-34 .	31-60	—26 7-88	8-14	23-46	.
Razem	I. II. III. IV.	8037-20 7356-— 13884-— 3902-40	28179-60	3024-80 7354-80 18882-80 3902-40	28174-80	1127-48 2910-74 5757-20 1405-43	11200-85	1129-88 2911-94 5758-40 1405-43	11205-65	11051-19	11055-99
Pokryto przez zwrot udzielonych zapomóg			— 4-80				+ 4-80			+ 4-80	
Rozdzielono więc			28174-80				11205-65			11055-99	

d) Zapomoga dla stale niezdolnych do pracy (inwalidów).

Stowarzyszenia	Kwartal	Wydatki		Według rozdziału wypadło na Stowa- rzyszenie	D y f e r e n c y a				Zliczywszy wszystkie cze- ry kwartały miało Stowa- rzyszenie	
		na rachunek centralizacyi			ze Stowarzy- szenia do kasy Związku		z kasy Związku do Stowarzy- szenia		wyplacono	
		K.	K.		K.	K.	K.	K.	nad- płacić	otrzy- mać zwrotu
Czechy	I. II. III. IV.	4129- 4319- 4626- 4355-	17429-	3543-16 3749-20 4038-34 3809-06	15138-76		585-84 569-80 587-66 546-94	2290-24	. .	2290-24
Bukowina	I. II. III. IV.	110-	110-	134-62 140-82 150-26 137-62	563-32	24-62 140-82 150-26 137-62		. .	453-32	. .
Dalmacya	I. II. III. IV.		. .	78-52 84-10 87-66 80-60	330-88	78-52 84-10 87-66 80-60		. .	330-88	. .
Galicja	I. II. III. IV.		. .	863-82 903-56 982-98 953-49	3703-85	863-82 903-56 982-98 953-49		. .	3703-85	. .
Karyntya	I. II. III. IV.	 55- 143-	198-	173-88 199-50 210-80 194-63	778-81	173-88 199-50 210-80 155-80 51-63		. .	580-81	. .
Kraina	I. II. III. IV.	253- 286- 308- 286-	1133-	192-58 209-28 212-88 208-39	823-13		60-42 76-72 95-12 77-61	309-87	. .	309-87
Pobrzeże	I. II. III. IV.	504- 546- 588- 536-	2174-	564-66 555-44 588-54 554-40	2263-04	60-66 9-44 -54 18-40		. .	89-04	. .
Morawa	I. II. III. IV.	998- 953- 1144- 1079-	4174-	1191-02 1308-40 1389-94 1297-53	5186-89	193-02 355-40 245-94 218-53		. .	1012-89	. .
Austria niższa	I. II. III. IV.	7034- 7549- 7956- 7384-	29923-	6147-72 6506-82 6964-32 6652-81	26271-66		886-28 1042-18 991-68 731-19	3651-33	. .	3651-33
Austria wyższ.	I. II. III. IV.	380- 442- 476- 500-	1798-	545-96 571-08 649-06 566-20	2332-30	65-96 129-08 173-06 66-20		. .	534-30	. .
Solnogród	I. II. III. IV.	264- 374- 462- 429-	1520-	179-50 191-66 194-10 184-80	750-06		84-50 182-34 267-90 244-20	778-94	. .	788-94
Szląsk	I. II. III. IV.	240- 260- 280- 260-	1040-	375-82 393-12 419-48 391-23	1579-65	135-82 133-12 139-48 131-23		. .	539-65	. .
Styrya	I. II. III. IV.	1020- 1072- 1036- 962-	4090-	775-94 807-74 859-84 845-36	3288-88		244-06 264-26 176-16 116-64	801-12	. .	801-12
Tyrol i Vorarl.	I. II. III. IV.	312- 338- 364- 468-	1482-	385-18 412-66 432-02 418-75	1648-61	73-18 74-66 68-02 . .		215-86 49-25 49-25	166-61	. .
Trentino	I. II. III. IV.		. .	91-62 105-62 114-78 108-13	420-15	91-62 105-62 114-78 108-13		. .	420-15	. .
Razem	I. II. III. IV.	15244- 16139- 17295- 16402-	65080-	15244- 16139- 17295- 16402-	65080-	1861-10 2135-30 2118-52 1765-83	7880-75	7880-75	7831-50	7831-50

e) Koszta pogrzebów (także odprawa wdowia).

Stowarzyszenia	Kwartał	Wydatki		Według		D y f e r e n c y a		Zliczwszy	
		na rachunek		rozdziału		ze Stowarzy-		wszystkie cze-	
		centralizacyi		wypadło		szenia do kasy		tery kwartaly	
				na Stowa-		z kasy Związku	do Stowarzy-	miało Stowa-	
				rzyszenie		Związku	szenia	rzyszenie	
						wyplacono			
		K.		K.		K.	K.	K.	K.
Czechy	I. II. III. IV.	2600— 1600— 2200— 1700—	8100.—	1765·38 1683·68 1517·74 1860·59	6827·39	83·68 160·54	214·27	834·62 682·26	1516·88 1272·61
Bukowina	I. II. III. IV.	500— . . .	500.—	69·08 63·24 56·48 67·24	254·04	63·24 56·48 67·24	186·96	432·92 . . .	432·92 . . 245·96
Dalmacja	I. II. III. IV.	. . 100— .	100.—	39·12 37·76 32·94 39·38	149·20	39·12 37·76 39·38	116·26	67·06 . . .	67·06 . . 49·20
Galicja	I. II. III. IV.	300— 200— 200— 200—	900.—	430·40 405·76 369·44 465·87	1671·47	130·40 205·76 169·44 265·87	771·47		771·47 . . .
Karyntya	I. II. III. IV.	200— . . .	200.—	86·64 89·58 79·22 95·09	350·53	89·58 79·22 95·09	263·89	113·36 . . .	113·36 . . 150·53
Kraina	I. II. III. IV.	100— . . .	100.—	95·96 93·98 80— 101·82	371·76	93·98 80— 101·82	275·80	4·04 . . .	4·04 . . 271·76
Pobrzeże	I. II. III. IV.	700— . 600— 660—	1960.—	281·34 249·44 221·20 270·87	1022·85	249·44 . . .	249·44	418·66 378·80 389·13	1186·59 . . 937·15
Morawa	I. II. III. IV.	600— 1000— 600— 500—	2700.—	593·44 587·58 522·38 633·96	2337·36	133·96 1345·90	133·96	6·56 412·42 77·62	496·60 . . 362·64
Austria niższa	I. II. III. IV.	1717·20 3347·64 2300— 3810·68	11175·52	3063·10 2922·06 2617·40 3250·50	11853·06	1345·90 317·40	1663·30	425·58 560·18	985·76 677·54
Austria wyższ.	I. II. III. IV.	300— 200— 200— 600—	1300.—	272·04 256·46 243·94 276·65	1049·09	56·46 43·94 .	100·40	27·96 323·35 310·66	351·31 250·91
Solnogród	I. II. III. IV.	400— . . 200—	600.—	89·44 86·08 72·94 90·29	338·75	86·08 72·94 .	159·02	109·71 420·27	261·25
Szląsk	I. II. III. IV.		.	187·26 176·54 157·66 191·15	712·61	187·26 176·54 157·66 191·15	712·61		712·61
Styrya	I. II. III. IV.	100— 900— . 200—	1200.—	386·62 362·74 323·16 413·04	1485·56	286·62 323·16 213·04	822·82	537·26 . .	537·26 285·56
Tyrol i Vorarl.	I. II. III. IV.	58·20 300— 143·20	£ 01·40	191·92 185·32 162·6 204·60	744·20	133·72 185·32 61·40	380·44	137·64 . .	137·64 242·80
Trentino	I. II. III. IV.		.	45·66 47·42 43·14 52·83	189·05	45·66 47·42 43·14 52·83	189·05	. . .	189·05
Razem	I. II. III. IV.	7575·40 7247·64 6500— 8013·88	29336·92	7595·40 7247·64 6500— 8013·88	29356·92	2168·68 1375·23 1343·38 1382·37	6269·69	2148·68 1375·23 1343·38 1382·37	6249·69 3350·52 3330·52
Pokryto przez zwrot udzielonych zapomóg			+ 20—					+ 20—	+ 20—
Rozdzielono więc			29356·92					6269·69	3350·52

f) Zapomogi dla sierót.

Stowarzyszenia	Kwartał	Wydatki		Według		D y f e r e n c y a				Zliczywszy	
		na rachunek		rozdziału		ze stowarzy-		z kasy Związku		wszystkie cze-	
		centralizacji		wypadło		szenia do kasy		do Stowarzy-		ry kwartały	
				na Stowa-		Związku		szenia		miało Stowa-	
				rzyszenie				wyplacono		nad-	
										płacić	
		K		K.		K		K		K.	
Czechy	I. II. III. IV.	774— 834— 9. 9— 969—	3486—	792·12 816·76 861·84 892·24	3302·96	18·12 12·76 . .	30·88	. 47·16 76·76	123·92	. .	93·04
Bukowina	I. II. III. IV.	. 24— 18— 18—	60—	30·10 31·80 32·08 32·24	126·22	30·10 7·80 14·08 14·24	66·22		. .	66·22	.
Dalmacya	I. II. III. IV.		.	17·56 19— 18·70 18·88	74·14	17·56 19— 18·70 18·88	74·14		. .	74·14	.
Galicja	I. II. III. IV.		.	193·12 204·08 209·78 223·40	830·38	193·12 204·08 209·78 223·40	830·38		. .	830·38	.
Karyntya	I. II. III. IV.	54— 54— 54— 36—	198—	38·88 45 06 44·98 45 60	174 52	 9·60	9·60	15·12 8·94 9·02 .	33·08	. .	23·48
Kraina	I. II. III. IV.	99— 99— 99— 99—	396—	43·06 47·26 45·44 48·83	184·59		.	55·94 51·74 53·56 50·17	211·44	. .	211·41
Pobrzeże	I. II. III. IV.	87— 81— 81— 141—	360—	126·24 125·44 125·60 129·90	507·18	39·24 44·44 44·60 18·90	147·18		. .	147·18	.
Morawa	I. II. III. IV.	189— 171— 162— 162—	684—	266·26 295·50 296·64 30·041	1162·41	77·26 124·50 134·64 142·01	478·41		. .	478·41	.
Austria niższa	I. II. III. IV.	1821— 1992— 1960— 2025—	7798—	1371·38 1469·58 1486·28 1558·77	5889·01		.	446·62 522·42 473·72 466 23	1908·99	. .	1908·99
Austria wyższ.	I. II. III. IV.	117— 111— 99— 99—	426—	122·06 128·98 138·32 132·66	522·22	5 06 17·98 39·52 33·66	96·22		. .	96·22	.
Solnogród	I. II. III. IV.	 6—	6—	40·14 43·28 41·42 43·30	168·14	40 14 43·28 41·42 37·30	162·14		. .	162·14	.
Szląsk	I. II. III. IV.	90— 90— 90— 84—	354—	84·02 88·78 89·52 91·66	353·98	 7·66	7·66	5·98 1·22 —48	7·68	. .	—02
Styrya	I. II. III. IV.	123— 135— 153— 162—	573—	173·48 182·42 183·50 198·07	737·47	50·48 47·42 30·50 36·07	164·47		. .	164·47	.
Tyrol i Vorarl.	I. II. III. IV.	54— 51— 66— 72—	246—	86·10 93·20 92·20 98·11	369·61	32·10 39·20 26·20 26·11	123·61		. .	123·61	.
Trentino	I. II. III. IV.		.	20·48 23·88 24·50 25·33	94·17	20·48 23·86 24·50 25·33	94·17		. .	94·17	.
Razem	I. II. III. IV.	3408— 3645— 3691— 3843—	14587—	3408— 3645— 3691— 3843—	14587—	523·66 584·32 583·94 593·16	2285·08	523·66 584·32 583·94 593·16	2285·08	2236·94	2236·94

g) Rekapitulacja kwot wyrównania.

Za cały rok 1899 miały Stowarzyszenia

W	w zapomogach dla pozościających bez zajęcia w miejscu i przesiadki		w zapomogach dla pozościających bez zajęcia w miejscu i przesiadki		w zapomogach dla pozościających bez zajęcia w miejscu i przesiadki		w zapomogach dla pozościających bez zajęcia w miejscu i przesiadki		w kosztach pogrze- bowych (także od- praw w wotach)		w zapomogach dla sierot		w wyrównaniu wszystkich sześciu gatunków zapomóg	
	nad- płacić K.	otrzymać zwrotu K.	nad- płacić K.	otrzymać zwrotu K.	nad- płacić K.	otrzymać zwrotu K.	nad- płacić K.	otrzymać zwrotu K.	nad- płacić K.	otrzymać zwrotu K.	nad- płacić K.	otrzymać zwrotu K.	nad- płacić K.	otrzymać zwrotu K.
Czechach	.	522-01	2171-73	.	2639-15	.	453-32	2290-24	.	1272-61	.	93-04	632-98	.
Bukowinie	.	865-62	.	200-67	168-76	.	330-88	.	49-20	246-95	66-22	.	53-29	623-95
Dalmacyi	.	445-98	.	76-07	123-12	.	3703-85	.	771-47	.	74-14	.	2743-75	.
Galicyi	.	2273-52	.	1285-67	997-24	.	580-81	.	150-53	.	830-38	23-48	.	896-73
Karyntyi	.	494-81	.	96-02	1013-76	212-20	309-87	271-76	.	.	.	211-41	1522-49	.
Krainie	.	918-08	1066-13	.	348-26	13-81	1012-89	3651-33	677-54	987-15	147-18	.	2766-90	1260-37
Pobrzeżu	776-27	.	1683-97	.	1826-35	534-30	778-94	801-12	242-80	362-64	478-41	.	2220-41	2707-33
Morawie	858-17	.	793-88	6909-20	6562-24	2720-53	539-65	712-61	285-56	250-91	96-22	.	2224-46	.
Nizszej Austrii	3009-33	1728-67	1362-26	409-18	23-63	1890-89	166-61	189-05	.	162-14	.	-02	1511-22	.
Wyszej Austrii	70-76	.	28-63	138-96	1890-89	166-61	420-15	.	.	164-47	.	.	1796-48	1845-66
Szlazku	396-39	1526-01	2512-45	.	3378-45	.	.	.	.	123-61	.	.	.	.
Styryi	.	1171-83	2171-60	.	23-46	.	.	.	.	94-17	.	.	.	.
Tyrolu i Vorarlbergu	.	106-57	329-26	.	7831-50	7831-50	3350-52	2236-94	2236-94	11668-11	11778-91	.	.	.
Trentino	7555-01	7609-01	10510-86	10552-86	11051-19	11055-99	7831-50	7831-50	3350-52	2236-94	2236-94	11668-11	11778-91	.
Razem	7555-01	7609-01	10510-86	10552-86	11051-19	11055-99	7831-50	7831-50	3350-52	2236-94	2236-94	11668-11	11778-91	.
Przez zwrot zapomóg	7609-01	7609-01	10582-86	11055-99	7831-50	7831-50	3350-52	2236-94	2236-94	11668-11	11778-91	.	.	.
pokryto	7609-01	7609-01	10582-86	11055-99	7831-50	7831-50	3350-52	2236-94	2236-94	11668-11	11778-91	.	.	.

Z tabel powyższych uwidocznia się, iż w *dziale zapomóg dla chorych* nadpłaciło siedem stowarzyszeń kwotę K 7555-01, K 54 pokryto ze zwrotu zapomóg, podczas gdy osiem stowarzyszeń otrzymało kwotę K 7609-01 zwrotu.

W *dziale zapomóg dla niemających pracy w mieście* musiało osiem stowarzyszeń dopłacić kwotę K 10510-86, K 72 pokryto ze zwrotu zapomóg, podczas gdy siedem stowarzyszeń otrzymało zwrot w wysokości K 10582-86.

W *dziale zapomóg dla podróżnych* musiało osiem stowarzyszeń dopłacić K 11051-19, K 4-80 pokryto ze zwrotu zapomóg, podczas gdy siedem stowarzyszeń otrzymało zwrot w kwocie K 11055-99.

W *dziale zapomóg dla invalidów* dopłaciło dziesięć stowarzyszeń K 7831-50, podczas gdy pięć stowarzyszeń otrzymało zwrot w tejże wysokości.

W *dziale zapomóg na koszty pogrzebów* dopłaciło dziewięć stowarzyszeń K 3350-52, podczas gdy sześć stowarzyszeń otrzymało zwrot w wysokości K 3330-52. Nadto musiano zwrócić do stowarzyszenia styryjskiego kwotę K 20, która zeszłego roku jako nadwyżka kosztów pogrzebu między stowarzyszenia rozdzieloną została, gdyż pozostała rodzina kwotę tę zareklamowała.

W *dziale zapomóg dla sierót* dopłaciło dziesięć stowarzyszeń K 2236-94, podczas gdy pięć stowarzyszeń otrzymało zwrot w tejże wysokości.

Zestawiając wszystkie sześć zcentralizowanych działów zapomóg, okaże się, iż osiem stowarzyszeń dopłaciło kwotę K 11668-11, K 130-80 pokryto ze zwrotu zapomóg, podczas gdy siedem stowarzyszeń otrzymało zwrotu K 11778-91, a rodzina po zmarłym członku K 20.

Rozliczenie przypadającej na każdy dział *kwoty zapomogowej* uskutecznilo każdego kwartału oddzielnie, a to na podstawie wykazanego na początku danego kwartału rzeczywistej liczby członków.

Przypadająca na każdego członka kwota wynosiła											Odpowiada to wkładce tygodniowej
w centralizowanej zapomodze dla	za I. kwartał		za II. kwartał		za III. kwartał		za IV. kwartał		za cały rok		
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	
Chorych	6	08-05	6	70-872	7	59-242	5	33-914	25	72-078	49-63
Bez kond. w miejsu	2	25-12	2	35-773	4	85-338	3	85-785	13	32-016	25-616
„ „ w podróży	.	37-22	.	89-127	1	67-525	.	46-775	3	40-647	6-551
Inwalidów	1	86-974	1	95-576	2	08-7	1	96-596	7	87-846	15-151
Kosztów pogrzebu .	.	93-16	.	87-829	.	78-436	.	96-055	3	55-48	6-836
Sierót	.	41-8	.	44-171	.	44-539	.	46-063	1	76-573	3-395
Razem .	11	92-324	13	23-348	17	43-780	13	05-188	55	64-64	107-012
W roku 1898	10	86-006	11	95-016	14	07-636	13	00-716	49	89-374	94-14
„ „ 1897	11	91-098	13	16-59	16	20-572	12	43-25	53	31-51	102-53

Cyfry te dowodzą, że wypowiedziane w zeszłorocznym sprawozdaniu zapatrywanie, „iż zauważone w roku 1898 polepszenie co do wydatków na zapomogi jest tylko przejściowem“ — było słusznem. Z ostatniej rubryki powyższej tabeli widocznem jest, iż w r. 1899 absorbowały zcentralizowane wsparcia z tygodniowej wkładki członka przeciętnie nieco więcej niż 1 koronę i 7 halerzy, a więc w porównaniu do roku 1897 więcej o około 5 halerzy, a w porównaniu do roku 1898 o 13 halerzy więcej. Gdy się zważy, że kształcenie, administracja, organizacja i różne inne wydatki wynosiły tygodniowo od członka około 46 halerzy, okaże się, że członek każdy tygodniowo winien był na *zwyyczajne wydatki* zapłacić 1 koronę 53 halerzy. Jeżeli dalej zauważymy, że poszczególne stowarzyszenia członkom swoim udzielają *osobne dodatki do zapomóg i osobne wsparcia*, wówczas zobaczymy, że w stowarzyszeniach tych zapotrzebowanie było nieco wyższe. Jeżeli nie całe zapotrzebowanie pokrywane być musi z opłat wnoszonych przez członków tytułem wkładek, gdyż jak wiadomo, procenta od majątku i inne nadzwyczajne przychody, również dość znaczną stanowią kwotę, to w każdym razie przy następsem unormowaniu zapomóg potrzeba będzie mieć to na względzie, że zdolność podatkową u członków niemal zupełnie nie da się podnieść i dążyć się musi do tego, aby *usunąć deficyty*, które w niektórych stowarzyszeniach stały się *chronicznymi*.

III. Pogląd

na ogólny obrót funduszów stowarzyszeń związkowych od czasu założenia.

Tak jak co roku, tak samo i w tym, pragniemy podać krótki pogląd na *obróć funduszów* należących do Związku stowarzyszeń *od czasu ich założenia*. Przedstawienie tego wszystkiego, co stowarzyszenia te w ciągu swego, z małemi wyjątkami, długoletniego istnienia, uczyniły dla dobra całych generacyj członków — słowami, jest na tem miejscu niemożliwem, bo przekraczałoby to ramy zwyczajnego sprawozdania dorocznego; zamieszczone poniżej cyfry przemawiają jednak tak silnym językiem, że wystarcza to w zupełności do osądzenia chwalebnej działalności stowarzyszeń związkowych i siły, jaka zawarta jest w austriackiej organizacji towarzyszy.

Owych 15 stowarzyszeń, z których po jednym istnieje lat 57, 51, 50, 37, 36, 35 i 34, cztery lat 31, wreszcie po jednym lat 27, 25, 24 i 2, zdolało zebrać w tym czasie, dzięki ofiarności swoich członków, znaczne fundusze, celem *zorganizowania* towarzysze-zawodowych, celem *polepszenia ich położenia ekonomicznego i rozszerzenia ich wykształcenia*, jak również celem *wspierania ich we wszystkich smutnych przypadłościach życia*. Stowarzyszenia te miały, wedle dostarczonych wykazów, ogólnego obrotu 17,897.870 K. 69 h. tj.,

siedemnaście milionów osiemset dziewięćdziesiąt siedem tysięcy osiemset siedemdziesiąt K 69 h.

Nie wliczono tu w ciągu lat *w drodze dobrowolnych składek* zebranych funduszów na organizacyę, agitacyę, dla zdobycia sobie korzystniejszych warunków pracy, dalej na wspieranie potrzebujących pomocy robotników innych zawodów, gdyż cyfry te, wcale znaczne, nie mogą być pomieszczone w ramach tego sprawozdania.

Co do *natury* jakoteż *stosunku procentowego* *zwyczajnych przychodów i wydatków* wszystkich stowarzyszeń od czasu ich założenia, dają wyjaśnienie następujące cyfry.

Pobrano:

wkłady członków	7,767.454.82	=	80.8 %	wszystkich przychodów
wpisowe	171.091.33	=	1.78 %	" "
odsetki	950.154.32	=	9.88 %	" "
inne wpływy	724.717.86	=	7.54 %	" "

Razem . . 9,613.418.33 = 100 % wszystkich przychodów.

Wydano:

na zapomogi	K 6,037.650.45	=	72.88 %	wszyst. wyd. albo	62.8 %	wszyst. przych.
„ kształcenie	„ 559.263.85	=	6.75 %	„ „ „	5.82 %	„ „
„ administrac.	„ 680.231.78	=	8.21 %	„ „ „	7.08 %	„ „
„ organizacyę	„ 159.386.13	=	1.92 %	„ „ „	1.66 %	„ „
„ inne wydatki	„ 847.920.15	=	10.21 %	„ „ „	8.82 %	„ „

Razem K. 8,284.452.36 = 100 % wszyst. wyd. albo 86.18 % wszyst. przych.
z końcem roku 1899 majątek Stowarzyszeń wynoszący K 1,328.965.97 stanowi 13.82%
wszystkich przychodów. (Szczegółowy wykaz majątku: patrz stron. 34 i 35).

Wyszczególnienie obrotu funduszów.

a) Przychody.

Stowarzyszenia	Rok założenia	wkłady członków		wpisowe		odsetki z kapitału		różne (wraz z kwotą wyówna- nia)		Razem	
		K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	1862	1723781	60	39924	02	146290	29	52069	24	1962065	15
Bukowina	1865	35964	26	2163	92	10707	68	8701	88	57537	74
Dalmacya	1874	18152	70	263	.	1213	62	1892	92	21522	24
Galicja	1875	147752	06	2723	70	5825	90	32434	34	188736	.
Karyntyja	1868	68415	46	2910	30	16807	72	21552	57	109686	05
Kraina	1868	86618	74	7453	94	19312	34	15911	82	129296	84
Pobrzeże	1868	120235	40	1596	60	15925	44	44497	06	182254	50
Morawa	1863	436099	02	25180	50	97130	80	73831	60	682241	92
Austria niższa	1842	4144977	18	70310	31	440351	41	316289	94	4971928	84
Austria wyższa	1868	223780	74	3155	16	30835	36	30016	70	287787	96
Solnogród	1849	74378	12	1657	08	30302	84	32623	72	138961	76
Szląsk	1864	140881	86	5144	80	26569	28	12699	72	185295	66
Styryja	1848	351189	58	6351	.	93786	92	47781	98	499109	48
Tyrol i Voralberg	1872	140023	30	2257	.	15094	72	33347	21	190722	23
Trentino	1898	5204	80	.	.	.	.	1067	16	6271	96
Razem		7767454	82	171091	33	950154	32	724717	86	9613418	33

b) Wydatki.

Stowarzyszenia	na zapomogi		na kształcenie (biblioteka, wykłady, organ Stowarzyszenia itd.)		na administrację (pensje, remuneracye, honorarya dla lekarzy, druki itd.)		na organizację (koszta delegatów, kongresów, wkładki związków, itd.)		inne wydatki (wraz z kwotami wyrównania).		Razem	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	1068946	41	106669	24	174907	16	40793	56	336776	58	1728092	95
Bukowina	26011	38	2535	14	8028	72	1665	10	2996	94	41237	28
Dalmacya	9004	70	2826	82	1359	78	732	24	4568	40	18491	94
Galicja	87941	84	11094	82	22070	09	7173	88	46990	15	175270	78
Karyntya	52619	28	7404	06	8080	.	2705	38	11473	27	82281	99
Kraina	60631	40	17654	30	6467	76	1957	50	7616	02	94326	98
Pobrzeże	99746	36	7118	36	12346	01	3715	74	30102	71	153029	18
Morawa	399315	36	54070	60	49409	62	11804	98	42038	88	556639	44
Austria niższ.	3468106	60	275495	30	317635	96	61099	28	265249	74	4387586	88
Austria wyższ.	153961	16	29805	36	13907	87	6170	04	15994	68	219839	11
Solnogród	86258	10	5903	48	3843	45	1919	66	11550	97	109475	66
Szląsk	100718	06	16782	13	14501	26	6655	68	14030	81	152687	94
Styrya	307669	68	13790	80	39106	64	7216	13	40333	28	408116	53
Tyrol i Voralb.	113697	08	7990	96	7903	36	5408	94	16580	74	151581	08
Trentino	3023	04	122	48	664	10	368	02	1616	98	5794	62
Razem	6037650	45	559263	85	680231	78	159386	13	847920	15	8284452	56

c) Wyszczególnienie zapomóg.

Stowarzyszenia	1. Na chorych		2. Na niemających zajęcia				3. Na inwalidów	
			w miejscu wraz z koszt. przesied.		w podróży			
	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	490813	75	239427	60	58735	76	159527	.
Bukowina	14891	12	3722	40	989	36	3072	70
Dalmacya	5895	60	2320	.	436	80	.	.
Galicja	44871	38	36057	26	3313	20	.	.
Karyntya	26095	28	5697	40	14230	40	402	.
Kraina	33951	50	5068	90	7537	16	7097	.
Pobrzeże	52025	64	23691	92	6515	82	4698	.
Morawa	232028	60	62995	86	29940	94	35646	50
Austria niższa	1697055	26	622286	46	117163	04	594946	90
Austria wyższa	69545	14	20467	70	35413	32	10556	.
Solnogród	31344	22	4520	80	22789	92	6609	34
Szląsk	51162	30	17589	94	7860	98	9804	.
Styrya	179724	64	18245	62	35537	80	44150	64
Tyrol i Vorarlberg	52301	02	11984	82	37591	44	6286	.
Trentino	1772	.	1046	.	201	24	.	.
Razem	2973477	45	1075121	68	378257	18	882796	08

Stowarzyszenia	4. Na koszta pogrzebowe		5. Na sieroty		6. Innym pozostałym		Razem (od 1 do 6)	
	K	h	K	h	K	h	K	h
Czechy	53802	.	27328	.	39812	30	1068946	41
Bukowina	1230	.	869	.	1736	80	26011	38
Dalmacya	352	30	.	.	.	.	9004	70
Galicja	3700	.	.	.	.	.	87941	84
Karyntya	1846	.	3057	.	1291	20	52619	28
Kraina	3217	24	1636	.	2123	60	60631	40
Pobrzeże	4770	.	2856	.	5188	98	99746	36
Morawa	21003	80	15639	.	12060	66	399315	36
Austria niższa	151502	82	139343	.	140809	12	3468106	60
Austria wyższa	7740	.	3128	.	7112	.	153961	16
Solnogród	2747	82	512	.	17734	.	86258	10
Szląsk	4810	96	6015	50	3444	38	100718	06
Styrya	11345	44	3809	.	14856	54	307667	68
Tyrol i Voralberg	2675	72	1050	.	1808	08	113697	08
Trentino	.	.	.	.	3	80	3023	04
Razem	270244	10	204772	50	252981	46	6037650	54

IV. Obowiązki członków i świadczenia Stowarzyszeń związkowych.

Na podstawie uchwał Zjazdów Związkowych, jakoteż Walnych Zgromadzeń Stowarzyszeń, obowiązują aż do odwołania następujące postanowienia:

Wpisowe: nowowypisani, którzy się w przeciągu 6 tygodni od dnia wypisu zgłoszą, są od placenia wpisowego uwolnieni. Później zgłaszający się płać K 6 wpisowego, które w przeciągu 6 tygodni ma być zapłacone.

Wkładki tygodniowe: od członka: *Czechy* K 1'40, *Bukowina* K 1'40, *Dalmacja* K 1'30, *Galicya* K 1'40, *Karyntya* K 1'30, *Kraina* K 1'20, *Pobrzeże* K 1'30, *Morawa* K 1'40, *Niższa Austria* K 1'44 (oprócz tego 20 h. na fundusz budowy domu), *Wyższa Austria* K 1'30, *Solnogród* K 1'40, *Szląsk* K 1'20, *Styryja* K 1'44, *Tyrol i Vorarlberg* K 1'20, *Trentino* K 1'40.

Zapomogi na wspólny rachunek (bez dodatków lokalnych).

Zapomoga dla czasowo niezdolnych do pracy (chorych) w miejscu i podróży: K 2 dziennie przez 365 dni, później K 1'20 dziennie aż do wyzdrowienia, przejścia w stan inwalidowy lub śmierci; czas należenia 13 tygodni; ci koledzy, którzy zapomogę zupełnie wybrali, muszą na nowo 26 tygodni zapłacić do nabycia prawa na pełną zapomogę (K 2 dziennie). — *Dodatki* do tej zapomogi z własnych funduszków dają Stowarzyszenia: *Czech, Krainy, Morawy i Solnogradu*.

Zapomoga dla pozostałych bez zajęcia w miejscu: K 2 dziennie przez 91 dni; czas stania w kondycji 52 tygodni; ci koledzy, którzy zapomogę tę zupełnie wybrali, jakoteż koledzy, przybyli ze stowarzyszeń zagranicznych (jeżeli w swem macierzystem stowarzyszeniu prawo do tej zapomogi nabyli), mają ponownie 26 tygodni stać w kondycji i wkładki za ten czas zapłacić. *Szczególne dodatki* daje z własnych funduszków Stowarzyszenie w *Czechach*.

Koszta przesiedlenia: dla odjeżdżających bez zajęcia ojców rodzin, jeżeli są do tego uprawnieni, aż do wysokości pięcioletniej zapomogi, zależnie od odległości i liczby członków rodziny.

Zapomoga w podróży: K 1'20 dziennie przez 180 dni; czas należenia 13 tygodni; dla przystępujących zaraz po ukończeniu nauki może nastąpić co do tego warunku uwzględnienie. — *Wolny nocleg* ewentualnie *całe zaopatrzenie* (na rachunek dotyczących kół koleżeńskich) otrzymują podróżni w Bozen, Brix, Bernie m., Cylei, Freiwaldau, Freudenthal, Gracu, Horn, Innsbrucku, Celowcu, Komotau, Lublance, Lincu, Meranie, Olomuńcu, Pilźnie, Pradze, Libercu, Solnogradzie, Steyr, St. Pölten, Cieplicach, Cieszyńcu, Opawie, Warnsdorfie, Wiedniu i Wiener-Neustadt.

Zapomoga dla stale niezdolnych do pracy (inwalidowe):

K 7—	tyg. czas należ.	260	tyg.	K 10—	tyg. czas należ.	1040	tyg.	} dla wszystkich w przeciągu 5 lat od wypisu przystępujących
" 8—	"	520	"	" 11—	"	1300	"	
" 9—	"	780	"	" 12—	"	1560	"	

wszyscy później przystępujący mają prawo do pobierania tej zapomogi dopiero po 520 tygodniach należenia i placenia wkładek, a więc rozpoczynają dopiero z drugą kategorią; dla później przystępujących odpadają także dwa najwyższe stopnie zapomogi. *Dodatki* z własnych funduszków dają Stowarzyszenia: *Krainy, Morawy, Niższej i Wyższej Austrii, Solnogradu, Szląsku i Styryi* według czasu należenia członka.

Zapomoga dla pozostałych po zmarłych członkach:

a) *koszta pogrzebowe (także odprawy wdowie)* K 100—, czas należ. 13 tygodni; K 200— czas należenia 5 lat (260 tyg.); K 300—, czas należenia 10 lat (520 tyg.); K 400— czas należenia 15 lat (780 tygodni).

— *Nadzwyczajne dodatki* dają z własnych funduszków następujące stowarzyszenia: *Czechy* (trwałe zapomogi wdowom), *Galicya, Morawa, Niższa i Wyższa Austria, Solnogród, Szląsk, Styryja* (wyższe zapomogi) według czasu należenia i placenia wkładek w odnośnych Stowarzyszeniach.

b) *zapomoga dla sierót:* K 3— na dziecko miesięcznie, czas należenia 5 lat (260 tygodni)

" 6— " " " " " 10 " (520)
— *Nadzwyczajne dodatki* dają z własnych funduszków następujące Stowarzyszenia: *Czechy, Kraina, Solnogród* (wyższe zapomogi) według czasu należenia i placenia wkładek w odnośnych Stowarzyszeniach.

Zapomogę na starość (pensję) dają z własnych funduszków Stowarzyszenia: *Niższa Austria* K. 20 miesięcznie, czas należenia 520 tygodni i 70 rok życia; *Solnogród* K 4 tygodniowo, czas należenia 2080 tygodni (z czego przynajmniej 520 w Solnogradzie).

Koszta pogrzebowe dla żon członków daje z własnych funduszków Stowarzyszenie: *Morawa* K 50, czas należenia 780 tygodni.

(Co do dalszych szczegółów o zapomogach: patrz uchwały Zjazdów związkowych).

Kształcenie. Każdy członek otrzymuje bezpłatnie w swej mowie ojczystej jeden z organów Związku: „Vorwärts!“, „Veleslavin“, „Ognisko“ lub „Risveglio“. — W lokalach wszystkich Stowarzyszeń związkowych znajdują się czasopisma fachowe, jakoteż polityczne i naukowe, do wolnego użytku członków. — Dalej dla użytku członków są bardzo bogato zaopatrzone biblioteki w książki rozmaitej treści, jakoteż urządzone bywają kursa naukowe i wykłady.

Stręczenie pracy. — Opieka prawna: We wszystkich Stowarzyszeniach związkowych bezpłatnie. — **Wzajemność:** patrz następujące umowy.

V. Stosunek wzajemności.

Celem ułatwienia zorientowania się funkcjonariuszy stowarzyszeń, jak i ogółu członków co do zakresu wzajemności, zawartej z zagranicznymi Związkami typograficznymi, zamieszczamy poniżej odnośne postanowienia umowy, a to najpierw te, które opierają się na uchwałach międzynarodowej konferencji monachijskiej:

„Umowa co do wzajemności

zawarta między

„Związkiem austriackich Stowarzyszeń drukarzy, odlewaczy
czcionek i pokrewnych zawodów“

z jednej, a

1. „Stowarzyszeniem drukarzy i odlewaczy czcionek we Węgrzech“ w Budapeszcie;
2. „Stowarzyszeniem drukarzy i odlewaczy czcionek w Preszburgu“. (Uwaga: Umowa ta jest prowizoryczną, a stowarzyszenie zobowiązało się, przystąpić do wzmiankowanego ad 1 stowarzyszenia węgierskiego natychmiast po zatwierdzeniu nowych statutów);
3. „Società Tipografica Fiumana“;
4. „Hrvatsko tipografskim društvem za Hrvatsku i Slavoniju“;
5. „Związkiem drukarzy niemieckich“. (Uwaga: W art. 3, ust. a), wiersz czwarty, należy po słowach: „Członkowie zaś, którzy“, wypuścić wyrazy: „zaraz przystąpią“, a natomiast wstawić: „z powodu sporu cennikowego lub z powodu należenia do Związku utracą kondycję“. — W ustępie d) tegoż artykułu dodać należy w wierszu czwartym po słowie „się zgłasza“, słowa: „bezpośrednio przedtem“);
6. „Związkiem drukarzy alzacko-lofaryngskich“;
7. „Fédération Française des travailleurs du livre“. (Uwaga: W art. 3 odpadają ustępy b), c), d) i e), gdyż wsparcia dla niemających kondycyi, chorych, inwalidów, wdów i sierot w Związku tym jeszcze nie zostały wprowadzone);
8. „Luksemburskiem Stowarzyszeniem drukarskiem“;
9. „Szwajcarskim Związkiem typografów“;
10. „Gutenberg, Societate generala de ajutor reciproc a lucratorilor tipografi din Romania“;
11. „Dansk Typografforbund“ (Uwaga: W art 3, ust. a) ustanawia się, że tylko ci członkowie mają prawo do wsparcia w podróży, którzy zapłacili co najmniej 13 wkładek tygodniowych. Ustęp d) odpada, gdyż Związek ten nie wprowadził u siebie wsparć dla inwalidów);

z drugiej strony:

Odpowiednio do statutów, względnie uchwał lub rozporządzeń dotyczących organów — jakoteż, by swoboda przesiedlania się mogła być skutecznie wykonana, zawarto między powyżej wymienionymi Związkami umowę co do wzajemności, a przyjęte na się obowiązki uregulowano następującemi postanowieniami:

Art. 1.

Należenie. Za członków będą uznani ci towarzysze, którzy w myśl statutów dwóch związków zawierających umowę, jako tacy są uważani i wszystkim swoim zobowiązaniom wobec Związku, do którego ostatnio należeli, zadość uczyni i i posiadają statutem przepisaną legitymację.

Art. 2.

Przejsie. Oba Związki obowiązują się co do każdego członka (Art. 1), który z rejonu jednego związku przejdzie do rejonu drugiego, odstąpić od żądania:

- a) jakiegokolwiek wpisowego;
- b) przedłożenia świadectwa lekarskiego;
- c) dowodu co do wieku.

Art. 3.

Zapomogi. W razie, gdy członek (Art. 1) zgłosi się po zapomogę, ustanawiają oba umowę zawierające Związki co następuje:

a) Zapomoga w podróży. Każdy towarzysz, należący do jednego z zawierających tę umowę Związków, który podróżuje w rejonie drugiego Związku, otrzyma zapomogę w podróży taką, jaką członkowie tego Związku pobierają. Członkowie zaś, którzy zaraz po ukończeniu praktyki do Związku przystąpią i najmniej jedną wkładkę tygodniową zapłacą, mają prawo do pobierania minimum tej zapomogi. Dalszy podział na kategorie nie ma miejsca.

Członkowie, którzy zachorują w podróży, otrzymają zaopatrzenia w szpitalu na przeciąg jednego roku w wysokości każdorazowej zapomogi dla chorych.

W razie śmierci podróżnego, kosztą pogrzebu pokrywa dotyczący Związek.

b) Zapomoga dla pozostających bez zajęcia w miejscu. Prawo do zapomogi dla pozostających bez zajęcia w miejscu, mają ci członkowie obu Związków, którzy w macierzystym Związku prawo to już nabyli (jeżeli czas należenia, uprawniający do pobierania tej zapomogi, w dotyczącym Związku jest krótszy, aniżeli w Związku macierzystym, wówczas za podstawę należy brać czas krótszy) i bezpośrednio przedtem 26 tygodni w obrębie tego Związku, do którego o zapomogę się zgłaszają, kondycjonowali i wkładki za ten czas zapłacili. Wysokość i czas trwania tej zapomogi oznaczają każdorazowe postanowienia dotyczącego Związku.

Koszta przesiedlenia i koszty podróży ponosi ten Związek, w którego obrębie dotyczący członek ostatnio pracował i wkładki uiszczał.

c) Zapomoga w chorobie. Członkowie obu umowę zawierających Związków wstępują z dniem objęcia kondycyi i po zaplaceniu pierwszej wkładki tygodniowej we wszelkie prawa członków dotyczącego Związku. Zapomoga, pobrana w Związkach opartych na wzajemności, nie będzie wliczana.

d) Zapomoga dla inwalidów. W razie stałej niezdolności do pracy (inwalidowe), będą członkom obu umowę zawierających Związków, wpłacone w macierzystym Związku wkładki wliczone, dotyczący członek musi jednak w obrębie tego Związku, do którego o wsparcie inwalidowe się zgłasza, rok kondycjonować i za ten czas wkładki zapłacić. W razie zupełnej niezdolności do pracy, spowodowanej wypadkiem w zajęciu, odstępuje się od tego żądania (mianowicie, aby członek jeszcze przez wspomniany rok musiał wkładki uiszczać), jeżeli członek wogóle na podstawie wpłaconych wkładek uzyskał prawo do tej zapomogi. Wysokość zapomogi oznaczają każdorazownie obowiązujące postanowienia dotyczącego Związku. Wprowadzanie innych kategorii, niż na lata należenia, nie ma miejsca.

e) Zapomoga w razie śmierci (zapomogi dla wdów i sierót). Oba Związki, zawierające umowę, zobowiązują się, że w razie śmierci członka wpłacone przez tegoż do macierzystego Związku wkładki, będą mu policzone, a pozostałym zagwarantowane będą wszelkie prawa, jakieby one były; członek jednak musiał bezpośrednio przedtem jeden rok w obrębie dotyczącego Związku kondycjonować i wkładki opłacać. W razie, gdyby członek do takiej zapomogi nie nabył jeszcze prawa, kosztą pogrzebu obejmie ten Związek, w którego obrębie członek zmarł.

Postanowienia ogólne i końcowe.

Art. 4.

Jeżeli zgłaszający się do przyjęcia był już przedtem członkiem Związku, opartego na wzajemności, lub też kondycjonował w tegoż obrębie, jako członek, wówczas należy go ogłosić w organie dotyczącego Związku. Wszelkie zarzuty należy nadsyłać do Zarządu tegoż Związku, do którego organ dotyczący należy. Jeżeli na skutek ogłoszenia podającego się o przyjęcie wpłyną przeciw temuż uzasadnione zarzuty, natenczas może on być przyjętym tylko za zezwoleniem tego centralnego Zarządu, z którego zarzuty te wyszły.

Art. 5.

Oba umowę zawierające Związki zobowiązują się, z żadnem, w obrębie tych Związków istniejącem Stowarzyszeniem drukarzy etc. z podobnymi celami, w stosunek wzajemności nie wchodzić; dalej zobowiązują się oba Związki nie uznawać wystawionych w ich obrębie przez inne stowarzyszenie legitymacyj.

Art. 6.

Z dniem wejścia w życie powyższej umowy, tracą moc obowiązującą wszelkie inne dawniejsze układy, zawarte między dwoma zawierającymi umowę Związkami. Wszelkie zmiany statutu lub też ogłaszanie rozporządzeń w jednym z obu Związków, mających jakikolwiek wpływ na niniejszą umowę wzajemności, należy natychmiast centralnemu Zarządowi drugiego związku z należytem objaśnieniem do wiadomości podać.

Art. 7.

Umowa ta obowiązuje tak długo, dopóki jedna albo druga strona nie zażąda rewizyi teje, lub też zgłosi swe wystąpienie. Żądanie rewizyi lub też zgłoszenie wystąpienia nastąpić ma 6 miesięcy przed utratą mocy obowiązującej tej umowy.

Art. 8.

Umowa ta może także i natychmiast utracić swą moc obowiązującą, jeżeli jeden ze Związków, umowę tę zawierających, dopuści się jaskrawego naruszenia lub kilkakrotnie obejścia postanowień w niej zawartych.

Wszelkie nieporozumienia między będącymi w stosunku wzajemności Związkami, jeżeli oba Związki do zgody nie doprowadzą, ma rozstrzygać sąd polubowny, ustanowiony przez interesowane organizacje, z przyzwaniem międzynarodowego sekretarza.

Umowa ta została w dwóch równobrzmiących egzemplarzach wygotowaną i własnoręcznie podpisaną i wchodzi w życie z dniem

Czas wejścia w życie tej *nowej umowy* z Związkami wymienionymi w punktach 1 — 11 ogłoszonym był w właściwym czasie w „Vorwärts!“ i innych organach związkowych.

Dawny stosunek wzajemności istnieje jeszcze wobec niektórych Związków zagranicznych, a umowa dawna brzmi jak następuje:

„Umowa co do wzajemności między:

1. „Allgemeen Nederlandsch Typografenbond“;
2. „Fédération des typographes de la Suisse romande“;
3. „Družina tipografskih radnika u Srbiji“.
4. „Błgarsko typografsko družestwo“;

a Związkiem austriackich Stowarzyszeń drukarzy, odlewaczy czcionek i pokrewnych zawodów zawarło następującą umowę co do wzajemności:

1. Zawierające umowę strony zobowiązują się przy każdorazowym zgłoszeniu się członka stowarzyszenia pozostającego w stosunku wzajemności, jeżeli tenże wykaże się należyte wystawioną legitymacją, iż obowiązkom swoim zadość uczynił, rzec się, żądania

- a) jakiegokolwiek taksy wstępnej,
- b) wykazania się świadectwem zdrowia,
- c) poświadczenia wieku członka.

2. Wykluczeni od przyjęcia są tacy koledzy, którzy podczas ruchu cennikowego względnie sporu o płacę, zajmują lub zajęli miejsce strejkujących, którzy oferując świadomie pracę za niższą płacę, pozbawiają kondycję w zakładzie tym pracujących, którzy przyjmują kondycję poniżej cennika wynagradzaną, wreszcie tacy, którzy z któregośkolwiek umowę zawierającego Stowarzyszenia z jakichkolwiek powodów wykluczeni zostali.

W razie gdyby tacy koledzy do przyjęcia się zgłosili, należy nazwiska ich tak w własnym organie jak i w organie Stowarzyszenia, do którego w ostatnim czasie należeli, opublikować z uwagą, iż do czternastu dni należy nadesłać zarzuty przeciwko ich przyjęciu.

Tak samo postąpić należy przy zgłaszaniu się takich kolegów, którzy z okręgu pewnego Stowarzyszenia w stosunku wzajemności pozostającego przybywają, a nie byli dotąd członkami żadnego stowarzyszenia.

Jeżeli przeciwko przyjęciu takiego kolegi podniesione są uzasadnione zarzuty, należy mu odmówić przyjęcia.

3. Zawierające umowę strony, zobowiązują się dalej uznać wpłacone w innych Stowarzyszeniach w stosunku wzajemności pozostających opłaty, przez wliczenie tychże do odnośnych funduszy i zapewnienie statutom przepisanych zapomóg, w miarę nabytych przez członka w stowarzyszeniu, do którego należał ostatnio, uprawnień; zapomogi te jednakowoż nie mogą być wyższe od pobieranych przez własnych członków. Jeśli Stowarzyszenie, do którego członek obcy przybędzie, zapewnia członkom swoim wyższe zapomogi, wówczas należy mu się taka wyższa zapomoga, gdy uczynił zadość wszystkim przepisany w tem Stowarzyszeniu warunkom.

Zresztą podlegają członkowie obu stron każdorazowym statutom i postanowieniom regulaminowym obowiązującym w obrębie ich pobytu. Treść statutów i regulaminów znana być musi obu zawierającym umowę stronom; o każdej zmianie tych postanowień należy zawierające umowę stowarzyszenie natychmiast zawiadomić.

4. Zawierające umowę strony zobowiązują się, nie wchodzić w stosunek wzajemności z innym w obrębie kontrahenta istniejącym stowarzyszeniem drukarzy i t.d., któreby miało podobne cele, a członków takich stowarzyszeń należy traktować jak wymienionych w ust. 2 kolegów i odmówić im wszelkiego wsparcia.

5. Umowa ta sporządzoną została w dwóch równobrzmiących egzemplarzach i przez zawierające ją strony w myśl postanowień statutów należyte podpisaną.

Bliższe daty o przysługujących członkom w różnych zagranicznych związkach prawach (rozumie się z uwzględnieniem istniejących tam każdorazowych przepisów regulaminowych), uwidocznione są w następującym zestawieniu:

Wyciągi ze statutów

o czasie naliczenia, wysokości i trwaniu zapomóg w zagranicznych Związkach, pozostających z naszym Związkiem w stosunku wzajemności.

Kraj, nazwa i siedziba Stowarzyszenia	Postanowienia o	Stowarzyszenia te zapewniają					z a p o m o g ę d l a				koszta przesiedlenia	koszta pogrzebu	niemających pracy w miejscu	niemających pracy w podróży	na ochronę cennika	U w a g a
		chorych	inwalidów	wdów	sierót	niemających pracy w miejscu	niemających pracy w podróży	niemających pracy w miejscu	niemających pracy w podróży	niemających pracy w podróży						
Bułgaria	czasie naliczenia	52 tygodnie	8 lat	10 lat	8 lat	52 tygodnie	52 tygodnie	52 tygodnie	52 tygodnie	52 tygodnie	.	.	.	.	.	Dla przybyłych z podróży (uprawnionych) 1 tydzień; 2) dla członków, którzy zachorują w podróży bezpłatne leczenie w szpitalu, opuszczeniu szpitala, o- trzymają za każdy tydzień choroby 1 Mk. aż do 7 tyg.; 3) dla tych, którzy przystąpiли w przeciągu roku; 4) dla przystępujących po u- pływie roku; 5) dla przysej. po 5 latach; 6) Kto opóźni powyższ. uprawn. zapł. 800 wki. więcej, otrzym. 125 Mk. 7) dla przybyłych (upra- wnionych) 28 tygodni
	wysokości	Frc. 10 tygodniowo i leki	Frc. 30 21-40 miesięcznie	Frc. 10 11-20 miesięcznie	Frc. 7 8-10 miesięcznie	Frc. 10 11-20 miesięcznie	Frc. 10 11-20 miesięcznie	Frc. 10 11-20 miesięcznie	Frc. 10 11-20 miesięcznie	Frc. 10 11-20 miesięcznie	Frc. 50	zręczystwy wydatek	Frc. 1-50 dziennie	Frc. 1-50 dziennie	Frc. 1-50 dziennie	
	trwaniu	13 tygodni i więcej	do końca życia	do powrotu z wojny	do 14 roku życia	10 tygodni	10 tygodni	10 tygodni	10 tygodni	10 tygodni	.	.	.	.	.	
Niemcy	czasie naliczenia	I. 13 tyg. 1) II. 33 " III. 52 "	5 lat 200 wkładek 10 lat 400 wkładek 15 lat 600 wkładek	.	.	I. 100 " II. 150 " III. 150 " IV. 150 "	I. 75 tyg. 1) II. 100 " III. 150 " IV. 150 "	I. 100 " II. 150 " III. 150 " IV. 150 "	I. 100 " II. 150 " III. 150 " IV. 150 "	I. 100 " II. 150 " III. 150 " IV. 150 "	I. 13 tyg. II. 50 " III. 50 " IV. 1000 "	I. 13 tyg. II. 50 " III. 50 " IV. 1000 "	I. 13 tyg. II. 50 " III. 50 " IV. 1000 "	I. 13 tyg. II. 50 " III. 50 " IV. 1000 "	I. 13 tyg. II. 50 " III. 50 " IV. 1000 "	1) Na tem samem miejscu jednak tylko raz w ciągu 6-ciu tygo- dni.
	wysokości	Mk. 1-40 dziennie 2)	Mk. 1-40 dziennie 2)	.	.	I. Mk. 1-25 II. " 1-50 III. " 1-50 IV. " 1-50	I. Mk. 1-25 II. " 1-50 III. " 1-50 IV. " 1-50	I. Mk. 1-25 II. " 1-50 III. " 1-50 IV. " 1-50	I. Mk. 1-25 II. " 1-50 III. " 1-50 IV. " 1-50	I. Mk. 1-25 II. " 1-50 III. " 1-50 IV. " 1-50	I. Mk. 50 II. " 100 III. " 150 IV. " 200	I. Mk. 50 II. " 100 III. " 150 IV. " 200	I. Mk. 50 II. " 100 III. " 150 IV. " 200	I. Mk. 50 II. " 100 III. " 150 IV. " 200	I. Mk. 50 II. " 100 III. " 150 IV. " 200	
	trwaniu	I. 13 tyg. II. 33 " III. 52 "	do końca życia	.	.	I. 10 tyg. II. 10 " III. 20 " IV. 40 "	I. 10 tyg. II. 10 " III. 20 " IV. 40 "	I. 10 tyg. II. 10 " III. 20 " IV. 40 "	I. 10 tyg. II. 10 " III. 20 " IV. 40 "	I. 10 tyg. II. 10 " III. 20 " IV. 40 "	280 dni	280 dni	280 dni	280 dni	280 dni	
Alzacja i Lotaryngia	czasie naliczenia	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	75 tygodni	75 tygodni	75 tygodni	75 tygodni	75 tygodni	1) Na tem samem miejscu jednak tylko raz w ciągu 6-ciu tygo- dni.
	wysokości	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	w miarę czasu należenia	w miarę czasu należenia	w miarę czasu należenia	w miarę czasu należenia	w miarę czasu należenia	
	trwaniu	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	Jak w Niemczech	70 dni	70 dni	70 dni	70 dni	70 dni	

Kraj, nazwa i siedziba Stowarzyszenia	Postanowienia o	Stowarzyszenia te zapewniają					z a p o m o g ę d l a				koszta przesiedlenia	koszta pogrzebu	niemających pracy w miejscu	niemających pracy w podróży	na ochronę cennika	U w a g a
		chorych	inwalidów	wdów	sierót	niemających pracy w miejscu	niemających pracy w podróży	niemających pracy w miejscu	niemających pracy w podróży	niemających pracy w podróży						
Francja	czasie naliczenia	6 tygodni	40 lat	40 lat	40 lat	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	1) W ciągu tych 3 lat może podrozny pobrać Frc. 150.
	wysokości	K 17-20 tygodniowo	K 40 tygodniowo	K 300 odprawny	K 4 miesięcznie	K 17-20 tygodniowo	K 40 tygodniowo	K 300 odprawny	K 4 miesięcznie	K 17-20 tygodniowo	K 40 tygodniowo	K 300 odprawny	K 4 miesięcznie	K 17-20 tygodniowo	K 40 tygodniowo	
	trwaniu	na cały czas choroby	do końca życia	do końca życia	do 14 roku życia	na cały czas choroby	do końca życia	do końca życia	do 14 roku życia	na cały czas choroby	do końca życia	do końca życia	do 14 roku życia	na cały czas choroby	do końca życia	
Kracja	czasie naliczenia	13 tygodni	40 lat	40 lat	40 lat	13 tygodni	13 tygodni	13 tygodni	13 tygodni	13 tygodni	13 tygodni	13 tygodni	13 tygodni	13 tygodni	13 tygodni	1) Za każdy dalszy rok o K 10 więcej; 2) w uwzględnieniu go- dnych wypadkach wy- sza; prócz w Zagrze- bin wypłaca się wiat- cum także w Bse- g i Vukovar.
	wysokości	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	
	trwaniu	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	
Luksemburg	czasie naliczenia	6 tygodni	40 lat	40 lat	40 lat	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	1) Wsparcie na po- dróż dla niezonatych; 2) dla zonatych.
	wysokości	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	
	trwaniu	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	
Niederlandy	czasie naliczenia	6 tygodni	40 lat	40 lat	40 lat	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	1) Po 28 tygodniu cho- roby przechodzi czo- nek na fundusz inwa- lidów; 2) 3) 4) z tego 5 dni naliczenia w Ru- munii; 6) prócz tego jeden tydzień praco- wania w Rumunii; 7) tylko dla przybyłych z zagranicy.
	wysokości	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	
	trwaniu	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	
Rumunia	czasie naliczenia	6 tygodni	40 lat	40 lat	40 lat	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	1) Członkowie, którzy zachorują w podróży, otrzymują bezpłat. le- czenie w szpitalu; 2) je- śli choroba trwa dłużej jeszcze przez 100 dni potowe zapomogi; 3) 4) 5) z tego wymagane bepośrednie przedem jeden rok naliczenia w Szwajcarii.
	wysokości	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	
	trwaniu	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	
Szwajcarya (niemiec.)	czasie naliczenia	6 tygodni	40 lat	40 lat	40 lat	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	6 tygodni	1) Członkowie, którzy zachorują w podróży, otrzymują bezpłat. le- czenie w szpitalu; 2) je- śli choroba trwa dłużej jeszcze przez 100 dni potowe zapomogi; 3) 4) 5) z tego wymagane bepośrednie przedem jeden rok naliczenia w Szwajcarii.
	wysokości	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	25 Ots. dzien.	Frc. 2-50 dziennie	25 Ots. dzien.	
	trwaniu	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	do końca życia	do końca życia	52 tygodni	do końca życia	

Kraj, nazwa i siedziba Stowarzyszenia	Postanowienia o	Stowarzyszenia te zapewniają					koszta przesiedlenia	na ochronę cennika	U w a g a
		chorych	inwalidów	wdów	sierót	niemających pracy w miejscu	niemających pracy w podróży		
Szwajcaria (romań.)	czasie należeńia	5 lat ¹⁾	.	.	.	1 rok	.	I. 1 rok II. poniżej roku	1) Z tego 2 lata w romanskiej Szwajcarii; 2) na tej samej stacyi płatniczej tylko raz w ciągu 26 tygodni.
Fédération des typographes de la Suisse romande (Luzanna)	wysokości	Frc. 2 dziennie	Frc. 9 tygodniowo	.	.	Frc. 4-50 dziennie	za km. 5 cts. (najmniejsze wsparcie F. 1)	I. Frc. 200 II. " 100	w miarę potrzeby
	trwańniu	1 rok	do końca życia	.	.	56 dni	na czas nieograniczony ²⁾	.	.
Dania	czasie należeńia	Według statutów poszczególnych stowarzyszeń ¹⁾	.	.	.	50 tygodni 200 "	13 tygodni dla nowo wypisanych, 26 tygodni	Według statutów poszczególnych stowarzyszeń ²⁾	Po 13 tyg. należenie 2 kor. dziennie dla własni. członków i 1 kor. tyg. na każde dziecko do 14 lat, lecz nie więcej jak 17 kor. tygodni. przez 10 tyg. godni
Dansk Typografbund (Kopenhaga)	wysokości	.	.	.	.	koron 1-25 4-75 dziennie	koron 1-25 4-25 dziennie	.	1) 3) Do „Dansk Typografbund“ należą: „Dansk typografisk Forening“, „Kolding“, „Den typografiske Forening“ (Kopenhaga), „Den typografiske Trykkerforening“ (Kopenhaga).
	trwańniu	26 tygodni	520 tygodni	520 tygodni	520 tygodni	52 tygodni ²⁾	13 tygodni wzgl. 1 tydz. ²⁾	26 tygodni	1) Dla przybywających z zagranicy; przez tego 26 tygodni należenie w Węgrzech; 2) dla przystępujących zaraz po wypisie.
Węgry	czasie należeńia	I. K 2- II. " 1- I. 1 rok II. po roku choroby	K. 12 tygodniowo	K 50 i K 500	K 8 miesięcznie	K 10 dla kawalerii; dla żonat. K 14	K 4-20 dziennie	K 100	.
Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek we Węgrzech (Budapeszt)	wysokości	.	.	.	.	12 tygodni w roku	180 dni	.	.
	trwańniu	do końca życia	do końca życia	.	do 14, roku	.	.	.	.
Węgry	czasie należeńia	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie
Stowarzyszenie drukarzy i odlewaczy czcionek w Preszburgu (umowa prowizoryczn.)	wysokości	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie	jak w Budapeszcie
	trwańniu	18 tygodni w roku	18 tygodni w roku	18 tygodni w roku	18 tygodni w roku	18 tygodni w roku	18 tygodni w roku	18 tygodni w roku	18 tygodni w roku

Ze Związków tu wymienionych, a zostających w stosunku wzajemności, nie nadesłano dotąd dat.

Oprócz legitymacyj Związków, które zawarły umowę w zupełności, uprawniają jeszcze legitymacje następujących stowarzyszeń do pobierania wsparcia dla podróży w Austrii: „Fédération typographique Belge“ (Bruksela); — „Federazione italiana dei lavoratori del libro“ (Mediolan); „Svenska Typograförbundet“ (Sztokholm); — „Finska Typograförbundet“ (Helsingfors).

Koleczy, przybywający z Serajewa (Bośni), Rygi i Warszawy, muszą wykazać się poświadczaniem, że aż do czasu udania się w podróż płacili regularnie wkładki na wspieranie podróży.

Legitymacje Związku hiszpańskiego nie uprawniają do pobierania wsparcia dla podróży.

